

sehir

ISSN 2548-0081



kültür sanat



GİZEMLİ BİR MENFEZ
ALÂEDDİN KEYKUBAD
DOKUZPINAR
GERMİR

08



KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

www.kayseri.bel.tr



35 Farklı Noktada Lezzet Yanı Başınızda



www.kaytur.com.tr

 [kayturkayseri](#)  [kayturkayseri](#)  [kayturkayseri](#)



ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

AĞUSTOS 2017 SAYI: 8

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

ISSN: 2548-0081

E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri

Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI

Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT

Prof. Dr. Celalettin ÇELİK

Dursun ÇİÇEK

Fehmi GÜNDÜZ

Mustafa İBAKORKMAZ

Dr. Faruk KARAARSLAN

Ayşe ÖNDER

Salih ÖZGÖNCÜ

Mehmet SARIÇİÇEK

Osman YALÇIN

Yusuf YERLİ

İlyas YILDIRIM

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

KAPAK İLLÜSTRASYONU

Tuğba Dökmeci

İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi

Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72

38050 Melikgazi / KAYSERİ

t: (0352) 220 70 50 - 90

sehir38@kayseri.bel.tr

www.kayseri.bel.tr

şehir

kültür sanat



YAPIM

 **bilge tasarım atölyesi**

Sahabiye Mahallesi Ahmet Paşa Caddesi

Adalet İş Merkezi No: 23 Kat: 2/8

Kocasinan - Kayseri

t: +90 352 221 16 16

f: +90 352 221 16 11

bilgi@bilgegrafik.com

BASKI

SALMAT BASIM

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1

İskitler / Altındağ ANKARA

t: +90 312 341 10 20 (pbx)

f: +90 312 341 30 50

info@salmatbasim.com

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.



▲ F.: Muhammed Kösen

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Şehir sadece bugünü ve içinde yaşadığımız mekânı ile değil, aynı zamanda dünü, yarını ve bağrında beslediği insanı ve bu insanların hikâyeleri ile de şehirdir. Şehir görünen yüzü ile değil görünmeyen yanı ile de şehirdir. Bir şehre kimliğini üzerinde taşıdığı değerler kadar, altında sakladığı değerler de verir. Söz konusu değerler belki de şehrin şuuraltıdır. Bunun içindir ki şehrin üstü gibi altı da şehrin tarihine, sanatına, kültürüne, hafızasına aittir. Kayserimiz Türkiye'nin en çok yeraltı şehirlerine sahip mekânlarının başında gelir. Şehirlerin tarihi yazılırken sadece yerin üstüne değil yerin altına da bakmamız gerekir. Kayseri alt tarafı da şehir olan Kadim bir mekândır. Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak şehrimizin yer altı yapılaşmasını da gün yüzüne çıkarmak ve insanımızın ve turizm ekonomisinin hizmetine sunmak istiyoruz. Bu amaçla yoğun bir çalışmaya girdik ve önemli bütçeler ayırdık.

Yapmış olduğumuz çalışmaların bir semeresi olarak ortaya çıkardığımız bir yer altı yerleşkemizi bu sayımızda kapak konusu olarak ele alıyoruz. Prof. Dr. Osman Özsoy son dönemde Türkiye'nin arkeolojik gündemini oluşturan bu keşfin hikâyesini yazdı. İlgili okuyacağınızı düşünüyoruz.

Bu ayki sembol şahsiyetimiz Alaeddin Keykubad.. Kayseri denilince akla gelen en önemli tarihi şahsiyetlerden biri olan büyük Sultan'ı tarihçimiz Mehmet Çayırdağ'ın kaleminden okuyacaksınız.

Dursun Çiçek her sayıda şehrimizin bir yanını fotoğrafları eşliğinde anlatmayı sürdürüyor. Bu sayıda Erciyes'in eteğindeki iki sazlıktan biri olan Hürmetçi Sazlığını/Dokuzpınar anlatmış. Fotoğrafların nasıl bir ifade biçimi olduğunu ve bir gezi yazısının fotoğraftan ayrı olmadığını keyifle okuyor ve izliyorsunuz.

Kayseri'mizin mekânları mekân olmanın ötesinde içinde yaşattığı insanın ruhunu taşır. Ve bu ruh mekânda taş taş ortaya çıkar. Mekânı seyre-

den insanı seyreder. Mekânı gezen insanı gezer. Bu bağlamda Serap Tepe'nin Germir, Abdullah Ayata'nın Beştepeler'de Gün Batımı birbirinden güzel iki yazı. Mekân insan ilişkisini okumanın ve hissetmenin başka bir boyutunu yaşayacaksınız.

Tarih bölümümüzde Osman Gerçek Kayseri'nin yaşadığı en büyük trajedilerden birisi olan Moğol İstilas ve bunun sosyal sonuçlarını yazdı.

Katherina Branning'in Han Camii yazısı, bir yabancıdan gözünden tarihi ve mimari nitelikleri öne çıkan önemli bir eserimizin nasıl görüldüğünü, nasıl tahlil edildiğini göstermesi bakımından önemli bir yazı. İlgili okuyacaksınız. Mehmet Savruk'un Kayseri'de Yaz Mevsimi orta yaş kuşağının güzel hatıraları ile dolu.

Söyleşi bölümümüzde şehrimize gelen yazar, çizer ve sanatçılarla konuşmaya, onların önce sanatları sonra şehrimizle ilgili düşüncelerini yansıtmaya devam ediyoruz. Bu sayıdaki misafirimiz Klasik Türk Musikimizin önemli ustası Göksal Baktagir.. Mustafa İbakorkmaz'ın anlatımıyla okuyacaksınız.

Şehrin Yüzleri bölümünde geçenlerde kaybettiğimiz Nevzat Türkten Bey'i yakın

dostu ve arkadaşı Alim Gerçel'in kaleminden okuyacaksınız. Erciyes'in bu güzel insanına tekrar Allah'tan rahmet diliyor, Kayserimize yaptığı katkıları da asla unutmayaacağımızı belirtiyoruz.

Kitabiyat bölümümüzde yine şehrimizin tarihi ve hafızası bakımından çok önemli gördüğüm bir eseri tanıtıyoruz: İki Doktor Bir Yolculuk.. Alper Asım Dr. Warren H. Winkler'in Talas Amerikan Hastanesi'ndeki hatıralarının izinde lirik dille duygusal bir yolculuk yapıyor.

Şehir ve Hafıza'da Kayham, Şehir ve Ekonomi bölümümüzde Organize Sanayi Bölgesi tanıtılıyor. Geçen ay yaptığımız Hikaye Yarışmamız'ın ikinci hikayesini de bu sayımızda okuyabilirsiniz.. Kitabiyat ve şehir haberleri bölümlerimiz de yine dopdolu..

Eylül sayısında yepyeni konular ve dosyalarla buluşmak dileğiyle..

Mustafa ÇELİK

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI



İçindekiler...

KAPAK DOSYASI

Gizemli Bir Menfez

Prof. Dr. Osman Özsoy

➤ 6



İNSAN

Alâeddin Keykubad

Mehmet Çayırdağ

➤ 16



DOĞA

Dokuzpınar-Hürmetçi Sazlığı

Dursun Çiçek

➤ 20



MEKÂN

Germir

Serap Tepe

➤ 28

MEKÂN

Beştepeler'de Gün Batımı

Abdullah Ayata

➤ 34



TARİH

Moğollar'ın Kayseri Katliamı

Osman Gerçek

➤ 38



MEKÂN-MİMARİ

Han Camii

Katharine Branning

➤ 44



ANI

Kayseri'de Yaz Mevsimi

Mehmet Savruk

➤ 48



SÖYLEŞİ

Göksel Baktagir

Mustafa İbakorkmaz

➤ 52



ŞEHRİN YÜZLERİ

Nevzat Türkten

Âlim Gerçel

➤ 58



ŞEHİR VE HAFIZA

Kayseri Hafıza Merkezi

Yard. Doç. Dr. Ahmet Somuncu

➤ 62



KİTAPİYAT

İki Doktor Bir Yolculuk

Alper Asım

➤ 76



SOFRA

Patlıcanlı Güveç

Şehir Kültür Sanat

➤ 79



ŞEHİR VE EKONOMİ

Kayseri'de Ekonomik

Dönüşüm ve OSB

Yard. Doç. Dr. Aylin Yonca Gencoğlu

➤ 80



KÜLTÜRDEN

Şehir'den Kültür Sanat Haberleri

➤ 84

ZEKA KÖŞESİ

Kelime Avı

Bulmaca

Sudoku

➤ 94





**Bir Çobanın İhbarıyla
52 Odalı Yeraltı Şehrinin Keşfi**

Gizemli Bir Menfez

Prof. Dr. Osman Özsoy

Fotoğraflar: Ali Ethem Keskin

Aslında her şey Kayseri Lisesi'nde başladı.

Milli Eğitim Bakanlığı ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi arasında bir protokol yapıp tarihi binanın Milli Mücadele Müzesi yapılması hayata geçirilirken; uzunca sürecek bir restorasyon uygulaması ile çevre düzenlemesi başladı. Daha önceleri Kayseri Lisesi Sineması¹ iken yıkılarak öğrenci pansiyonu yapılan yer ile şimdiki Konuk Boğan Mescidi arasındaki bölgede yapılan çalışmalarda dikey bir menfez açığa çıktı. Okul yönetiminin giriş üzerine bir kapak yaptırarak önlem alması

¹ Yaşar Elden, Sinemanın Kayseri'deki Serüveni, Palet Yayınları, 2012.



ve ziyaretimizde konudan bahsetmeleri üzerine; yerel imkânlarla çok dar olan girişten aşağıya inme yolu arandı. Işık sistemi ve kamera ile elde edilen veriler değerlendirilerek yapının mimarisi anlaşılmaya ve derinliği ölçülmeye çalışıldı. Fakat 2013 yılında devam eden ilgili girişe yakın yeni bir binanın yapılması, duvar oluşturarak okul içi ve dışı park yerlerinin düzenlenmesi bu menfezin ve lise bahçesinde olan diğer bir menfezin daha profesyonel birileri tarafından incelenmesini gerektirdi.

Konuğu ÇEKÜL Vakfı² Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'le paylaşınca: “Kolay. Bizim Obrukçular³ gelir bakar” dedi. Hâlihazırda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ile çalıştıklarını öğrendik. Ali Murat Yamaç beyle irtibata geçtik. Daha önce defalarca Kayseri'ye ve

Kapadokya'ya gelmelerine karşın Kayseri merkezde hiç bulunmadıklarını, programlarının oldukça yoğun olduğunu söylediler. Dikey menfezle ilgili bilgi vererek eldeki verileri paylaşınca “Tam da burada Antep'te livaslarla⁴ uğraşıyoruz. Acaba livas türü bir yapı belirtisi olmasın? İlginç, tamam, geliyoruz” dedi. Hâlbuki Obruk Grubu daha çok doğal mağaralarla ilgilenmekteydi ve teklifimizi kabul etmeleri bizi şaşırttı. 2013'ün son ayında hem Kayseri Lisesi bahçesini incelemek hem de Kayseri merkez ve merkeze yakın bazı bölgelerde bir keşif gezisi yaparak “elimizde ne var, ne yok” tarzında günübürlük bir çalışma ziyareti ve ön inceleme-keşif gezisi planladık.

Önce Kayseri Lisesi iç bahçe içindeki menfeze bakıldı. Menfezin, sıradan yağmur suyu ve kanalizasyona bağlantı

fonksiyonu gördüğü anlaşıldı. Dış bahçede bulunan bir diğer menfeze ise bir düzenek yardımıyla girilebildi. Menfezin, dikey olarak yaklaşık 40-60cm çapında devam ettiği, duvarlarının düzgün kesme taşlarla örüldüğü, zemininin ise biraz daha genişlemesine karşılık zaman içinde üstten, dışarıdan ve yan duvarlardan akan toprak ve molozla dolduğu, derinliğinin ise 7-8m'ye ulaştığı ölçülmüş oldu. Dolgunun altında yatay bir koridorun olup olmadığı ancak kazı yapılarak anlaşılabilecekti. Daha sonra, yetkililer giriş kapağını sağlamlaştırarak gerekli önlemleri alıp, pasif bir koruma ortamı oluşturdular.

Bu bir günlük ziyareti en iyi şekilde değerlendirmek için daha önceden gideceğimiz yerleri belirleyip “Gerçekten çalışmaya değer mi? Ya da gerçekten

bir mağara veya yeraltı şehri var mı?” mantığıyla kısa kısa nokta atışları şeklinde ilgili mekânları yoğun kar yağışı altında ziyaret ettik. Günün sonunda “Bu böyle olmaz. Hem çok yer var hem süremiz kısıtlı. Dolayısıyla planlı çalışalım. Bu işi de protokole bağlayalım; taraflar, yapacakları sorumlulukları, çalışma takvimleri, gerekli izinler, riskler, çıktılar, raporlar belli olsun” denildi. Böylelikle tarafları Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Obruk Mağara Araştırma Grubu ve ÇEKÜL Vakfı olan bir protokol imzalandı.⁵

KAPADOKYA ÜLKESİ

Hiç farkında olmasak da bu şehirde yaşayan bizler birer Kapadokyalıyız. Tam olarak coğrafi bir sınır söz konusu olmasa da, Aksaray-Niğde-Kırşehir-Nevşehir-Kayseri kentlerini içine alan bölgeye verilen isim Kapadokya. Ve mezkûr illerin bölge sınırı komşularının haritadaki konumlarına bakılırsa Anadolu'nun neredeyse tam orta kısmını oluşturduğunu fark ederiz. Anadolu'nun doğu-batı geçişi arasında doğal köprü olması ve Kapadokya'nın Anadolu'nun tam merkezinde yer alması bölgenin ister barış ister savaş sebebi olsun her türlü göç ve geçişin uğrak noktası haline gelmesine yol açmıştır.

Kapadokya'yı elbette birçok yönüyle inceleyebiliriz. Fakat şu noktada ilgi duyduğumuz başlık; Kapadokya'nın mağaraları ve yeraltı şehirleri. Tabiki bu deyimler bize ait. Zira geçmişte buraları inşa edenler ve daha sonra kullananlar için doğal ve kültürel bir zenginlik içeren bu yaşam alanları aslında onların belki de evleri, köyleri, kasabaları ve şehirleri. Üstelik tüm bu yapıların sayıları ne kadar kestirmek gerçekten zor, hatta imkânsız. Ama şurası bir gerçek ki her yapılan

çalışmayla sayıları artmakta. Akla gelebilecek bir başka soru ise: “Neden Kapadokya ve neden bu kadar çok?” olabilir. Kapadokya'nın peribacası gibi zenginliklerinin ve yeraltı şehirlerinin bu denli sayısız olmasının en önemli nedeni Erciyes Dağı olsa gerek. Bilimsel veriler ışığında biraz geriye gitmek her şeyi daha berrak hale getirmektedir.

Erciyes Dağı sönmüş bir volkan ve İç Anadolu'nun en önemli dağlarından

■ **Kapadokya'nın Anadolu'nun tam merkezinde yer alması bölgenin ister barış ister savaş sebebi olsun her türlü göç ve geçişin uğrak noktası haline gelmesine yol açmıştır.**

biridir. Dağın etrafında, farklı çaplarda ve yüksekliklerde 68 küme volkan konisi bulunmaktadır. Erciyes'ten püskürtülen gazla karışık tüf malzeme yer yer 100 km uzaklara kadar yayılmıştır. Volkanik sebebiyle neredeyse düz bir plato şeklinde meydana gelen tabakanın (tüf-iğnimbrit) kalınlığı yüzlerce metreye ulaşmaktadır. Radiometrik yaş tayini yoluyla oluşan kayaçların en eskisi yaklaşık on milyon yıl önceye kadar uzanırken dağ eteklerinden elde edilen örneklerin en genci yaklaşık yüz bin yaşındadır. Buna karşın dağın merkez bacasındaki faaliyet 150-200 bin yıl öncesine kadar devam etmiştir.⁶ Dağ ve çevresindeki

lav sızıntılarının neredeyse Gregoryen Takvimi'nin başlangıcıyla çağdaş olduğu ve hareketliliğin o yıllarda da devam ettiği anlaşılmaktadır.

Erciyes'in bölgenin en yüksek dağı olması, geçmişte zirvesinin parlak ve ışık saçıyor olması birçok kişinin dikatini çekmiş, kaleme aldığı eserlere bu özellikleri yansıtmışlardır.

“...Tauros yakınında Eusebia (Mazaka)” da denir. Toprakları genelde düz ve verimlidir... Bu kente aynı zamanda “Eusebia” ve ilave olarakta “Argaios'un (Erciyes Dağı) yanında denir... Çünkü burası tepesinde hiçbir zaman kar eksik olmayan dağların en yüksekği Argaios'un eteklerinde kurulmuştur ve buna tırmananlar –ki, çok azdır–berrak havada hem Pontos (Karadeniz) hem de Issikos Denizi'nin (Karadeniz) görülebileceğini söylemektedirler... Ayrıca bütün çevredeki toprak düz olduğu halde çok kıraçtır ve çift sürmeye elverişli değildir, kumlu ve altı kayalıktır. Biraz daha ilerleyince içinde ateş çukurları bulunan birçok stadion (yaklaşık 180-200 m uzunluk) uzunluğunda ki volkanik araziye gelinir... Çünkü bütün Kappadokia'da hiç kereste olmadığı halde, Argaios'un bütün çevresi ormanlarla kaplıdır... fakat ormanlık bölgenin hemen altında birçok yerlerde ateşler ve aynı zamanda yeraltında soğuk su vardır; fakat ateş ve su yüzeye çıkmaz. Bazı yerlerde de arazi bataklıktır ve geceleri buradan ateş çıkar... fakat burası çoğu kimseler ve özellikle sığırlar için tehlikelidir, çünkü görünmeyen ateş çukurlarına düşebilirler.”⁷

Kapadokya hakkında özellikle Erciyes'in zirvesinin antik çağlardaki tasvirlerinde tapınak, mağara-tünel, meşale, ateş ve volkan küreleri kullanılmıştır.⁸

Diğer taraftan Anadolu'yu gezip, aldıkları notları kitap haline dönüştü-

2 ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı): www.cekulvakfi.org.tr

3 O'mag (Obruk Mağara Araştırma Grubu): www.obruk.org

4 Livas: Antep ve civarında şehir içi temiz su dağıtım sistemi ve kanalizasyon yapılarının en genel anlatımı.

5 Kayseri'nin Yeraltındaki Medeniyeti-Rapor 1, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Baskı 2014; Kayseri Yeraltı Yapıları Envanteri İkinci Ara Rapor, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Baskı 2015.

6 İhsan Ketin, Erciyes Dağı Volkan Topluluğunun Jeolojik Evrimi, Antik Çağ İkonografisinde Erciyes, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1995.

7 Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası, Geographika, Kitap XII-XIII-XIV, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Çev. Prof. Dr. Adnan Pekman, 2012.

8 Oğuz Güler, Kapadokia İkonografisi'nde Erciyes Dağı'nın Yeri, ERÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 4, 1991; Oğuz Güler, Antik Çağ Kay-

ren gezginlerin bu bölgeler hakkındaki önemli bilgileri bizlere ulaştırdıklarını görüyoruz. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde mağaraların kullanım amaçları sıralanırken eğitim yeri, maden, ambar, ibadethane, barınak, han, hapishane, laboratuvar, fabrika, hapishane, mezarlık, savunma yeri, sakla (n) ma yeri gibi başlıklardan bahsetmektedir.⁹ Ancak Seyahatname’de özellikle Kayseri için bir mağara bilgisi geçmez.

Bir Fransız doktor olan Paul Lucas

■ **Mimar Sinan gibi bir deha yetiştirmiş, yeryüzünde (yerüstü) yaptığı eserler halen ayakta ve hayranlıkla anlaşılmaya çalışılan Ağırnas’ın neredeyse tamamının 19. yy. ortalarına kadar yeraltında olduğunu düşünmek gerçekten anlaşılması zor bir durum.**

da Kayseri’de Beştepeler mevkiinde bir mağaradan bahseder. Diğer taraftan C. Texier, Ainswort ve Jeolog W.J. Hamiton, Araştırmacı G. De Jerphanion, Mimar Albert Gabriel ve Arkeolog Gertrude Bell gibi gezginler bölgenin daha çok taşınmaz kültür varlıkları, mimarı yapılar ve peribacaları üzerine yoğunlaşmışlardır.

Bölgedeki mağara ve yeraltı şehirlerinin ne zaman yapıldığı veya hangi medeniyetler zamanında inşa edil-

diği hakkında kesin bir bilgiye sahip olmasak da birçok eserde ortak kaynak olarak geçen M.Ö. IV. yy’da Xenophon tarafından kaleme alınmış Anabasis’te bölgede kayalara oyulmuş yerleşimlerde yaşayan insanlardan ve Greklerin Kapadokya’dan geçerken bir yeraltı yerleşiminde konaklamasından bahsedilir. Ayrıca Kapadokya ülkemizde keşfedilmiş yeraltı şehirlerinin neredeyse %90’ına sahiptir. Bölgede yapıların en yoğun kullanım periyodu Arap, Sasani ve diğer akımlara karşı savunma ve saklanma amaçlı olarak M.S. VII-XII. yy.’lar arasındadır diye tahmin edilmektedir.

Bu noktada farklı bir teori ise nerede bir yeraltı yapısı varsa yakınlarında bir Hitit kaya yazısı da vardır görüşüdür ki buna göre bu yapıların M.Ö. XV yy.’a kadar bir geçmişe sahip olduğu da düşünülebilir.¹⁰

YERÜSTÜ-YERALTI

Yeraltı yapılarının tarihlemesi konusunda net bilgi ve belgelere sahip olmasak da elimizdeki yapıların kabaca sınıflandırmasında bir şeyler söyleyebiliriz. Yeraltı yapıları bilindiği üzere zaman içinde farklı fonksiyonlar üstlenmiş olabilirler. En başta konut ve barınma yeri olarak inşa edilmişken bir müddet sonra sadece hayvanlar için bir barınak daha sonra samanlık ve tarih içinde tekrar konut gibi değişim ve dönüşüm geçirmişlerdir. İlk inşa edildiğindeki gibi kendini koruyan bir yapıya ulaşmak bu coğrafyada çok zordur. Hatta iç mekânlarda kullanılan ev eşyası, taş baltalar, tarım aletleri, yiyecek, giyecek, kişisel eşyalar gibi buluntular ve iç mekânların duvarlarındaki yazı ve kabartmalar tarihleme konusunda en önemli veriler olmasına karşın, bölgemizde bu tür buluntuları elde etme şansımız yok gibidir. Çok detaya girmeden en çok

bilinen Nevşehir yöresindeki yeraltı yapıları ile Kayseri’dekileri kıyaslamak adına şunları söylemek mümkün:

Nevşehir’deki yeraltı şehirleri nispeten çok büyük yapılardır. 3-4 bin kişilik kapasitededir. Bazen bunun on katına ulaştığı da görülür. Kayseri’dekilerin en küçüğü bir çekirdek aileyi barındırırken zaman zaman boyutunun 1-2 bin kişilik bir nüfusu barındırabildiği de görülmüştür.

Yine üzerine çok fazla çalışma yapılmasından ve literatürde ulaşılabilen araştırmalara göre Nevşehir yöresinde bir köy, kasaba ya da ilçede ekseriyetle tek yeraltı şehri yapısı mevcut. Diğer taraftan Kayseri’de hem birbirlerine yakın hem de kapasiteleri farklı olarak bazen küçük bir köyde bile 4-5 adet hatta 10-15 adet yeraltı şehri görmemiz mümkün. Daha da ilginç Melikgazi İlçesine bağlı Ağırnas Mahallesi ölçeğinde düşündüğümüzde Aşağı Mahalle diye tabir edilen ve Hanönü Meydanı ile Akbin Vadisi arasında kalan, kuzey ve güneyi iki vadiyle sınırlandırılmış bölgenin neredeyse tamamı bir yeraltı şehri olarak karşımıza çıkmakta. Dere yatağı ile mahalle kotunun karşılaştırılması (yaklaşık 40-50 m) yeraltı yapısının bir katman değil çok katmanlı olduğunu göstermektedir.

Nevşehir ve civarında bulunan yeraltı yapıları genelde çok katmanlı ve dikey yapılardır. Kayseri’de rastlanılan yapılar ise genellikle yatay ve tek kat yapılardır. Bu noktada yine Ağırnas’ın tüm yerleşim yerinin altını kapsayan yeraltı yapısı ise ilginçtir ki hibrid (dikey+yatay) yapıdadır. Konutların altında bulunan bazen tek bazen iki üç katlı mağaralar komşu evinin alt sınırına kadar devam etmekte iken; anlaşılan o ki mülkiyet ve mahremiyet yaklaşımı ile sonradan geçişler araya duvar yapılmak üzere



kapatılmıştır. Duvarların kaldırılması devasa bir yeraltı kentini gözler önüne çıkarmaktadır.

Mimar Sinan gibi bir deha yetiştirmiş, yeryüzünde (yerüstü) yaptığı eserler halen ayakta ve hayranlıkla anlaşılmaya çalışılan Ağırnas’ın neredeyse tamamının 19. yy. ortalarına kadar yeraltında olduğunu düşünmek gerçekten anlaşılması zor bir durum. Bu tarihe kadar yerüstünde acaba hangi yapılar vardı? Yeraltını kullanmak mevsimlerin ve iklimlerin bir zorlaması (yazın serin, kışın sıcak) olarak düşünülebileceği gibi diğer zorlamalar da (saklanma, güvenlik) bu tercihe yol açmış olabilir. Suya ulaşım, tuvalet ve banyo ihtiyacı, dini yapılara duyulan ihtiyaç, hayvanların barınması gibi daha birçok başlık da yeraltında yaşamla beraber karşımıza çıkan problemlerdendir. Kapatma taşlarının güvenliği sağlaması, geçişlerin dar koridorlarla olması, ortak mekânlar,

kilerler, aydınlatma nişleri, haberleşme, temiz hava, duman, saman bacaları, yükükler bu yapıların en belirgin ortak özellikleri arasında yer almaktadır.

AĞIRNAS’TAN GİRİP ÜRGÜP’TEN ÇIKMAK

Bu başlığı hiç garipsememek gerek, zira konu mağara ve yeraltı yapıları olunca hep aynı ifadeleri duymak mümkün. Tomarza’dan İhlara Vadisi’ne, Koramaz Vadisi’nden Derevenk Vadisi’ne, Erkilet’ten hem de Erciyes altından Develi’ye geçmek duyduğumuz şeyler. Beraberinde yüzlerce efsane, kaybolma, zengin olma gibi hikâyeler hep rastlanılan olgulardandır. Öncelikle şunu açıkça belirtelim ki bu denli büyük veya uzun yeraltı yapı ve tünellerinin varlığı bölgemizde mümkün gözükmemektedir. Buna rağmen bunların konuşulmasının bir ve en önemli sebebi; insanların çocuklukta duyulan bu anlatımların oldukça

etkisinde kalması olsa gerek. Ayrıca çocuklukta fiziksel kapasite, yürüme mesafesi, büyüklük algısı gibi etmenler bu tür yeraltı yapılarını algılamak için de doğrudan etkili olmakta. Çocukken rahatça ayakta içinden geçilen bir tünelin yetişkin iken de aynı algıyı yaratmasını beklemek ve bunun ciddi etkisi altında olmak mümkün. Bir yeraltı yapısının keşfini çocukken yapmak, katlar arasında inip-çıkma, hiç bulunmamak üzere saklanmak, saklambaç oynamak ve bir mağarada neredeyse bir gün geçirmek mümkün iken yine yıllar sonra “Şurada bir mağara var bir gün dolaşsanız bitmez” ifadesini de beraberinde taşımaktadır.

Literatürde mağara ve yeraltı yapılarıyla ilgili bilgileri kullanmak, koordinatlar çıkarmak ve bu bilgileri ziyaret edilecek bölgeye ait harita üzerine işaretleyerek araştırma ve ölçüm yapmak çalışmanın ilk basamağını oluşturur. Elbette gelen bir ihbar veya yöre halkının

seri Yapıları, ERÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 5, 1994.

9 <https://ismailhakkialtuntas.com/2017/05/30/evliya-celebi-seyahatnamesinde-magaralar/> (Görüntülenme Tarihi: 28.06.2017)

10 Ö. Yörükoğlu, T. Sevil, Z. Taşçı, K.T. Türkmen, V. Uysal, Tarihçesi, Tanıtımı, Plan ve Fotoğrafları ile Kappadokya Yeraltı Şehirleri, Ankara, 1990.

verdiği bilgilerin de dikkate alınması diğer basamakları oluşturur.

Nerede böyle bir çalışma yapılacak olsa yöre halkından en çok yardımcı olan kesim ise çobanlardır. Çobanların, ister çocuk ister yetişkin olsun bölgedeki bazen tüm mağaraların nerede olduğunu hatta büyüklüklerini, detaylarını tarif ettiğini hayret etmeden görmekteyiz. Zor hava şartlarında bu yapılara sığınmak için çoğunlukla mecbur kalmaları, mağara içine giren hayvanların daha derinliklere gitmeleri çobanları tecrübeli hale getirmektedir. Bu arada elbette avcılar da yabana atmamak gerek. Avcılardan da neredeyse bir “delik” gibi çok önemsiz ayrıntıları öğrenip yeni keşifler yapmanın mümkün olduğunu defalarca tecrübe etmek mümkün olmuştur.

Gelelim son gruba: Defineciler. Bu ülkede bu işin bir sektör olduğunu söylesek hiç de abartmamış oluruz. Efsaneler, hikâyeler, işaretler, haritalar, dedektörden kazma küreğe cihazlar, medyumlar vb., bütün bu malzemeleri defalarca kullanan, ömrünün büyük bir kısmını bu işlere harcayan, emek-işgücü veren, devamlı bir hayalle yaşayan, bazen yaralanan, bazen kaza geçiren, bazen ölen maalesef sayısız insan yaşıyor ülkemizde. Defineciler bölgenin definecisi olabileceği gibi başka yerden, uzaklardan gelen defineciler de olabilir. İlginçtir ki defineciler nerede olurlarsa olsunlar birbirlerini hemen tanır ve hemen kaynaşırlar. Bir defineci size güvenmezse asla size bilgi vermez, hatta ve hatta sizinle konuşmaz. Mağara ölçümü için ne zaman bir bölgeye gidilse “Defineci misiniz?” sorusu ekibe yöneltilen ilk sorulardan biridir. Tomarza’da kendi köyündeki yeraltı şehirlerini göstermek için yardımcı olan bir kişi ölçüm işi tamamlandıktan sonra ayrılırken günün sonunda: “Aslında bir yeraltı şehri daha vardı ama onu size göstermedim. Sizi şu dakikaya kadar defineci zannettim. Şimdi anladım ki



defineci değilsiniz. İsterseniz yerini göstereyim.” dedi.

Definecilik konusunda aslında söylenecek çok şey olmasına karşın yer gelmişken ilave olarak bir iki noktayı daha vurgulamakta fayda var. Maalesef ülkemizde iki şey çok fazla: İnsan ve tarihi-doğal-kültürel eser, miras. İlginçtir ki ikisinin de çok kıymeti yok ya da böyle bir algı var desek çok abartmış olmayız herhalde. Sıradan bir mağara ziyaretinde bulunanların da duvarlarda kendinden bir yazı bırakma, imza atma, boyama âdetinin kanıksandığı bir zamanda yaşadığımızı tecrübe ederek görmekteyiz. Hal böyleyken özellikle definecilerin kaçak kazılar yaparak yapılara, mimariye, tarihi eserlere, doğaya verdiği tahribatlar geri dönüşü ve telafisi mümkün olmayan cinsten. En basit bir örnek, yekpare bir kaya bloğunun, mermerin, sütunun içinde bir şey olduğunu düşünüp, onu kırıp daha sonra da bir şey olmadığını görünce öylece bırakıp giden binlerce defineci var ülkemizde. Hâlbuki 21. yüzyılın teknolojiyiyle bile bizlere fark ettirmeden bir mermer sütunu ikiye ayırıp içine bir şey koyup daha sonra parçaları yapıştırmamanın mümkün olmadığını bilmekten uzak bir bakış açısıyla ve

irrasyonel bir mantıkla karşı karşıyayız.

Söylemeden geçemeyeceğim: Basına yansıyan “Bir çobanın ihbarı ile 52 odalı yeraltı şehri keşfedildi” haberi ile hiç tanımadığım bazı defineciler araya tanıdıkları koyarak Türkiye’nin birçok şehrinde yeraltı şehirleri bildiklerini fakat giremediklerini, yardımcı olup-olamayacağımızı, olursak zengin de olacağımızı... Evet anlaşılan bu hikaye bu topraklarda hiç bitmeyecek.

NASIL ÖLÇÜLÜR?

Obruk Grubu gönüllü ve yaptığı işi seven ve en az bir akademisyen kadar ciddiye alıp, sonuçları dünya literatürüne uluslararası toplantılarda sunarak katan bir birliktelik olarak tanımlanabilir. Bu grup için çalışan herkesin profesyonel manada bir işi var, yani geçimlerini başka işlerden sağlıyorlar. Ortak boş zaman ya da tatillerde bir araya gelip, ölçüm ve haritalama işi yapıyorlar, bazen yurtdışı faaliyetlere katıldıkları gibi bazen de yurtiçi çalışmalara diğer ülkelerden katılan “mağaracılar” söz konusu olabiliyor.

Teknik manada bir birikim, alet ve cihaz kullanma becerisi, arama ve kurtarma faaliyeti, iple inme ve tırmanma, su altı ölçümleri, mağara içinde ya da

dışarıda çok uzun kamp yapabilme yetenekleri gibi birçok yeteneğe sahip olan bu grup üyelerinin en korktuğu şey doğal mağara içinde çalışırken, mağara içine sel ve yağmur suyu dolması. Diğer taraftan, Gaziantep ve Topkapı Sarayı ölçümlerinde kanalizasyonun çıkması ve buraların da ölçülmesi çoğu zaman sıradan bir olay olarak kabul ediliyor.

Mağara veya yeraltı yapıları içinde iki omzun aynı anda bir koridora sığmaması durumunda omuzlardan biri önde biri arkada devam edilecek kadar dar yerlere girilmektedir. Dolayısıyla halen modern teknolojiyle (3D Taramacı) dahi bu kadar ince ve hassas bir ölçüm mümkün olmamaktadır. Eldeki en önemli aletler: mesafe, yön ve eğim ölçen el aletleri, ipler, eskiz defteri, kalemler, kask, tulum, tepe lambaları ve yedek pillerden ibaret. Bir de her ölçüm sonunda elde edilen verileri bilgisayar ortamına aktarıp uygun bir arayüz ile belirli istasyonlardan alınan verileri birleştirerek doğru ölçümü elde etmek ve haritasını yapmak gerekiyor. Şayet ölçümde hata sezilirse ya ilgili yeri ya da tüm ölçümü tekrarlamak gerekiyor. Bu anlattıklarımızı ve ölçüm işinin karda, yağmurda, su altında da yapıldığını düşünmek gerekir.

Ölçüm sırasında karşılaşılan en ciddi problemlerden bazıları: Su altında ilerleme ve yön bulma, gerek mağara içinde gerekse mağara ile dış dünya arasında haberleşme ve veri aktarımı. Özellikle haberleşme problemi ve çok derinlere dalmak için kullanılan düzenerler önemli ve sadece profesyonellerin üstesinden gelebileceği cinsin dersek abartmış olmayız.

Çoğumuza göre son derece garip kaçacak; su altından, mağara derinliklerinden bazen ceset çıkarmak, ölmüş hayvanlarla ya da canlı hayvanlarla karşılaşmak (mevsimine göre sürüngen, kemirgen, böcek, yaras vb.) mağaracılar için sıradan olaylardır denilebilir. Hele hele yükseklik, derinlik, dar mekân-

larda sıkışma ve bulunma ile karanlık korkusu mağaracılarla çok yan yana getirilemeyen olaylardır. Ölçümün gece veya gündüz olması da bu nedenle fark etmez zira mağara içi hep karanlıktır.

MİMARIN KAFASI KARIŞMIŞ OLSA GEREK

Melikgazi İlçesi’nde Gesi Mahallesi’ne yakın, önceleri Koramaz Nahiyesi’ne bağlı olarak kurulan, Bahçeli ve İldem’e neredeyse eşit mesafede, gözden şimdilik ırak Belağası (Belasi, Bala-Yavru-Küçük Gesi) 17. yy’da kurulduğu bilinen ve genellikle gayrimüslimlerin ikamet ettiği şirin bir köy iken şimdi tamamen terkedilmiştir.

■ **Tanıtımla beraber turizm açısından yeraltı yerleşimlerinin değerlendirilmesinin önünü açmak bölgeye ticari bir kazanç ve istihdam kazandıracaktır. Hele hele maddi durumu yetersiz, ıssız, merkeze uzak köylerin bu çalışmalar ile turizme kazandırılması ve bir maddi kazancın ortaya çıkması son derece önemlidir.**

Doğudan batıya doğru yaklaşık 3-4 km’lik bir alanda eşine az rastlanır, doğal ve kültürel zenginlikleri barındıran Ötedere Vadisi; Belağası Köyü yanından geçip Derin Dere bölgesine ve daha sonra da Güzeyurt’a ulaşan

bir vadidir. Vadinin başlangıç noktasına yakın halk arasında “Cüzzam Hastanesi” olarak da bilinen etrafı yer yer 3-4 m yükseklikte duvarlarla kaplı dik bir yamacın kuzeye bakan yüzünde oldukça ilginç ve son derece büyük bir kaya yerleşimi keşfedilmişti.

Daha sonra yine aynı vadi içinde, vadinin güneye bakan yüzünde, kapama taşı dışarıda, giriş kapısının önünde diğer bir yeraltı şehri daha keşfedildi. Ötedere Vadisi’nde kuş seslerini ve tabanda akan derenin şırıltısını, dere kenarındaki kurbağaların seslerini duydukça buranın bu kadar yoğun bir yerleşim yerine yakın olmasına karşın halen sessiz ve ıssız olmasını insanın anlamakta zorlandığını ifade etmek gerekir. Hele hele vadinin orta kısmında çağlayan ufak bir şelalenin varlığı ise insanın aklına zor gelir.

Daha sonraki çalışmalarda derenin suyunun, sulama ve yakın alanda yer alan yerleşim yerleri için bir kanal vasıtasıyla vadinin kuzeye bakan yüzeyinden götürülmesi dikkat çekince su yolu takip edildi. Hem su yolu hem de yol üzerindeki bir sarnıç ölçülüp, haritaya işlendi. Ötedere Vadisi’nin çıkışında daha geniş ve daha yeşil bir alan karşımıza çıkmakta. Vadinin devam eden ve kuzeye bakan yüzeyinin devamında daha yoğun bir kaya yerleşimi olduğu fark edildi. Öyle ki Belağası Köyü’ne dağın içinden neredeyse 40 m’lik bir tünelle bu suyun geçtiği ve burada sulama amaçlı olup, halen kullanıldığı görüldü. Su tünelinin kendisi ile buradaki diğer kaya oyma yapılar da ölçüldü.

Belağası Köyü, Ötedere Vadisi’nin sonunda, kuzeye bakan yüzeyinin üzerinde, vadinin üst kısmından tabanına doğru kademe kademe inen, çoğu kaya yerleşimi olan, oldukça yoğun ve iç içe bir bölgedir. Su kanalına paralel devam eden asfalt yol muhtemeldir ki önceden köyün ortasına yakın kalmakta zira daha aşağıda kaya oyma yapıların bahçelerin bulunduğu düzlüğe doğru devam ettiğini



görebiliyoruz. Burada şu an kullanılan evlerin, ahırların ve bahçe duvarlarının bir kısmının devşirme taşlardan yapıldığı kolayca fark edilmektedir. Bu taşların vadinin kuzey-batı yüzeyinde daha önceden bölgedeki taş ocaklarından kesilen ve nitelikli işçilik ile yapılarda kullanılan; fakat zaman içinde yıkılan, terkedilen yapılardan hazırca alındığı ve kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Köyde ayrıca güney duvarı kayaya oyulmuş, diğer duvarları kesme taşlarla 1842 yılında inşa edilmiş Surp Haç Kilisesi zamana meydan okurcasına halen ayakta dimdik durmaktadır. Hem bu eski ve terk edilmiş kilise hem komşu yapılar defalarca kaçak kazı tahribatlarına maruz kalmış ve halen de kalmaktadırlar.

Belağası Yeraltı Şehri - 1 ölçümleri yapılırken bölgede tanışılan bir çoban bu yeraltı şehrine 40 m mesafede yamaca yakın bir kaya yerleşimin olduğunu

ve mevcutta ölçülen yapı ile kıyaslan-mayacak derecede büyük olduğunu söyledi. Girişe ulaştığımızda göçme tehlikesi oluşturabilecek kayalarla girişinin gizlendiğini fark ettik. Girişin aslında birbirlerine yaklaşık 5 m yakın iki ayrı kapıdan ve yamacın kuzey batı doğrultusunda olduğu gözlemlendi. Tüm ölçüm 4-5 kişilik ekiple iki günde tamamlanırken uygun fotoğrafların alınması ve haritanın doğruluğunun yerinde tekrar kontrol edilmesi bir başka mesai gününün de harcanma-sını gerektirdi. İki girişin, yaklaşık 80 m² tavandan düşen kaya parçalarının yürümeyi zorlaştırdığı bir salonda bir-leştiği ve salonun güneyinden taş kapı ile korunan bir koridor ile tekrar 30 m² büyüklüğünde bir salona gelindiğini görmekteyiz. Bu koridorun sağında ve solunda altı-üstlü kalbur gibi delik-deşik odalar sıralanmaktadır. İlerleme yatay doğrultuda ve yamacın iç kısımlarına

doğru devam etmektedir. Oyulan bu odalar baştan beri mi böyleydi yoksa eve gelin alan bir ailenin ihtiyacına binaen bir oda daha oyulmak suretiyle mevcut ev mi genişletildi? (Ticari uygulamalara ek olarak Kapadokya’da halen uygulanan ve dolayısıyla devamlı büyüyen yeraltı şehirlerinin gerçek sebebi) anlamak gerçekten güç. Yeraltı şehrinin sonunda vadiye yukarıdan bakan pencereler mevcuttur. Bu pencerelerden Ötedere Vadisi’nin neredeyse tamamını gözet-lemek mümkündür.

Ölçüm sonunda Belağası Yeraltı Şehri - 2 olarak haritası yapılan bu yapının irili ufaklı 52 odaya sahip olduğu ve eldeki literatür bilgisi ve verilere göre şimdiye dek Türkiye’de bulunan en yüksek oda sayısına sahip yeraltı şehridir. Ekibin tecrübesi bu zor ve karmaşık yapının ölçülmesinin üstesinden gelse de “Mimarının kafası gerçekten karışmış olabilir mi?” soru-

sunu da akla getirmede değil.

Gerek bu yapıda gerekse diğer birçok yapıda zaman içinde kapanmış, göçük oluşmuş dolayısıyla da ölçmeye imkân vermeyen yerler söz konusu olmaktadır. Bu çalışma, protokol gereği dokunmadan sadece ölçme-haritalama-fotoğrafla-ma-raporlama olduğundan bu kısımların ölçümü gerçekleştirilememiştir. Su kaynaklarına hele hele vadi tabanından akan bir dereye yakın yeraltı yapılarında çoğu zaman yapı içinden suya ulaşımı sağlayan tünelleri görmek mümkün olmaktadır. Dolayısıyla, bu yapıya yakın bir dere yatağı olduğuna göre dereye bağlantı tünelinin de olması son derece makul bir gerekçedir.

HER ŞEY ELİMİZDE

Bu çalışmanın en temel amacı; yapının aslına uygun olarak korunması ve gelecek nesillere aktarılmasıdır. En zengin doğal ve kültür varlıklarımızdan olan mağara ve yeraltı yapılarını korumak için yerelden merkeze doğru; yerine göre yapı tescilli değilse tescil edilmesi için İl Kültür Müdürlüğü, Koruma Kurulu Müdürlüğü, Müze, KUDEB ile koordine içinde bulunmak, elimizdeki verileri karşılıklı paylaşmak, koruma kavramına yardımcı olmaktadır. Yapılan çalış-maların rapor şeklinde yayımlanması, sunumlar, konferanslar yerelde ilgili bölgenin Türkiye ölçeğinde Kayseri’nin tanıtımı için son derece önemlidir. Tanı-tımla beraber turizm açısından yeraltı yerleşimlerinin değerlendirilmesinin önünü açmak bölgeye ticari bir kazanç ve istihdam kazandıracaktır. Hele hele maddi durumu yetersiz, ıssız, merkeze uzak köylerin bu çalışmalar ile turizme kazandırılması ve bir maddi kazancın ortaya çıkması son derece önemlidir.

Yeraltı yapıları bilimsel çalışmalar için de son derece önemli ve bakir yerlerdir. Mimarlık, jeoloji mühendisliği, harita mühendisliği, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı, tarih, sanat tarihi, arkeoloji, biyoloji, turizm gibi

birçok bilim dalında lisans, yüksek lisans ve uygulama imkânı sağlayan potansiyele sahiptirler. Mağaralardaki su kaynakları, bitkiler, böcekler, örüm-cekler, yarasalar, arkeolojik buluntular, fosiller modern çağın ve gelişmiş ülkelerin üzerinde yoğun çalıştıkları ve değerlendirdikleri konu başlıklarından sadece birkaçıdır. Bu açıdan bakılınca uluslararası işbirliklerinin de önünü

■ **Her eve hem de çok etkili bir yolla bilinçli ve donanımlı çocuklar üzerinden ulaşmamız, çevre ve kültür değerlerini koruma bilincini yüklememiz ve gelecek adına umutlanmamız genç nesiller üzerinden olacaktır. Gelişmiş, güçlü, refah, bilinçli ülkelerde durum yıllardır bu şekilde gerçekleşmektedir.**

açabilecek ortak eğitim ve araştırma imkânı sağlayabilecek hemen yanı başımızda fark etmediğimiz birer doğal hazinemizdir, mağaralar.

Korumaya devam etmenin yegâne yolu da eğitimden ve miraslarını kullan-dığımız çocukların bilinçlendirilmesi ve doğayla barışık olmaları ile mümkün olacaktır. Her eve hem de çok etkili bir yolla bilinçli ve donanımlı çocuklar üzerinden ulaşmamız, çevre ve kültür değerlerini koruma bilincini yüklememiz ve gelecek adına umutlanmamız genç

nesiller üzerinden olacaktır. Gelişmiş, güçlü, müreffeh, bilinçli ülkelerde durum yıllardır bu şekilde gerçekleşmektedir.

Nitelikli iş çıkarmak isteyen, başarı hedefli her projenin en büyük problemi kaliteli insan kaynağıdır. Mağara ve yeraltı yapılarının incelenmesi ve araştırılması da istekli ve nitelikli insan kaynağı ile sürdürülebilir bir formata sahiptir. Yerelden yani Kayseri’den özellikle üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının destekleyeceği, çalış-malara katılacağı, öğrenip daha sonra öğreteceği, yeni, cesur, karanlıktan korkmayan, ölçüm yapabilen kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi takdirde Türkiye’nin bir ucundan Kayseri’ye bu iş için sürekli birilerinin gelmesini ve kafamızdan geçenleri yapmasını beklemek son derece anlamsız boş bir hayal olur.

Ne zaman mağara ölçümünde kaçak kazı için kullanılan ve daha sonra devam etmek için bir köşede tutulan bir kazma-kürek çifti görsek, bırakılan kazma küreği oradan uzaklaştırmamıza, alıp-götürmemize rağmen ısrarla; ertesi gün gelip yerinde bulamayan defineciler yenisini alır ve tekrar aynı yere koyarlar. Tekrar alsanız, tekrar yenisini getirip koyarlar. Yani ikna etmeniz aslında çok zordur. Bu çalışma neticesinde elde ettiğimiz en önemli ikincil kazanç; şayet bir definecinin eline çizilen bu haritalar geçerse ilginçtir ki definecinin kaçak kazıya şevkinin bir anda kırıldığını ve soğuduğunu gözlemledik. En ince ayrıntısına kadar ölçülmüş, haritası çıkarılmış, fotoğrafları çekilmiş, hikâyesi yazılmış, bu mekânların defineciler gözündeki yeri bir anda “hiçbir bilinmezi kalmamış bu yerden bir şey çıkmaz” fikrine dönüşmekte ve kendine başka dokunulmamış ve bilinmez bir yer aramak için oradan ayrılmayı tercih etmektedir. ■

ALÂEDDİN KEYKUBAD

Mehmet Çayırdağ

Anadolu Selçuklularının onuncu ve en büyük hükümdarı (1220–1237). I. Alaeddin Keykubad Kayseri'ye büyük alaka duymuş ve şehri devletin asıl başkenti olarak kullanmıştır. Halkın “Uluğ Keykubad” ve “Sultan Alaeddin” olarak andığı büyük Sultan, Osmanlıların 10. Hükümdarı Kanuni Sultan Süleyman gibi Türk tarihinin büyük simalarından biridir. Şehzadeliği sırasında Tokat Valisi iken, babası I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in 1211 yılında Bizans ile yaptığı Alaşehir Muharebesi'nde şehit olması üzerine, ümeranın kararıyla ağabeyi I. İzzeddin Keykavus'un Kayseri'de tahta çıkmasına karşı çıktı. Ordusu ile Tokat'tan Kayseri'ye gelerek ağabeyini burada kuşattı. Ancak Keykavus'un yanındaki devlet erkânının tedbirleri nedeniyle teşebbüsünde muvaffak olamayarak Ankara'ya çekildi, bir yıl sonra da devletin kuvvetlerine burada teslim oldu ve ağabeyi onu öldürmeyerek Malatya yakınında bir kaleye hapsetti.

Keykavus'un 1220 yılında evlatsız olarak vefatı üzerine Alaeddin Keykubad emirler tarafından saltanata davet edildi. Malatya'dan Sivas'a gelip Ağabey'inin türbesinin bulunduğu bu şehir de bir kaç gün kaldıktan sonra, Kayseri'de

merasimlerle karşılanarak başkent Konya’da tahta çıktı. Saltanatı boyunca başkent Konya’dan çok, Selçukluların “Daru’l Feth” dedikleri Kayseri’de kaldı ve yaptırdığı yeni sarayla burayı adeta devletin ikinci başkenti haline getirdi. Bilhassa yaz mevsimlerinde, devletin idaresi ve elçilerin kabulü burada olurken seferlere de yine buradan çıkıldı. Saltanatının ilkyılında çıkmış olduğu Alanya (Alaiye) Seferi neticesi bu şehri fethetti ve şehrin valisi KyrVart’ın kızıyla antlaşma gereği evlendi. Her ne kadar devrin Selçuklu tarihçisi bu kızı KyrVart’ın kölelerinden biri diyorsa da Sultan’ın bu kızla alakalı özel antlaşma yaparak zevceliğe kabul etmesi onun herhangi bir köle olmadığını, KyrVart’ın antlaşmayla verdiği kızı olduğunu gösterir. Selçuklular da Mahperi ismini alan fakat halk tarafından kendisine büyük melike manasında Hunat (Huand) Hatun ismi verilen bu hayırsever Hatun, Alaeddin Keykubad’dan sonra tahta çıkan II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in annesi olup kocası gibi o da hayatının çoğunu Kayseri’de geçirdi ve burada güzel eserler vücuda getirdi. Alaeddin Keykubad, Alanya’nın fethinden sonra kış mevsimlerini bu güzel beldede, bazen de Antalya’da geçirdi.

1223 yılında kendisini rahatsız eden ve söz geçirmekte zorlandığı devletin ileri gelen tecrübeli emirlerini, Kayseri merkezinde (İç Kale’nin kuzeyinde, meydanda) bulunan ve Devlethane denilen saraya davet ederek bunların birçoğunu ortadan kaldırdı. Böylece idarede tam hâkimiyeti ele alarak yeni seferlere girişti. Adana Sis (Kozan)’deki Ermeni Devleti’ni kendine bağladıktan sonra 1226 yılında doğudaki Eyyubi ve Artuklular üzerine yürüdü; buralarda bir çok kale fethedip esirler alarak Kayseri’ye döndü. Sefer sonunda Artukluların elçilerini burada kabul etti.

1227 yılında Mısır Eyyubi Hükümdarı Melik Adil’in kızı Gaziye (Melike Adile) Hatunu Malatya’ya getirterek



burada evlenen Sultan için diğer şehirlerde olduğu gibi Kayseri’de de düğün merasimleri yapıldı (Bu hanımın mezarı, Kayseri’de Çifte Kümbet ismi ile anılan türbededir). Aynı yıl Kayseri’de şimdiki Şeker Fabrikası Gölü’nün çevresinde yazlık Keykubadiye Sarayı’nı yaptırdı. 1228 yılında Erzincan Mengücek Hükümdarı Davud Şah’ın elçilerini ve sonra da kendisini Keykubadiye Sarayı’nda kabul etti. Misafirlerine saray arkasındaki Meşhed Ovası’nda namına eğlenceler tertip edip anlaşmalar yapan Sultan, Davud Şah’ın daha sonra anlaşmalara uymaması üzerine aynı yıl Kayseri’den hareketle Erzincan’a vardı ve bu devleti ortadan kaldırarak topraklarını ülkesine kattı. Konya’da Beyşehir Gölü üzerine, Kubadabad ismini alan ikinci bir sarayın yapılmasını emreden Sultan, yine Kayseri’de Keykubadiye Sarayı’ndan Kastamonu Uç Beyi Hüsameddin Çoban’ı, Kırım Seferi’ne sevk etti ve orada Suğdak ve civarını fethettirdi. Ayrıca Karadeniz sahillerine tecavüzlerde bulunan Trabzon Rumlarını itaate almak için Trabzon’u da muhasara ettirdi.

Orta Asya’da ortaya çıkan ve Türk-İslam dünyası için büyük tehlike teşkil eden Moğol İstilasına karşı mücadele ederek Kafkasya’ya çekilen Harezmşah Türk Hükümdarı Celaleddin Mengüberti’nin tehlike karşısında ittifak teklif eden ilk mektubunu Kayseri Sarayı’nda alan Sultan, cevabi mektubunu ve elçilerini karşılık olarak gönderdi. Bu tehlike karşısında Kayseri, Sivas ve Konya surlarını tahkim ettirdi. Buna ait Kayseri İç Kale surları üzerinde tarihsiz bir kitabesi bulunmaktadır. Yine kendi yaptırdığı ilave surların üzerinde de hangi binaya ait olduğu belli olmayan H.621 (M. 1224) tarihli

bir kitabesi daha vardır. Bu dostluk gösterileri bir çok defa tekrarlanmış ise de Celaleddin’in Selçukluların müttefiki olan Eyyubilerin elindeki Ahlat’ı zapt ve tahrip etmesi ve Selçuklu Erzurum Meliki Cihanşah ile Alaeddin Keykubad’a karşı ittifak yapması üzerine Keykubad hazırladığı orduyla Kayseri’den harekete geçip 10 Ağustos 1230’da onu ve müttefiklerini Erzincan yakınındaki Yassıçimen’de büyük bir mağlubiyete uğrattı. Savaş sonrası büyük ganimetler elde eden Sultan, Erzurum Melikliğini de ortadan kaldırıp şehir ve civarını merkeze bağladı. Bu arada Moğollar karşısında mücadele eden Harezmşah’ın gücü de sıfıra indi. Zaferi müteakip Kayseri’ye dönen Sultan, burada şehir halkı tarafından büyük merasimlerle karşılandı. 1234 yılında Selçuklu ülkesine tecavüzlerde bulunan Eyyubi ve Artukluları sevk ettiği orduyla Harput’ta (Elazığ) mağlup eden Sultan, 1235 yılında Güneydoğu Anadolu’da Eyyubilerin elinde kalan kaleleri ele geçirmek için emirlerin ve ordunun Kayseri Meşhed Ovası’nda toplanmasını emretti. Bu arada çok sevdiği kumandan Kemaleddin Kamyar’ı da, devletin başkenti durumuna gelmiş bulunan Kayseri’nin Subaşılığına tayin etti.



▲ Karatay Hanı | Hasan Uçar

Kayseri’den Eyyubiler üzerine yürüyüşe gecen Sultan, Urfa’yı ve diğer bazı şehirleri aldıktan sonra kışın yaklaşması üzerine Kayseri’ye döndü ve civar hükümdarlara fetihlerini haber veren fetihnameler gönderdi. 1237 yılı başlarında Moğol Hanı Ogeday (Okta) Han’dan gelen elçileri Kayseri Sarayı’nda kabul eden Sultan, Han’ın kendisini “il”, yani bağımlı devlet olmaya davet eden mektubunu, Moğol belasına bulaşmamak için kabul ettiğini belirten bir mektupla cevapladı. Bu arada kendisiyle ittifak yapmak isteyen bir kısım Eyyubi meliklerinin elçileri de Kayseri’ye geldi. Kayseri’de onlarla birlikte Abbasi Halifesinin, Moğolların ve Hristiyan kralların da elçileri bulunuyordu. Bu arada Ramazan Bayramı gelmiş ve bayramı, Meşhed Ovası’nda ordunun merasimi, çeşitli gösteriler ve oyunlarla; elçiler, devlet adamları ve halka verdiği ziyafetlerle geçiriyordu. Ancak bayramın dördüncü günü (31 Mayıs 1237) yediği yemekten zehirlenerek 45-46 yaşlarında hayatı sona erdi. Cesedi burada mumyalanıp Konya’ya, ecdadının türbesi olan Alaeddin

Camii avlusundaki Kümbethane’ye gönderildi. Cesedin mumyalanması esnasında çıkarılan iç organlarının, Kayseri’de Keykubadiye Sarayı’nda defnedildiğine, böylece Keykubad’ın da Osmanlı padişahlarından Kanuni Sultan Süleyman’ın gibi iki yerde mezarının olduğuna inanılır. Nitekim sarayın kalıntıları arasında hala mevcut olan ve halkın Keykubad’ın türbesi olduğunu söylediği üst katı yıkılmış dört ayaklı bir yapı bulunmaktadır. Büyük Sultan Keykubad’ın ölümünden sonra devlet işleri karıştı, onun veliaht olarak tayin ettiği Adile Sultan’dan olan ortanca oğlu Kılıç Arslan değil de Hunat Hatun’dan olan büyük oğlu Keyhüsrev, emirlerden bazılarının ihtilaliyle tahta çıktı. Genç Sultan’ın liyakatsizliği sebebiyle kısa surede Anadolu, Moğol İstilasına uğrayıp devlet tam manasıyla bağımlı hale geldi.

Keykubad Dönemi içerisinde Kayseri’de yukarıda bahsi geçen surlar ve saraydan başka, bizzat Sultan tarafından Sivas yolu üzerine Sultan Hanı yapıtırıldı. Maraş ve Malatya yolu üzerine, emirlerden Celaleddin Karatay tarafından Karatay Kervan Sarayı’nın yapımına başlanıldı. Yine uzmanların görüşüne göre Hunat Hatun tarafından, Sultan’ın ölümü ve oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in tahta çıkması üzerine 1238 yılında yapılan Hunat Camii Külliyesi’nden olan Hunat Medresesi ve Hamamı da Keykubad tarafından yapıtırıldı. ■

Kaynaklar:

- İbn Bibi, el-Evami, C. I; Turan, SZT, s. 293, 302; Osman Turan, “Keykubad I” mad., A C.VI. s. 646-647;
- M. Zeki Oral, “Kayseri’de Keykubadiye Sarayları”, Belleten, S. 68, s. 501,517; H. Edhem, Kayseri (Göde); Oktay Aslanapa, Türk Sanatı II, s. 155; Haluk Karamağralı, “Kayseri’de Hunat Camii’nin Restorasyonu”, İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. XXI, s. 199 vd.; Çayırdağ, KTA, s. 28-37.

Dokuzpınar Hürmetçi Sazlığı

Dursun Çiçek

Erciyes; etrafında yaşayanlar için sadece bir dağ değildir... Kimisine sevgiliyi çağrıştıran yücelik ve ulaşılmazlıktır. Kimisi onda gurbetteki parçasını görürken, kimi de kendi geçmişini seyreder... Erciyes, şair için ilham kaynağı, ozan için türkülerin ve bozlakların havalandığı yerdir. Yârin-den sıcaklık bulamayıp yüreği ve ruhu donan âşık, Erciyes'in karını, boranını, ayazını daha sıcak görür ve ona sığır. Tarlasında çalışan Ahmet emmi için buz gibi suyunun ve pınarının kaynağıdır Erciyes... Yüzünü yalayan, terini kurutan ve daralan sinesine nefes olan bir rüzgardır.. Dağlardan gelen çiçek kokuları daha bir başkadır. Kekik kokan yollar, insana yorgunluğunu unutturan rüzgâra karışınca, adeta zaman mekâna karışır ve mesafeler kısalır. Yaklaşık 180-200 km civarında bir yol güzergâhına sahip olan Erciyes'in etrafını gezerken kimi zaman şair olursunuz, kimi zaman ozanlaşırsınız. Gördüğünüz bir kerpiç ev sizi alır köyünüze götürür, yol boyu tarlalarda çalışan insanlar kendi çocukluğunuzda kenarında oynadığınız tarlaları hatırlatır. Baktığınız her yer şehrin kasvetine ve gayr-ı insaniliğine derin derin iç çektirir. Kuş seslerinin rüzgarlara karıştığını ancak buralarda hissedersiniz.

Her dağın eteği bereketi temsil eder... Tıpkı Erciyes gibi... Erciyes'in etekleri diyerek başladığımız bu gezimizde, dağın insana benzeyen ve insanı andıran sembolik yanını hissetmeye ve yorumlamaya çalışacağız. Sarıgöl'ün ve Dokuzpınar'ın yıllık atlarından, Sultan Sazlığı'nın türlü türlü kuşlarına katılarak, tabiatın ne kadar "biz" olduğunu idrak etmeye ve anlatmaya çalışacağız... Kimi zaman bir ermiş türbesinde dualar ederken, kimi zaman



■ **Kırda insan fitratın bizatihi kendisidir. Toprak gibi, bitki gibi, hayvan gibi. Adeta her şey yaratıldığı gibi duruyor veya yaratıldığı ana en yakın biçimde..**

garip mezarlarında okunan Fatihaları hissedeceğiz... Erciyes'in vadilerinin pınarlarını, kuş seslerini, rüzgârlarını, kır çiçeklerini yarıştıracacağız...

Erciyes dağının eteğinde iki büyük sazlık vardır. Bunlardan birincisi ve büyük olanı Develi- Yahyalı-Yeşilhisar bölgesinde olan Sultan Sazlığı'dır. Sultan Sazlığı kadar bilinmemesine rağmen son dönemlerde Yılkı Atları ile gündeme gelen diğer sazlık ise Hürmetçi-Dokuzpınar Sazlığı'dır. Erciyes'in batı ve



kuzeybatı bölgelerine düşen bozulmamış ender mekânlardan birisidir. Son dönemlerde milli park olarak tanımlandı ve korumaya alındı. Kayseri'den yola çıktığınızda Organize Sanayi Bölgesini geçtikten hemen sonra karşınıza çıkar. İncesu ilçesinden gelirken dağa giden yolu takip ederseniz yine sazlığa ulaşırsınız. Ankara ve Adana yolundan

Kayseri'ye gelirken de Kayseri girişinde sağa doğru yani Erciyes'e baktığınızda dağa doğru gördüğünüz o büyük sazlık Hürmetçi-Dokuzpınar Sazlığı'dır.

Genellikle hayvancılıkla uğraşan birkaç köy serpilmıştır sazlığın etrafına. Bu köylere girdiğinizde, evlerin damlarında görünen çanak antenlere rağmen, bozulmamış bir fitrilik hissedersiniz;

hem köylerin çamur sıvalı evlerinde, hem de insanların gözlerinde... Burarlarda insan kendini tabiatın bir parçası olarak hissediyor ve aidiyet duygusu sorunu yaşamıyor. Karpuzsekisi köyüne giderken sazlıkta gördüğümüz Yılkı Atları bizi heyecanlandırıyor. Çünkü kentli insanın asla göremeyeceği, hatta tahayyül edemeyeceği bir manzardır bu.

At ki insanlık tarihini insanla birlikte yazmış, belki de ona en yakın hayvandır. At gelenekte eve ait bir unsurdur. Yazın sıcaklık arttığında, yukarı yaylalarda ve göllerde yiyecek sıkıntısı yaşamaya başlayan yılkı atları, yiyecek bulmak için zorunlu olarak aşağıdaki sazlıklara inerler. Köylüler ise içinde bulundukları ekonomik yokluğa

Hürmetçi Sazlığı

Kayseri il merkezinin 13 kilometre güneybatısında, Hacılar ve İncesu ilçe sınırlarında yer alıyor. Alanın güneyinde Erciyes Dağı yükseliyor. Sazlığı besleyen ana kaynaklar Vanvanlı Çayı ve Dokuzpınar. Hürmetçi Sazlığı, yarı kapalı bir havza olan Karasaz Ovası'nın bir parçası. Geçmişte özellikle kuş türleri açısından Türkiye'nin önemli doğal alanlarından biriydi ama su rejimine DSİ tarafından yapılan müdahalelerden ötürü bu özelliğini büyük oranda yitirdi. Geniş bataklık ve sazlık alanları yok oldu. Alanda yağışsız sezonda küçük bir su aynası ve çevrede tuzcul bozkır yaşam alanları bulunuyor.

Hürmetçi Sazlığı, sazlıklar, bataklıklar ve ıslak çayırlar gibi önemli sulak alan ekosistemlerinden oluşmaktadır. Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 2004 yılında Ramsar kriterlerini taşımasından dolayı "Uluslararası Öne Sahip Sulak Alan" olarak tanımlanmıştır. Avrupa, Asya ve Afrika kuş göç yolu üzerinde bulunmasından dolayı da Dünya ölçeğinde küresel öneme sahiptir. BirdLife International tarafından "Avrupa Ölçeğinde Korumada Öncelikli Kuşlar" sınıflandırılmasına ve IUCN "Red Data Book"a göre nesli tehlike altında olan türler arasında bulunan

toy, turna, kara leylek, angıt, kaşıkçı,





rağmen, kendi hayvanları için sakladıkları ot ve yemlerden sazlık bölgesine inen yılkı atları için de ayırırlar ve onların aç kalmalarını önlerler. Zengin gönüllü Anadolu köylüsü, asıl zenginliğin fakirlikte ve yoklukta olduğunu bir kez daha belirtmiş olur... Bir anlamda onları bir Tanrı misafiri ve komşusu olarak

■ İnsan insanı da en güzel haliyle buralarda görebiliyor ve anlayabiliyor. Şehir hayatında meşakkatin girdabına kapılan insan, burada sevgiyi, saygıyı, paylaşmayı öğreniyor.

görür ve “komşusu aç yatarken kendisi tok yatan bizden değildir” diyen peygamberinin sözlerini hatırlayarak, kendi hayvanlarının rızkını Yılkı Atları ile paylaşır.

Dokuzpınar’ın coğrafi yapısı bölgede mandaların yaşaması için de önemli bir avantaj sunuyor. Sulak alanlara bağımlı yaşayan manda,

bölgedeki Hürmetçi, Karpuzsekisi ve Dokuzpınar köylerinde çok yaygın olarak yetiştiriliyor. Yoğurt başta olmak üzere süt ve süt ürünleri buradaki insanların en önemli gelir kapısı. Şehirden gelerek buradan düzenli biçimde yoğurdunu, sütünü, kaymağını, peynirini temin eden insanlar oldukça yoğun. Yine ıslak çayırlar başta olmak üzere yaz

aylarında bölgenin büyük bir kısmından elde edilen yonca ve çayır balyaları Kayseri ili genelinde geniş bir pazara hitap ediyor.

Dokuzpınar’a girdiğinizi, ilerledikçe artan su yoğunluğundan ve içinde ördeklerin yüzdüğü küçük göletlerden anlarsınız. Ama tabi ki köye



biyıklı sumru, mahmuzlu ve sürmeli kızkuşu türlerinden kimisi bölgede göç döneminde görülmekte, kimileri ise bölgede üremektedir. Hürmetçi Sazlığı, BirdLife International ve Doğa Derneği tarafından güncellenen Türkiye’nin Önemli Kuş Alanı listesinde ve 2003 yılında belirlenen Türkiye’nin Önemli Doğa Alanları listesinde yer almaktadır. Yaban hayatı açısından ise; yılkı atı, gelengi, kurt, tilki, porsuk, gelincik, kır tavşanı gibi memelilerin bölgede üremesi ve barınması bölgenin önemini daha da artırmaktadır. Bölgenin bu doğal yaşam özelliklerinden dolayı her yıl birçok yerli ve yabancı kuş ve kelebek gözlemcisi, bilim adamı ve doğaseverler Hürmetçi Sazlığını ziyaret etmektedir. Aynı zamanda Hacılar ilçesine bağlı Hürmetçi, Gelbula (Karpuzsekisi köyünün mezarısı), Karpuzsekisi (orman köyü) ile İncesu ilçesine bağlı Dokuzpınar ve Hanyeri köyleri Hürmetçi Sazlığını mera alanları olarak değerlendirmektedir.





adını veren ve köyün girişinde tam dokuz ayrı pınar olarak yan yana akan pınarlardan anlarsınız Dokuzpınar'a geldiğinizi...

Yazın sıcaklığında bile karpuz çatlatan ve elinizi birkaç saniyeden fazla tutamayacağınız bu pınar, Erciyes'in eteğindeki cennetsi bir pınarı andırır. Su hayat demektir... Suyun olduğu bir yerde hayatın ve canlının her çeşidine

rastlarsınız. Elimizi yüzümüzü yıkayıp arkamızı döndüğümüzde ağaçların oluşturduğu doğal çerçevenin arasından gördüğümüz manzara bizi daha da ferahlatıyor. Bir duvara asılmış tablonun ne kadar sığ kaldığını burada daha iyi anlıyorsunuz. Pınarların önünde oluşan gölette yüzen rengârenk ördeklerin sevinci, izlediğimiz manzaraya ve yaşadığımız ferahlığa-mutluluğa karışıyor...

Şehirde tek canlı insanken, Erciyes'in eteklerinde belki de en "cansız" varlık insan oluyor... Çünkü tabiatı bütünü halinde yaşayan atları, ördekleri, gökyüzünde uçan turnaları, meleme sesleri eksik olmayan koyun ve keçileri, hissettiği her yaban duruma havlayan köpekleri gördüğümüzde, insanın yabancılaşmasını ve ruhsuzlaşmasını daha iyi anlıyorsunuz. Gerçekten insan

tabiatı fethettiğini düşünmeye başladığından beridir tabiatı yabancılaşan ve tabiatı yalnızlaşan yegâne varlıktır...

Hürmetçi ve Dokuzpınar'ın insanları köylerinin adının hakkını verircesine gerçekten hürmetli insanlar... Bir yaşlı amca ile sohbet ederken tek yakındığı husus şehirden piknik için gelen insanların göletleri ve çevreyi kirletmesi. Bölgeye mangal kültüründen



öte bir muhayyilesi olmayan ve çevreyi kirletmekten başka bir işi de olmayan yüzlerce insan geliyor ve adeta misafir geldiği evi pisletip gidiyor. Köylüler de haklı olarak bundan şikayet edip yakınıyorlar.. Evinin önündeki tezek yığınlarının, bahçesindeki hayvan gübresinin doğallığını bilen bir muhayyile için, köyündeki göletlerin ve pınarların etrafındaki poşetler, bira şişeleri nasıl bir yıkıcı tahribata yol açar bunu kentli insanın algılayabilmesi çok zordur. Tezek ve gübre yığınının kokusundan burnunu kapatan bu insanlar, çevreye bıraktıklarının pislik olduğunu, tezek ve gübrenin ise pislik olmadığını bilemezler..

Kırda insan fıtratın bizatihi kendisidir. Toprak gibi, bitki gibi, hayvan gibi. Adeta her şey yaratıldığı gibi duruyor veya yaratıldığı ana en yakın biçimde.. Bir küçük göletin etrafındaki yansımada kayboluyoruz. Kimimiz fotoğraf çekiyor, kimimiz türkü söylüyor, kimimiz de görüntünün derinliğinde kaybolarak hayallerine doğru uzanıyor. İnsanı yine en güzel biçimde tabiat gösteriyor. Fotoğraf çeken de, türkü söyleyen de, şiir okuyan da, hayallerinin derinliğine giden de aslında kendisiyle karşılaşılıyor buralarda. İnsan insanı da en güzel halıyla

buralarda görebiliyor ve anlayabiliyor. Şehir hayatında meşakkatin girdabına kapılan insan, burada sevgiyi, saygıyı, paylaşmayı öğreniyor. Fıtrat dediğimiz de bu zaten.

Bir yanda Yılkı Atları'nı izleyenler ve fotoğraflarını çekenler, öbür tarafta pınarın başında piknik yapanlar, diğer tarafta göletin etrafında yürüyenler, meleşen hayvanlar, ötüşen kuşlar, tezek kokuları, sineklerin ilham verici türküleri öylesine güzel bir harmoni oluşturuyor ki, tabiatı yekpare görebilme ve kendini oraya ait hissetme duygusu insana galebe çalıyor.

Arabamızdan inip otlaklara doğru ilerledikçe, tabiatı çobansız kendi başına dolaşan hayvanların o güzellikleri insanı gerçekten çarpıyor. Bazı ufak tefek sataşmaların ve cilveleşmelerin dışında, paylaşarak, bir arada nasıl yaşanır bunun misalini gösteriyorlar seyredenlere.. Ve bu huzur ortamında her birinin sevinci ve keyfi ile çıkan sesleri karşılarında bulunan Erciyes'in yüceliğine karışıp gidiyor... Dokuzpınar deyince, buz gibi su, yılkı atları, manda, yoğurt ve gönlü zengin insanlar aklımızda kalacak diyerek yolumuza devam ediyoruz.. ■

Yaşadığı Şehrin Farkına Varmak GERMİR

Serap Tepe

Büyükşehir Belediye Yayınlarından 2012 yılında çıkan "Geleneksel Kayseri Mahalleleri-Germir" kitabını incelerken birden Pirgi (Pyrgi) geldi aklıma. Tatilimizi geçirmek üzere Sakız adasına gittiğimiz zaman, mutlaka görülmesi gereken yerlerin başında gelen bu köy, geleneksel evleri nedeniyle, görmeden dönmeyin uyarıları ile her gezi sitesinde karşıma çıkmıştı. Tabii biz de tavsiyeleri göz ardı etmedik ve büyük bir merakla bu otantik köyü görmeye gittik.

Evlerin dış yüzeylerine kazıma tekniği ile işlenmiş motifler sebebiyle “tablo gibi köy” olarak adlandırılan, ortaçağdan kalma bu köy aynı zamanda UNESCO dünya mirası listesinde de yer almaktaymış. Gerçekten de dar patika yollardan geçerek zahmetli bir yolculuktan sonra Pirgi’ye ulaştığımızda buna değdiğini ve övgülerin haklı olduğunu gördük.

Germir kitabında geleneksel mimari ile yapılmış olan evlere dalıp gitmişken Kayseri’ye topu topu 5 km. uzaklıkta, en eski mahallelerinden birisi olan bu güzel mekânı şimdiye kadar merak edip de görmeye gitmediğim için hayıflan-dım, hatta biraz da kızdım kendime. Ve başladım araştırmaya...

Kuruluşu 12-13. yüzyıla değin uzanan köy, Büyükşehir yasası ile mahalle olmuş. Ahmet Gazi Ayhan’ın derlediği bir Kayseri türküsünde terennüm edilen “Gine yeşillendi Germir bağları”

■ Başka ülkelere gittiğimizde, maddi manevi külfetler ile şehirlerini, kasabalarını, köylerini tabiri caiz ise, karış karış dolaşırken yaşadığımız şehri tanımak, keşfetmek için zaman bile ayırmıyoruz.

mısrına hak verircesine yemyeşil bir vadi içinde adeta saklı bir cennet olan Germir, her ne kadar şimdilerde göç kasabası haline gelmiş ise de yıkık dökük evlerinde, kiliselerinde tarihin ve farklı kültürlerin izlerini barındırmakta. Oldukça kozmopolit bir yapısı olan Germir’de 20. yüzyılın başlarına kadar Ortodoks Rumlar, Apostolik ve Ortodoks Ermeniler ve Müslümanlar bir arada dostça yaşamış.

Germir isminin bazı rivayetlere göre Rumca “Kermira”, bazılarına göre ise Ermenice kırmızı anlamına gelen “Garmir” sözcüğünden geldiği öne sürülmekte. Köyün adının eski Türkçe’de “aydınlık, güneşli yerleşim yeri” anlamına da geldiğini söyleyenler ya da Osmanlıca “harap, ıssız, terk edilmiş yer” anlamına gelen gâmir sözcüğünden geldiğini iddia edenler de bulunmakta. 1960’lı yılların başında köyün ismi Ad Değiştirme Komisyonu tarafından “Konaklar” olarak değiştirilmiş. Ancak yöre halkının bu ismi benimsememesi ve eski isimlerinin iadesi için verdikleri hukuk mücadelesini kazanmalarıyla 2000 yılında yeniden eski ismi olan Germir’e kavuşmuşlar.

2 adet Rum kilisesi, 1 adet Ermeni



kilisesi, 2 adet cami, 1 adet hamam, 1 adet sarraf, 15 adet bezirhane, 20 adet mağaza, 65 adet dükkân ve 1 adet mezbaha bulunan ve Koruma Kurulu kararı ile sit alanı ilan edilen bu tarihi köy; sanat tarihçileri, arkeolog ve mimarların yoğun ilgisi ile karşılaşmakta. Yalnız öyle köy deyip geçmeyin, zamanında burada Willis, Chevrolet, Ford marka araçların bayileri bile varmış. Hatta buradan bir de Oscarlı yönetmen çıkmış: Elia Kazan. Gelelim Germir’in taş işçiliği ile

■ Germir sadece evleri ile değil; cami, kilise, köprü, bezirhane, hamam, çeşme ve hatta mezarlığı ile hem kültürel hem de sosyolojik açıdan üzerine uzun uzun kitaplar yazılacak kadar zengin bir yerleşim yeri.

ünlü, meşhur tarihi evlerine...

Hâlihazırda birçoğu bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tutsa da bazıları adeta zamana karşı direnmekte. Çoğu yüz yılı aşan geçmişe sahip olan bu evlerin bir bölümü tek katlı, bir bölümü iki ve üç katlı. Bazılarında mekândan tasarruf etmek için ikinci, üçüncü katlarda çıkmalar kullanılmış. Evlerin ortak özelliklerinden birisi de zeminin altında ayrıca iki üç katın daha bulunması. Zamanında kimileri bu katları şaraphane kimileri de ahır



olarak kullanmış.

Köyün kozmopolit yapısı mimarisine de yansımış olsa gerek ki oldukça renkli konutlar inşa edilmiş. Müslümanların konakları daha sade ve yalınken özellikle gayrimüslimlerin evlerindeki, hem iç cephe hem de dış cephede yer alan boyama, süsleme, oyma işçilikleri dikkat çekmekte.

Dış cephede pencere ve kapılardaki

■ Yeşil bağların içinde yer alan, taş işçiliğinin en güzel örneklerini oluşturan bu evleri gezerken insan adeta zamanda yolculuk yapıyormuş hissine kapılıyor. Bazı evlerin kapılarında yer alan Rumca “Maşallah” yazısı ise adeta barışın, hoşgörünün ve huzurun simgesi gibi karşımıza çıkıyor.

demir işçiliğinin estetiğinin, iç cephede merdiven tırabzanlarındaki oymaların, kapılar ve duvarlardaki renkli desenlerin, bezemelerin insanı büyülemesi için sanat tarihçi ya da mimar olmak gerekmiyor.

Yeşil bağların içinde yer alan, taş işçiliğinin en güzel örneklerini oluşturan bu evleri gezerken insan adeta zamanda yolculuk yapıyormuş hissine kapılıyor. Bazı evlerin kapılarında yer



alan Rumca “Maşallah” yazısı ise adeta barışın, hoşgörünün ve huzurun simgesi gibi karşımıza çıkıyor.

Germir sadece evleri ile değil; cami, kilise, köprü, bezirhane, hamam, çeşme ve hatta mezarlığı ile hem kültürel hem de sosyolojik açıdan üzerine uzun uzun kitaplar yazılacak kadar zengin bir yerleşim yeri. Biraz geç olsa da bu güzel beldeyi gezip, araştırdığım için oldukça mutluyum.

Sadece Germir mi? Kim bilir yanı başımdaki daha nice güzellikleri, kadim mekânları, sanat eserlerini fark etmeden yaşayıp gittim bu zamana kadar. Gezmeyi, yeni yerler ve mekânlar keşfetmeyi neredeyse yaşam felsefesi haline getirmiş biri olarak kendi şehrimi tanıma konusunda neden bu kadar duyarsız ve ihmalkâr olduğumu da sorguladım aynı zamanda.

Öyle ya, başka ülkelere gittiğimizde, maddi manevi külfetler ile şehirlerini, kasabalarını, köylerini tabiri caiz ise,

karış karış dolaşırken yaşadığımız şehri tanımak, keşfetmek için zaman bile ayırmıyoruz.

Oysaki insanın yaşadığı şehri keşfetmesinin, kendini keşfetmesi için de oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Dursun Çiçek hocamızın dediği gibi: “kendini bilen kentini bilir.” Ömrümüzü geçirdiğimiz şehirlerin tarihi, kültürü ve hatta mimarisi bile kişiliğimize yansır. Nereye gidersek gidelim, yaşadığımız şehirden izleri de beraberimizde götürürüz.

Şimdi bana düşen hemen bir plan yaparak önceliklerimi belirleyip şehrimi gezmek, tanımak ve keşfetmek. Ne de olsa kentini keşfe çıkan aynı zamanda kendini keşfe çıkmış oluyor. Ama turist gibi değil, kâşif gibi... Kentin damarlarına, kuytularına, sırlarına, güzelliklerine, çirkinliklerine dalarak...

Eğer siz de benim gibi bu eksikliği hissedenden senseniz, hadi üşenmeyin ve düşün yollara... ■

Beştepeler’de Gün Batımı

Abdullah Ayata

Fotoğraflar: Dursun Çiçek, Abdullah Koç

Gökyüzünün, bulutlarını uzak kuytu köşelere dinlenmeye, yağmurlarını yakın muhitlere kısa süreli geçici görevlere, rüzgârlarını değişik iklimlerdeki insanları ikaz etmeye gönderdiği sakin bir Kayseri gündüzünün bitimine doğru, akşamın uzayan gölgeleri binaları okşamaya başladığında Beştepeler Parkı’na çıkıp, yeşil koru alanı içerisinde birbirine nispet yaparcasına gelişmiş, güzelleşmiş ağaçların altında ki bir piknik masasına veya gezi yolu kenarında ki şehir manzaralı bir banka otursanız kısa zamanda içinize huzur dolar, ruhunuz ferahlar, gevşeyen bedeninizi kendi haline bırakarak zamanı unuttur kendinizden geçersiniz...

Çevrede koşuşan cıvıltılı çocuk seslerinin azalmaya başladığını fark edince gayri ihtiyari başınızı kalabalık piknik alanına doğru çevirirsiniz. Genellikle öğle vakitlerinde görkemli ağaçlar altına battaniyelerini, kilimlerini serip, sofrâ bezleri üzerine yiyeceklerini dizerek mangallarını kuran aileler piknik zamanlarını tamamlamış, toparlanmaya başlamışlardır. Artık eve dönme vaktidir. Kullandıkları



gereçler sepetlere yerleştirilip, kilimler, battaniyeler itina ile katlandıktan sonra çevreyi kontrol edeceklerdir. Yiyecek, içecek atıkları, küle dönüşen harlı köz yığınlarının kalıntıları çöp kutularına dökülüp, etraf itina ile gözden geçirildikten sonra yola çıkılacaktır. Onlar parkın giriş bölümlerinde, belediyenin tahsis ettiği otopark kısmındaki araçlarına doğru yol almaya başladığında gölgeler de uzamaya, yaklaşmakta olan akşam vaktinin ön belirtileri olarak havaya hâkim olmaya başlamışlardır. Mangal ateşlerinden çıkan gri dumanlar gökyüzünde süzülerek hedeflerindeki bulutlara kavuşma yollarını belki de yarlamışlardır.

Bedenleriyle birlikte ruhlarını da dinlendirmeye çalışan park müdavimleri mutlu bir gün geçirmenin huzurunu yaşamaktadırlar. Aralarından bazılarının ise bu mutluluğu oldukça farklı ve üst düzeydedir. Zira kimileri yaşlı annesini, babasını, kayınvalidesini o günlüğüne kapalı sıkışık odalardan kurtararak açık havada dinlenmelerinin keyfini tattırmış; kimisi çocuklarının özgürce enine boyuna koşarak oyun oynamasına

sebepe olmuş, kimisi de her zaman bu imkânı bulamayan komşusu veya bir akraba ailesini davet ederek paylaşım görevini yerine getirmiştir. Herkes halinden memnun, yedikleri, içtikleri nimetleri bulduklarına şükrederek yola koyulurlar.

Güneş bir türlü terk etmek istemez Kayseri semalarını. Nöbet süresinin doluşuna pek aldırış etmez. Belli ki gidişinden sonra yanacak, kendisini pek de aratmayacak olan şehir ışıklarını kıskanır. Karanlık Baba, Ay Dede ittifakının son ihtarıyla mecburen yerinden kıpırdar. Ağır hareketleriyle önce şehir mezarlığındaki hüznü mezar taşlarını okşayıp, masum bakışlarını üzerlerinde gezdirdikten sonra onlarla vedalaşır. Karşı taraflardaki tepelere, Erkilet'e, Hıdırellez Tepesi'ne, Mimar Sinan doruklarına, Ali Dağı'na son kez el sallar, Anadolu'nun ihtişamlı sancağı Erciyes'e de son vedasını yapıp hürmetini sunduktan sonra erincek adımlarla ilerleyerek başka diyarlara doğru yol alarak gözden kaybolur.

Işıklar yanar şehrin üzerinde Güneş'e, Ay Dede'ye, yıldızlara nispet ederce-

sine parlak, sevecen, genç, dinamik, akıcı, nurlu... Onlara," Sizler merak etmeyin, gözünüz arkada kalmasın. Bu çok sevip gözettığınız güzel şehrin karanlıkta kalmasına izin vermeyiz. Tan ağırana kadar aydınlatma görevini bizler devraldık. Sizler gibi bizler de bu şehri, şehrin insanlarını yürekten seviyoruz. Onlarla bütünleştik. Bu muhitin müstesna sakinlerine evlerinde, sokaklarında, kaldırımlarında, parklarında tüm enerjimizle, içten gelerek, şevkle aydınlatma görevi sunmaya devam edeceğiz..." dercesine.

İnsan kendini bu ışık harmanı içindeki ihtişama kaptırarak zihnindeki düşünce yumağını çözülmeye bırakır. Gündelik ama bir o kadar da ilginç insan manzaraları görünmeye başlar zihin ekranında silik görüntülerle... 'Acaba, şu anda şehir ışıklarının gözetiminde kaç âşık birbirine iltifat yapıyor, giymiş olduğu en çekici giysisini teşhir edip, en nazik konuşma şeklini takınarak karşısındakine iyi yönlerini göstermeye çalışıyor? Kaç heyecanlı çocuk evde babasının getirebileceği basit bir oyuncak için yolunu bekliyor? Kaç kadın akşam



yemeği hazırlama telaşında ?, Kaç liseli genç ev balkonunun bir köşesinde aile büyüklerinden gizlice arkadaşına telefon etmeye, mesaj çekmeye çalışıyor? Kaç işçi, yorgun bedenini sere serpe bıraktığı servis otobüsü koltuğunda uyuklamadan evine ulaşmayı umuyor? Ayaktaki kaç tramvay yolcusu göz ucuyla yan koltuklarda oturanların yaklaşmakta olan durakta inip inmeyeceklerini kontrol ediyor? Hasret taşıyan kaç araba şu anda çeşitli yönlerden Kayseri sınırlarına girmekte? Kaç hasta, hastane odalarının beyaz çarşafli yatakları üzerinde

nöbetçi doktorun durumunun iyiye gittiğini söylemesi umudunu taşıyor? Kaç sarhoş, kaderine kahrederek izbe meyhane masalarından kısık sesleriyle derdini duvar resimleriyle paylaşıyor? Bu gece kaç çocuk dünyaya merhaba deyip Kayseri nüfusuna katılacak... 'gibilerden...

Birden müezzinin güzel sesiyle okumaya başladığı ezanla kendinize gelir, oturuş şeklinize çekidüzen verirsiniz. Belli ki yatsı vakti olmuştur. Tüm canlıların, canlılıkların hareketini durdurduğu o an huşu içerisinde içinize sindirerek ezanı dinlersiniz. Beden

organlarınızda yavaştan hareketlenme başlar. Ayağa kalkıp, şöyle bir etrafa göz gezdirdikten sonra halinize şükredersiniz. Keyifli, huzurlu bir şekilde korunun temiz havasını derinlemesine içinize çekerek kendinize gelirsiniz. Işıklar sizi çağırılmaktadır artık.

Eve dönme gereği duyarsınız. Ve son olarak, "Şu an kaç insan Allah'ın huzurunda ibadet etmek için hazırlık yapıyor acaba?" düşüncesi geçer içinizden... ■

Moğollar'ın Kayseri Katliamı

Osman Gerçek

1243 Yılındaki Köse Dağ Savaşı sonrası, Moğol taarruzuna dayanamayan Sivas'ın düştüğü, ordunun bozguna uğradığı ile ilgili katliam haberleri Kayseri'ye ulaştığında, kenti büyük bir hüznün ve ürperti sardı. Ordusu dağılmış ve katledilmiş bir devletin başkenti, aynı zamanda başsız kalmış, Sultan Gıyasettin Keyhüsrev'den haber alınamıyordu. Moğol Ordusunu Sivas Kapısında beyaz bayraklarla karşılayıp, kentin anahtarlarını onlara teslim ederek, onların taleplerini yerine getirip, halkı kıyım ve katliamdan kurtarma fikri elbette Ahiyan ve Baciyan merkezi, Selçuklu Başkenti Kayseri'ye yakışmazdı. Yapılacak iş belliydi: Kenti her ne pahasına olursa olsun savunmak.

Buna rağmen, kentin bir kısım tüccarları ve hanedan mensupları, Halep istikametine yol almaya başlamışlardı.

1204 Yılında Anadolu'ya gelen

1171 Hoyi doğumlu Şeyh Nasireddin Mahmud'un (Ahi Evran) Kayseri'de temellerini attığı sosyal, siyasi ve iktisadi misyonu olan Fütüvvet maksatlı Ahilik teşkilatı, bu kentte yiğitlik, cömertlik, kahramanlık ülküsüne sahip binlerce civanmerd, ahi mücahid yetiştirmişti. Hacı Nasireddin'in hanımı Fatıma Bacı da aynı maksat ve misyonla 'Baciyan' teşkilatını kurarak kentte örgütlenmişti. Bir zaman Konya ve Kırşehir'de de benzer oluşumlar gerçekleştirildiler de Kayseri'den ellerini hiçbir zaman çekmemişlerdi.

Ahiyan ve Baciyan'lar, kentin komutanlarından Emir Kaymaz ve Fahreddin Ayaz'a kanlarının son damlasına kadar kenti savunacaklarına dair söz verdiler. Kenti çevreleyen dış ve iç surların tamirâtı ve gerekli yiyecek ve mühimmatların sur içinde değişik



yerlere stoklanması için hummalı bir çalışma başladı. İç ve dış surları çevreleyen duvarların dibindeki yaklaşık 3 metrelik çukur hendek, onararak içerisi su ile dolduruldu. Kalenin tüm giriş kapıları onararak sağlamlaştırıldı. Zaten şehrin neredeyse tüm, sosyal, ekonomik ve siyasal kurumları surun içinde bulunuyordu.

Fütüvvet ve cihad ruhuyla, i'lay-ı kelimetullah davası için fetih ve hâkimiyeti kanıksamış bir topluluk için, sur içinden savunma harekâtı fazla alışık oldukları bir strateji değildi. Ama kent dışında bir yerde savunmak, ne ordu ne de techizat olarak mümkündü.

170 Sene önce gelip, fetih ve hâkimiyetle süsledikleri Anadolu topraklarını, ne idüğü belirsiz bir ordu ve ülkeye hediye etmek, ölümden farksızdı, Ahiyan ve Baciyanlar için.

Moğol Ordusunun hareketi ve güzergâhı, Kayseri Ovasını çevreleyen Doğu ve Kuzey tepelerde bulunan Tümülüsler yani gözetleme kulelerinden takip ediliyor, kısa süre içinde haber, sur içindeki savunma hattına bildiriliyordu. Baycu Noyan komutasındaki Moğol Ordusunun Sivas'tan sonra hangi yerleşim yerlerine uğrayıp hangi katliamları yaptığı, hangi kasaba ve köyleri yağmaladığı ve kaç gün nerelerde konakladığı ile ilgili tarih sükut etse de, çok kısa bir süre sonra, Kayseri'nin doğusundan kente girdiler. Kenti çevreleyen surlar dışında çok az bir yerleşim yeri bulunuyor ve bunlar da zaten günler öncesinde boşaltılsa da kendini yağmadan kurtaramayacaktı. Eli silah tutan ve kendinde savaşıacak gücü bulanlar, iç ve dış surlarda müdafaa hattında, geri kalan yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve bunları korumakla görevli bir grup mücahitler de, Kayseri ovasını çevreleyen dağlardaki yerleşim yerlerinin ücra köşelerine çekildiler.

Kayseri'nin doğusundan şehre giren Moğollar, etrafını sükûnet yumağının kuşattığı surların etrafına konuşlandılar. Kentin ileri gelen kadıları ve fakihleri, kan

akmadan, sulh ve sükûnetle kuşatmanın kaldırılması için çaba sarfettilerse de Moğol Komutan bu barış çağrılarına kulak tıkamakla kalmadı, Kayseri Kadısı Celaleddin Habib ve beraberindekileri acımadan katletti.

Müslümanlar için kenti, yani surların

■ **Bir kısım tarihçiler tarafından, insanlık yaratıldıktan beri benzeri bir zulme ve katliama tanık olunmamıştır diye tarif edilen Moğol saldırılarının, dini, sosyal, ekonomik ve siyasi hayatı nasıl etkilediği bir yana Müslümanların bu topraklarda yaşadığı en ağır imtihanlardan biri olmuştur. Müslüman toplumun dünyevi hırs eksenli refaha boğulduğu bir dönemde, başına gelen bu musibetten çıkaracağı elbette büyük dersler vardır.**

içini savunmaktan başka çare yoktu. Sur içinde kendilerine bir müddet yetecek miktarda yiyecek maddesi bulunuyordu. Savunma ne kadar uzun sürerse, yorgun Moğol ordusu o derece çaresizliğe kapılacak ve en azından başka kapıya yönelecekti.

Dış surların etrafındaki girişleri

günlerce zorlayan Moğolların kuşatmayı yarmaları hiç de kolay olmadı. Her defasında kale burçlarını müdafaa eden Ahi Cengaverler tarafından püs-kürtüldü. Kıyasıya bir saldırı ve kıyasıya bir müdafaa, her geçen gün tarafların gücünü kırıyordu. Her defasında şehrin farklı kapılarından hucuma geçen Moğol askerleri önemli zayıatlar veriyordu.

Kent merkezinin hemen güneyinde, Battal Mescidi'nin bulunduğu dağ civarında konuşlanan bir kısım ahi mücahit müfrezeleri, zaman zaman Moğol ordugahına bir kısım saldırılar düzenleseler de bu ancak savunma hattının süresini uzatıyordu.

On yedi gün süren Moğol saldırıları bir sonuca ulaşamamış ve iyice ümitsizliğe düşülmüş iken, Ermeni dönmesi şehrin iğdişçibaşı Hajuk oğlu Hüsam, kalenin gizli kanalizasyon geçişlerinden birini kullanarak Baycu Noyan'a sığınıp, kale hakkındaki önemli bilgileri ona aktardı. Kalenin içindekilerin yiyeceklerinin bitmek üzere olduğunu ve dayanacak güçleri kalmadığını onlara nakletti. Moğollar surları kuşatan suyla dolu hendeğe boşalan bu geçişi kullanarak lağım suları içinden kaleye girmeyi başardılar. Şehrin Subaşısı Fahrettin Ayaz da Hajuk'la beraber Moğollar'a sığındılar. Bu çifte ihanet ve istihbarat üzerine Moğollar son bir taarruzla, kale içine sızan Moğol askerlerinin arkadan açtığı, şu anki Cıncıklı Camii'ne geçilen giriş kapısından içeri dalmayı başardılar.

Kayseri kenti için sonun başlangıcı olan bu saldırıdan sonra kale Baycu Noyan tarafından teslim alındı. Surları müdafaa eden ahi mücahidlerin birçoğu şehid edildi. On bin civarında şehid ve bir o kadar da esir olduğunu iddia eder tarihçiler. Kadınlar ve çocuklar da Moğol askerleri tarafından üleşildikten sonra, kalanlar ise elleri bağlanarak şehrin kenar yerleşim yerlerinin uzağına götürülerek, sonradan Meşhed'lik denen yerlerde şehid edildiler. Kenar yerleşim yerleri



■ **Moğolların terk ettiği ve vali atadığı Kayseri, tüm canlılığını ve ticari, zirai dinamizmini yitirmiş, ekilmesi gereken tarım arazileriyle bile ilgilenecek kimse kalmamıştı. Ahi sanatkarlara ait atölye ve merkezler ateşe verilmiş, hayatta kalanlara ise Baycu Noyan'ın ağır vergileri altında eman verilmişti.**

civarında çok sayıda Şehidlik (Meşhed) ve toplu mezarlar oluştu.

Sur içinde kalan mahalleler yağmalanarak, şehrin hazinelerine el konulmuş, evler, barklar, dükkanlar, imalathaneler, idari binalar ateşe verilmişti. Tam bir katliamın yaşadığı kent içi ve çevresinde onbinlerce tarihin kayıt edemeyeceği kadar insan kıyımdan geçirildi. Katliamda şehid edilenlerin sayısı konusunda 30 binle başlayan 100 binlere dayanan abartılı rivayetler vardır.

Bir semavi afet ve tufan gibi önüne kattığını yok eden bu ateş, 170 küsur yıldır medeniyet, kültür ve insaniyet adına ne varsa yaktı, yıktı götürdü.

En büyük maharetleri çıplak at sırtında süratle ve çok sayıda ok atabilmek olan Moğollar, Kayseri kent merkezini harabeye çevirip batı istikametine yönelirken geride, insan nefesinin olmadığı vahşi hayvanlara ve yırtıcı kuşlara ziyafet olan bir kent bıraktılar.

Baciyan kurucusu Fatıma Bacı, Moğol saldırılarında esir edilmiş, Moğolların çok aramalarına rağmen ulaşamadıkları Mahperi Hunat Hatun, gelini ve kızı ile beraber, günler öncesinden kenti terk etmişler Adana Civarında bir Ermeni Krallının himayesine sığınmışlardı.

Kayseri'yi İncesu istikametinden terk eden Moğolların geride bıraktıkları kan, zulüm ve gözyaşının izleri onlarca yıl silinmeyecekti. Ölümler, zulümler ve acı çekmelerin had safhada yaşandığı bu toprakların kendine gelebilmesi için en az bir asır gerekecekti. En yakınlarını bu katliamda kaybeden, bir çoğu çocuk, kadın ve yaşlılardan oluşan az sayıdaki halk, yaşadığı acıları sinesine gömerek şehitlerin defnedilmesi için günlerce emek sarf edeceklerdi. Bir çok yere bölgesel şehitlik ve toplu mezarlar inşa edilmişti. Yakınının cenazesini tespit edebilenin sayısı çok azdı. Şehidlerin gömülü bulunduğu yerlere ise genel bir isim verilmişti: Meşhed.

Moğol katliamlarının en önemli tanıklarından biri olan Acem asıllı Sel-



■ Ne garip bir tarihi tecellidir ki, neredeyse dünya kara parçasının üçte birini egemenliği altına almış olan Moğolların ömrü bir insan ömrünü bile bulamadan adeta tuz/buz olup buharlaşmıştır. Kayseri’de görevlendirdikleri valiler vasıtasıyla sağlamış oldukları hakimiyet ancak 65 yıl sürebilmiştir.

çuklu saray tarihçisi İbni Bibi o günlerin acı ve elemi ni şu şekilde ifade ediyor: “... herkesin başına bela kesildiler. Emirler ve sipahiler canlarını hiçe sayarak, kılıçları ellerinde omuz omuza öyle savaştılar ki, bazıları şehitlik derecesine, bazıları da esirlik ve hüsrân kemendine yakalandılar. Güzellikleri dillere destan, iffetleri fazla ve ismetleri sınırsız olan, ibadet ve dindarlıkta Asîye ve Meryem ile yarışıp onlara eşitlik sağlayan halkın haremînin saf kadınlarının dudaklarını yardılar. Ciğerlerini yakıp yüzlerini

yaralayarak kahrın esiri, zalim kimselerin tutsağı yaptılar. ...”

Baycu Noyan’ın işlemiş olduğu cîniyetler ve zulüm, keyfî tutumları, Bağdat Seferi’ne katılmaktaki tereddütleri, Halife Mutasım Billah ile gizli yazışmaları ve hakkında bölge halkından gelen şikâyetler, onun da sonunu getirecektir. Ve Baycu Noyan 1260 yılında Hülagu Han tarafından öldürülecektir.

Çekik gözlülerin yaptıkları bu zulümlerle, Anadolu bozkırından devşirdikleri köle kadınları kendi aralarında üleştikten

sonra, çocuklarla beraber esir pazarında pazarlamaları sonucu, Anadolu coğrafyasının her yanında kimliğini arayan binlerce insan türeyivermişti. Yakınlarını ve ailelerini bulmaları ise neredeyse mümkün değildi.

Kendilerine ‘ölü’ demenin ve ‘toprağa gömülü’ demenin dinen yasak olduğu, Allah yolunda i’lay-ı kelimetullah ve nizam-ı alem davasını müdafaa için canını bu uğurda verenlerin, Allah’ın dünyevi ve uhrevî nimetlerine şahit olanların hatırasına, artık onlar ashab-ı meşhed idiler. Bizim gibi dünyâlıkların farkında olamayacağı şekilde, rızıklardan ve nimetlere gark olan şahitler yani şehitler topluluğunun çağlar ötesine uzanan çağrısı kıyamete kadar diriliğini muhafaza edecektir.

Dinin ahkâmının bu topraklarda



yeniden, nasıl dirileceği konusunda ise hiç kimsenin bir çabası ve öngörüsü yoktu. Hatta bir kısım Müslümanlar ise zihnen hepten teslim olmuştu: Artık İslâm’ın eski azametîne ulaşması bu topraklarda mümkün değildi. Çünkü tüm dini rehberler, hocalar, mürşitler, oluşan dini kurumsallaşmalar, hepsi berheva olup gitmişti. Bu ümitsizlik süreci sonrası Konya’yı kuşatan Moğollar’a kentin anahtarlarının sulh

ve sükunetle teslim edilmesine öncülük eden Mevlana Celaleddin’in bu tavrı günümüz zaviyesinden tenkide uğrasa da o günün Anadolu’su için ışığın yeniden yükseldiği bir merkezi kentin korunması bakımından anlamlıdır. Daha sonraki dönemlerde, Konya’da yanmaya devam eden bu ışık, ümidi kırılan Anadolu kentlerini aydınlatan ışık olacaktır.

Moğolların terk ettiği ve vali atadığı Kayseri, tüm canlılığını ve ticari, zirai dinamizmini yitirmiş, ekilmesi gereken tarım arazileriyle bile ilgilenecek kimse kalmamıştı. Ahi sanatkarlara ait atölye ve merkezler ateşe verilmiş, hayatta kalanlara ise Baycu Noyan’ın ağır vergileri altında eman verilmişti. Uzun yıllar Kayseri çevresindeki bu araziler bakımsızlıktan step ormana dönüşmüş,

bu topraklarda yaşadığı en ağır imtihanlardan biri olmuştur. Müslüman toplumun dünyevi hırs eksensiz refaha boğulduğu bir dönemde, başına gelen bu musibetten çıkacağı elbette büyük dersler vardır.

Moğolların Anadolu’da kurduğu hakimiyet dönemlerinde, Selçuklu ülkesini yine Selçuklu müstemleke yöneticileriyle idare etmiş ve onları günde bin altın, bin koyun, bin keçi ve bin inek gibi ağır vergilere mahkum etmiştir.

Anadolu’daki bu ağır yük altında kalan halk, Moğolların zulümleri altında adeta inim inim inliyordu. Ödemek zorunda olduğu ağır vergiyi ödeyemeyen müstemleke devlet, istediği zaman halkın malına el koyuyor, sürekli hediyelerle Moğol yöneticilerin gönlünü hoş tutmaya çalışıyordu.

kentin çevresi yabani hayvan barınağı haline gelmiş ve sukûneti tercih eden halk da kentten uzaklaşarak, kenar ve kuytu köylerde kendine yaşam alanı aramaya başlamıştır.

Bir kısım tarihçiler tarafından, insanlık yaratıldıktan beri benzeri bir zulme ve katliama tanık olunmamıştır diye tarif edilen Moğol saldırılarının, dini, sosyal, ekonomik ve siyasi hayatı nasıl etkilediği bir yana Müslümanların

Moğolların istila ettiği topraklar üzerinde tam bir yağma, talân ve çapul ekonomisi hüküm sürüyordu.

Anadolu’da Moğollar akla geldiğinde şu efsanevi söz söyleniyordu: Geldiler, yaktılar, yıktılar, kestiler, biçtiler, gittiler...

Akıl almaz katliam, baskı ve zulmün yaşandığı bu topraklarda ihtişamlı Selçuklu saltanatını zaafa uğratarıp, Anadolu’da bir çok Türkmen beyliğinin bölgesel iktidarını kuvvetlendirmesi

ve Söğüt çevresinde kurulan bunların içinden birinin Cihan Devleti Osmanlı’ya giden kapıyı aralayacağını, bu topraklarda yeni bir dirilişe neden olacağını o günlerde kim bilebilirdi ki?

Tarihi süreç içerisinde, iki kez büyük yıkım ve katliama düşen olan İsrailoğullarının akıbeti bu kez de İsmailoğulları üzerinden tekerrür etmiş ve ilk önce Haçlıların, sonra da ne idüğü belirsiz Moğolların katliam ve yıkımlarıyla İslâm toprakları tarumar edilmişti. Ne var ki bu yıkım ve katliamlar, Allah Teala’nın yardımı ile üzerinden bir asır bile geçmeden telafi edilmiş, İslâm yeniden yeryüzünde ilahi azametini sürdürmeye devam etmiştir.

Bugünkü Moğolistan topraklarında yaşayan kendilerini Moğol’lara atfeden halk aslında bu topraklara daha kuzeyden gelmiş sarı ırka mensup topluluklardır. Sarı ırk daha çok Çinli ve Japonları içine alan ırktır. Bu görüşe göre Moğollarla beyaz ırka mensup Türkler arasında, dil ve kelime benzerliği olsa da Göktürk kitabelerinin bulunduğu topraklar bugünkü Moğolistan sınırları içinde yer almaktadır.

Ne garip bir tarihi tecellidir ki, neredeyse dünya kara parçasının üçte birini egemenliği altına almış olan Moğolların ömrü bir insan ömrünü bile bulamadan adeta tuz/buz olup buharlaşmıştır. Kayseri’de görevlendirdikleri valiler vasıtasıyla sağlamış oldukları hakimiyet ancak 65 yıl sürebilmiştir. Türkî ve Farsî halkların bir çoğuyla nesebî bir bağı olmasına rağmen, hiç kimse tarafından zinhar kabullenilmeyen Moğollar’ın adeta yok olarak buharlaşması örneğine tarihte pek rastlanmaz. Hakimiyet kurdukları yörenin halkıyla, töresiyle kaynaşmış olsalar bile, kendini ‘Moğol soyuna’ ait hisseden neredeyse hiçbir topluluğun, bu topraklar üzerinde bulunmayışı bir kez daha kendini göstermiştir ki: Zulüm ile abâd olunmaz. ■

Han Camii

Katharine Branning

Konum

Han Camii Kayseri'nin merkezinde, eski şehir surlarının dışında, Talas Caddesi üzerinde Selçuklular döneminde Debbağlar Önü olarak bilinen bölgede yer almaktadır (İbni Bibi, 1996, p. II.73). Cami, yol üzerinde yapılan binalar ve geliştirilen şehircilik projeleri tarafından çevrelenmiştir. Bu sebeple Han Camii yer seviyesinin altında kalmıştır ve aşağı doğru inilen birkaç merdiven ile içine girilebilmektedir.

İsimler

Han Camii'nin gerçek ismi bilinmemektedir. Selçuklu kaynakları ve

Plan Özellikleri

Günümüzde camii olarak kullanılan bu yapı Selçuklu dönemi kervansarayı olarak planlanmıştır (Özgüç & Akok, 1958, p. 259; Erdmann K. , 1961, p. 164; Nazif, 1987, p. 31).

Yapının orijinali Selçuklu stili klasik bir han olarak tasarlanmış ve kombine bir şekilde planlanmıştır. Kapalı kısım iyi bir durumdadır fakat handan geriye sadece batı duvarı ve avlu bölümündeki eklenmiş mezar kalmıştır.

Güney taraftaki kapalı kısmın orijinal girişi klasik Selçuklu kervansaray planından farklı bir şekilde tasarlanmış kemerlerden yapılmıştır. Avlu doğrul-

bölüm, orijinal giriş kapısının karşısında bulunan mevcut mihraba doğru yönlendirilmiş iki destek duvarı ile beş sahına bölünmüştür.

Orta sahına simetrik olarak yer alan yan sahnalar, girişten başlayarak bütün kapalı kısım boyunca uzanmaktadır. Her sahnın doğu ve batı yönündeki kemerlere bağlanmış, iki destek duvarı ve altı payanda ile güçlendirilmiştir. Yedi ilave koridor beş ana sahnı doğu-batı yönünde dikine keser ve yan duvarlara paralel olarak arka duvara doğru ilerler. Koridorlar yerden alçakça olan küçük tonozlar ile kaplıdır. Doğru-batı yönündeki destek duvarları aynı yöndeki iki



Osmanlı arşivlerinde yapının ismi ile ilgili bir kayda rastlanmamaktadır. Fakat Selçuklu döneminde bu bölgede yer alan Külahdüzlar ve Örgücüler çarşılarının mülkiyetleri ve idaresi Ahi düzenine göredir (Eravşar, 1998). Komşusu olan Kasaplar Çarşısına eklenmiş bir kervansaraydan Karatay Hanı tüzük belgelerinde bahsedilmektedir (Turan, 1948). Belgelerde bu kervansarayın yeri tam olarak belirtilmemesine rağmen Han Camii açıkça gösterilmiştir.

tusundaki kemerler tonozlarla kaplı olup, kalan dört kare payanda ise avlu duvarlarının üst tarafının tam ortasındadır. Ortadaki kemer diğerlerinden yüksek ve geniştir. Giriş kapısı binanın ön yüzünün ortasında iken kapatılarak iç kısımda mihraba dönüştürülmüştür. Mihrabın her iki yanındaki pencere ilerleyen tarihlerde yapılmıştır.

Kapalı kısmın içine ait ölçüler 30,45 x 26,15 metredir. Selçuklu hanlarında yaygın olarak görüldüğü gibi, kapalı

merkez kemer ile bağlantılıdır. İnce tamamlayıcı kemerler, ana kemerler üzerine yerleşerek yük dağılımında dengelemeyi sağlamaktadır. Merkezden arka duvara doğru doğu-batı yönünde uzanan koridorda diğerlerinden daha yüksek bir tonoz kullanılmıştır. Bu tonoz doğu-batı yönünde yivli kemerler ile desteklenmiştir. Merkez sahnının iç yüzüne doğru olan payandalar, sahnının kuşaklarına dayanan yivli kemerler üzerindeki ayaklara yerleşmiştir. Ana

sahının kuzey-güney yönündeki taşıyıcı kemerlerinin iki merkez noktası, yan sahnların kemerlerinden daha yüksektir. Ana sahn ile dördüncü ve beşinci destek duvarları arasında kalan kısım yüksek bir tonozdan meydana gelmiştir. Kapalı kısımdaki bütün ayaklar kare şeklindedir.

Yapıda herhangi bir yükleme platformu sistemi izine rastlanmamıştır. Cami güney tarafındaki dört, doğu ve batı yönündeki ikişer pencere ile aydınlatılmaktadır. Osmanlı stili mihrap han kapısının olduğu yerde, merkez sahında yerini almıştır. Mihrabın yanında iki dikdörtgen pencere yer almaktadır. Bunlara ek olarak merkez sahnının

■ Han'ın şehir surlarının dışına yapılmasının sebebi şehir kapıları kapandıktan sonra Kayseri'ye ulaşanların konaklama için burayı kullanmalarıdır.

tonozlarının arka tarafında yer alan küçük yarık pencereler aydınlatmaya destek sağlamıştır.

Batı duvarını güçlendirmek için sadece bir destek payandası yapılmış ve sadece bu payanda bugüne ulaşabilmiştir. Şu anda caminin ana ibadet boşluğu olan hanın kapalı kısmına giriş, doğu-batı yönünde karşılıklı iki kapıdan yapılmaktadır ki bunlar daha sonra yapıya eklenmiştir.

Kuzey taraftaki basık kemerli kapı ve minare temelini yanındaki kapı da sonradan açılmıştır. Batı yönündeki duvarlar avlu boyunca devam eder. Kuzey taraftaki payanda da sonradan eklenmiştir.

Hanın batı duvarları ve açık avlu



bölümü bugüne kadar ulaşabilmiştir. Kalın duvarın yanında bu duvara bitişik bir mezar bulunmaktadır. Bu iki katlı sekizgen mezar hicri 584 (M.S. 1188) yılına aittir. Koni şeklinde piramit bir kubbe ile örtülüdür. Alt katında Emir

Celaleddin Bin Tanribirmiş yatmaktadır. Mezarın ön kısmında yapı harabeleri bulunmuştur. Bu harabeler avlunun hizmet kısmına ait olabilir ve tahmin edileceği üzere duvarlar, mezar ve han arasında bir ilişki vardır.

Cami

Avlu alanının planı ve caminin yeri bilinmemektedir.

Yapı Süreci ve Tekniği

Yapının tamamında aynı malzeme ve yapım tekniği kullanılmamıştır. Farklılık batı duvarında daha belirgindir ki bu

duvar diğerlerinden daha kalın olarak yapılmıştır. Bu yönde kullanılan taşlar diğerlerine göre daha geniştir. Çantay bu noktayı kendisine referans alarak bu kısımdaki duvarın şehrin dış surlarının devamı olabileceğini ileri sürmüştür (Çantay, 1985).

Batı kısım hariç kapalı alanın duvarları Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir. Düz kesimli taşlar ve ince eklemli duvar sıraları yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Duvarda kullanılan teknik ise dolgu duvar tekniğidir.

Dekorasyon

Yapıda dekoratif bir element bulunmamakla beraber, duvar ustaları bazı taşlar üzerine işaretler bırakmışlardır.

Kitabe

Yapının orijinal kitabesinin varlığı ve nerede olduğu bilinmemektedir. Fakat bitişik mezarda bir kitabe bulunmaktadır. Sekizgen konik kubbenin dış yüzündeki kitabe üzerinde Ayete'l Kürsi ve mezarda bulunan kişiye ait bilgiler bulunmaktadır. Çayırdağ tarafından analiz edilen Arapça kitabe aşağıdaki gibidir;

Bu mezardaki kişi masum, soylu, muhteşem kumandan ve cömert Cemalettin Tanribirmiş bin Davud'dur. Allah mezarını nurlandırın (Ayete'l Kürsi'den bir kısım). Doğruluk, sapıklıktan ayrılmıştır. Yıl: Hicri 584

Himaye Eden ve Yapım Tarihi

Hanın yapım tarihi ve hamisine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Selçuklu dönemi tarihi kaynaklarında Cemalettin Tanribirmiş Bin Davud hakkında az bir bilgiye sahip olursa da mezarının yapım tarihi hakkında çeşitli varsayımlar bulunmaktadır. Kitabesi Hasbeg Kirişçi Mezarı kitabesinden sonra Kayseri'deki en eski tarihli kitabedir.

Eddmann, yapının planının 1230'lu yıllarda yapılan kervansaraylar ile benzerlik gösterdiğine işaret eder ve Karatay Hanı ile yakın tarihlerde yapıl-

ması da bu inancı teyit eder. Bununla birlikte, bunun gerçekten de Karatay Hanı'nın kuruluş tüzüğünde belirtilen han olduğunu varsaymakta ve hanın Celaleddin Karatay tarafından 1247'de Karatay Hanı'nı devreye sokmadan kısa süre önce inşa edildiğine inanmaktadır.

Hanın batı tarafındaki duvar Bizans dönemine ait olan şehir surlarının bir parçasıdır. Mezar da duvarda kullanılan malzeme ile yapılmıştır. Hanın mı yoksa mezarın mı daha önce yapıldığı maalesef bilinmemektedir. Harabelerden anladığımız kadarıyla mezarın bulunduğu

Anlık Durumu ve Kategorisi

Anadolu Selçukluları dönemi boyunca şehirler ve belirli mesafeler arasında kervansaraylar inşa edilmiştir. Bazı hanlar şehirlerde bazıları ise kervan yolları üzerinde idi. Kayseri Han Cami şehrin içinde bulunan ve günümüze kadar ayakta kalan tek handır. Bu şehir hanları bize şehir dışındaki hanlar ile şehir içindeki hanların plan ve kullanım olarak bir farkının olmadığını gösterir. Kayseri Han Camii ticari faaliyet için seyahat eden kişiler için yapılmış olmalıdır; çünkü Kayseri şehir merkezindeki Hoca

■ Kayseri Han Camii ticari faaliyet için seyahat eden kişiler için yapılmış olmalıdır; çünkü Kayseri şehir merkezindeki Hoca Hasan Hanı ile benzerlik gösterir fakat biraz şehrin dışında olması sebebiyle Hoca Hasan Hanı'ndan oldukça geniştir

kısımın yapısının Selçuklu dönemine ait olduğunu söyleyebiliriz. Doğu ve batı köşelerindeki bağlantı izlerinin yanı sıra hanın güney duvarı boyunca olan bir kemerin varlığı avlunun hana eklendiğinin bir göstergesidir. Bu da bize han ile mezarın 13. yy. başlarında eş zamanlı olarak yapılmış olma ihtimalini gösterir.

Civardaki Yapılar

Yapının civarında Ahi Evran Zaviyesi ve tarihi bir mezar bulunmaktadır. Romalılar zamanındaki şehir surları yapının batı kısmında yerini alır. Bu duvarlar Jüstinyen zamanından sonra kullanılmamıştır (Eravşar, 1998). Külahdüzlar ve Debbağcılar çarşıları şu an bulunmamakla birlikte yapının civarında idiler.

Hasan Hanı ile benzerlik gösterir fakat biraz şehrin dışında olması sebebiyle Hoca Hasan Hanı'ndan oldukça geniştir (Eravşar 1998). Nazif'e göre Han'ın şehir surlarının dışına yapılmasının sebebi şehir kapıları kapandıktan sonra Kayseri'ye ulaşanların konaklama için burayı kullanmalarıdır.

Şehir surlarının dışına yapılması ve şehir dışında ayakta kalan tek han olması sebebiyle çok ilgi çekicidir. Bu yapıyı eşsiz kılan bir başka özellik ise güney tarafındaki kemerdir.

Han'ın kapalı kısmının planı Sultan Hanı gibi yaygın görülen şekilde büyük bir biçimde yapılmıştır. Karatay, Zazadin, İncir, Obruk ve Horozlu hanları bu hana tamamen benzemektedir. ■

Kayseri'de Yaz Mevsimi

Mehmet Savruk

Geçmişte yaşanan olaylar, hikâyeler anlatıldığı sürece her zaman canlı kalacaklardır. Bu olaylar yazılmadığı, anlatılmadığı sürece zaman aşımına uğrayacak, geçmişimizle birlikte kaybolup gidecektir.

Tabiidir ki geçmişi iyi bilen, geçmişine önem verenler geleceğine daha iyi yön çezebilecek, dolayısıyla hayatta başarıyı yakalayabileceklerdir.

Eski Kayseri'yi anlatmak, Kayseri'nin geçmişine önem vermek, Kayseri'mizi idare edenlerin çezeceği yol istikameti açısından da büyük önem taşır.

Kayseri şehir olarak geçmişte, yaz aylarında oturulabilecek bir durumda değildi. Bugünkü gibi halkın müşterek olarak kullanabileceği, çocuklarını götürüp vakit geçirebileceği park ve bahçeler de çok azdı. Şehir konum olarak düz bir ova üzerine kurulu olduğu için kullanılan pis atık suların cazibe ile bir yere nakli mümkün olmazdı. Kanalizasyon sistemi olmadığı için de her evin atık suları, kendi avlusu içerisinde foseptik çukurlara aktarılırdı. Bunun yanında pek çok aile beslenme, süt, yağ, yoğurt ihtiyacı için avlusunun ya da oturduğu evin bir köşesinde yaptıkları ahırlarda inek beslemek zorunda kalır; biraz havaların ısınmaya başlaması ile şehir kokudan, sinekten geçilmez bir hal alırdı. Bize mi öyle gelirdi bilmiyorum ama o zamanlar Kayseri'de yaz aylarındaki

sıcak çok fazla olur, bu sıcak ortamda yaşamak insanlar için sanki bir işkenceye dönüşürdü. Aynı şekilde Kayseri'de kış aylarının şiddetini de göz ardı etmek mümkün değildi.

Kayserili, baharla birlikte bağa göçmenin telaş ve heyecanını yaşar, yazın gelmesini dört gözle beklerdi. Maddi durumu iyi olmayan insanlar, bir bağı ya da bahçesi olmasa bile, kendisini dağlardan gelen serin rüzgârların bulunduğu, şehrin dışında bir yerlere atmak için can atardı. Bu yüzden o yıllarda yaz mevsimini şehirde geçiren Kayserili aileye rastlamak pek de mümkün değildi. Çok dar maddi imkânlarla sahip olanlar bile bir şekilde şehirden uzaklaşmak durumunda ve mecburiyetinde kalırlardı. Kayseri şehir merkezi, yaz mevsiminde adeta “terkedilmiş şehir” görünümünü alırdı. Şehir halkının bağlara göçmesi nedeniyle şehir içinde hırsızlık olayları da artardı. Bu yüzden insanlar, evinin bir odasına, bağına götüremeyeceği ev eşyalarını “mafraç” kurup muntazam bir şekilde üst üste depo ederlerdi. Evlerinin diğer yerlerini, Güney Anadolu'nun sarı sıcağından “yaylaya gidiyorum” diyerek kaçan Adanalılara kiraya verirlerdi. Çoğu zaman evdeki eşyaları hırsızlara karşı korumak amacıyla yani bekçilik görevini yerine getirmeleri karşılığında, bu Adanalı insanlardan kira parası dahi almazlardı.

Bağa göçme hazırlıkları haftalar önce başlar, eşyaların bir odaya depo edilmesinden (mafraç kurulmasından) sonra bağda yenmek üzere mahalle fırınlarında sekiz rakamına benzer halka ve kete yapımına geçilirdi. Tabii bunların hemen küflenip bozulmaması için mahalle fırınlarında özel olarak pişirilmesi gerekirdi. Zira o kadar çok miktarda halka yapılırdı ki yapılan halkalar hemen hemen bir sezon bağ evinin tokana kısmında muhafaza edilip



ev halkı tarafından yenir veya gelen misafirlere ikram edilirdi. Bir müddet geçtikten sonra bunlar adeta taş gibi sertleşir, artık bu halkaların yenmesi ancak bir bardak içinde su veya çayla ıslatmakla mümkün olabilirdi.

Eskiden bağ evleri taştan yapılmış, düz toprak damları olan, yüzü daha çok şehre dönük, çok basit yapılardan ibaretti. Tabii varlıklı ailelerin evleri, Talas gibi başka muhitlerde, daha büyük olur ve birçok odaları ve köşk denilen bölümleri bulunurdu. Ancak genelde insanların ikamet ettiği evler, “örtme” tabir edilen önü açık küçük bir mekân ile taşların sıkıştırılması suretiyle kemerlerle yapılan (tol diye tabir edilen) bir tokana, hemen onun yanında zamanın ulaşım araçları at, eşek gibi hayvanların barındığı ahır ve biraz ötede üstü açık tuvaletten ibaretti. Çok evlerin bir kapısı bile bulunmazdı. Bu, belki de insanların birbirlerine olan güveninden kaynaklanırdı. Nadir de olsa insanlar bağdan şehre veya başka bir yere geçici olarak gittikleri zaman evin avlusunun önüne bir çalı veya herhangi bir eşya bırakırlardı. Bu, “geçici olarak evimden ayrıldım, döneceğim” anlamına gelirdi.

Gerçekten çok basit yapılar olan geleneksel bağ evleri, tabiatla bütünleşmiş, sade, içi dışı aynı, saklı gizli bir yeri olmayan mekânlardı. O kadar ki üstü toprakla örtülü yerlerde, taşları gayri muntazam bir şekilde dizilmiş taş duvarlar arasında bazen yılanlar dolaşırdı. Büyükannemin yılanı, sanki karşısında bir insan varmış gibi “Bir daha gözümüze görünürsen Muhammet şefaet etmesin” gibi der ve yılan da bunu anlamış gibi, kimseye zarar vermeden taşlar arasında kayar ve gözden kaybolurdu.

Bağ evlerinin en önemli kısmı “seki” denilen, ailenin su ihtiyacını karşılayan kuyu başıydı. Kuyular ki evin bir sezon su ihtiyacını karşılar, kışın yağın karlarla doldurulur, aynı zamanda bazen

akşam ev reisinin getirdiği et, yoğurt gibi hemen bozulabilen yiyecekler, ertesi gün sabah buzluğa yerleştirilmesine kadar kuyuya sarkıtılır, böylece kuyu buzdolabı görevini de yerine getirirdi. Akşamları, kuyu başında oturulur, misafirler orada ağırlanırdı.

Niyet diye adlandırılan bağ ahalisi, sıra ile haftada bir ya da iki gün akşam yemeğinden sonra sıra ile bir eve misafir olurlar; misafirler kuyu başında, başlarından geçen eski bir olayı veya

■ **Geçmişe duyulan özlem hiç dinmeyecek gibi geliyor bana. Zira dünler bu günlerden, bu günler yarınlardan daha güzel oluyor.**



şehir ve ülke gündemini meşgul eden konuları konuşur ve görüşürlerdi. Pilli radyo yeni çıkmıştı. Çok kıymetliydi. Tabii her evde de bulunmazdı. Radyo sahibi, evde radyodan aldığı bir haberi,

böbürlenerek, akşam bu toplantıya (oturmaya) taşır, konu burada enikonu tartışılırdı. Aydınlatma ise genelde gaz yağı ile yanan fenerlerle ya da idare lambası ile yapılır, niyette ancak birkaç evde bulunan “lüks” tabir edilen aydınlatma aracı, “oturma” hangi evde ise oraya taşınırdı.

Kuyu başı aynı zamanda yatak odası görevini de yerine getirirdi. Yatma zamanı gelince örtmede bulunan yük-lükten yatak-yorgan çıkartılır, “savan” tabir edilen bir örtünün üzerine serilerek yatıp uyuma ve dinlenme ortamı hazırlanırdı. Tabii, ağır ve yorucu bir günün yorgunluğuyla tertemiz bir havada, gözleriniz gökyüzündeki yıldızları sayarken uykuya dalmak ve sabahın ilk ışıkları ile uyanmak ayrı bir zevk verirdi insanlara. Tabii, bazen gece bir anda yağmur yağmaya başlamışken yatak yorganı alıp örtmeye kaçmak durumu da anlatmaya değer bir başka zevkli yönü olurdu bu gecelerin.

Sabah olup yatağınız kuyu başından örtmedeki yüklüğe kaldırılırken zaman zaman savan ve yatak arasına sığınan akrepleri görmek de normal olaylardan biriydi. Bununla birlikte şunu söylemek gerekir ki bağ hayatında yılan veya akrep soktuğundan dolayı bir vefat olayı da hiçbir zaman duyulmazdı.

Sizden önce uyanıp sabah namazından sonra ocak başına geçen aile büyüklerinin, anne, baba, büyükanne, büyükbabanın çocuklara yiyecek hazırlama gayret ve çabaları onlara güven ve büyük bir zevk verirdi. Evin reisi, elinde veya dudağında hiç eksiltmediği sigarası ile ya kendisini şehre götürecek hayvanı hazırlama işiyle uğraşır ya da hayvanı yoksa sadece sabah erken belli bir saatte gelecek tek bir ulaşım aracı olan kamyonun sesini duymaya çalışır ve kamyon gelmeden önce de gediğe ulaşmak için bir çaba içerisine girerdi. Ocak başında, görevli anne ve büyükanne ise, özellikle çalışmak için şehre gidecek evin reisine ve tüm aile

horantasına bir an önce yağlama hazırlamak için durmadan hamur açma ve onu sacda pişirme işi ile meşgul olurdu. Pişen şebitleri yağlamak işi ise evin bir başka ferdi tarafından yerine getirilen ve en son yapılan bir işlemdi.

Ev reisini yolcu ettikten sonra, yatağından yeni kalkan aile halkı, sabah kahvaltısı için bir araya gelirdi. Kahvaltıda, şehirde özel olarak mahalle fırınlarında pişirilen halkalar sofrada mutlaka yerini alırdı.

Bağda kalan kadınların öğleden önce ve öğleden sonraki misafirlikleri, gezmeleri hiç eksik olmazdı. Evin büyükannesi, öğleden sonra, akşam yenecek yemeğin telaş ve gayretine düşer, önce yemek ismi belirlenir, sonra da ocağın üzerine tenceresi yerleştirilirdi.

Evet, eskiden bağcılıkta ulaşım, at-eşek gibi hayvanlarla veya sadece sabah ve akşam birer sefer olmak üzere kamyonla sağlanırdı. Otobüs, biraz daha varlıklı ailelerin bulunduğu bağlarda olabilirdi. Eski bir kamyonda, kasa kısmında sağlı sollu ve ortada bulunan tahtadan yapılmış oturaklar üzerinde yolculuk yapılır, orta sıradaki oturakta yolculuk edenler sırt sırta vererek yolculuğu sürdürürlerdi. Şoför mahallinde oturmak, önemli bir ayrıcalıktı. Kamyon bazen o kadar dolu olurdu ki bir kısım insanlar çamurlukta seyahat ederlerdi. Zaten eski model yaşlı bir kamyon, salı bayıra gelince o dik bayırı çıkamayacağından korkulur, “haydi gençler aşağıya” sesi gelir gelmez genç yolcuların hemen kamyonun aşağıya indiği ve o çok dik bayırın yükü epeyce hafiflemiş kamyon ile ancak aşıldığı görülürdü.

Bağ yemeği denince aklıma hemen “pehli” gelir ki bizim evde sık sık pişirilen nefis bir yemektir. Kasabın koyunun göğüs kısmından özel olarak hazırladığı parçalar, önce bakır bir tencerede sadece yağ ile güzel bir şekilde nar gibi odun ocağında kavrulur, kızaran etin tencere dibine tutmaması için tencere ile et arasına “gilamada” denen küçük

bir çubuk parçası konurdu. Özel bir şekilde yamula patlıcanı, yeşilbiber, salça ve bazı baharatlarla karıştırılır, en üst tabakada domates olmak üzere, tencerede kızaran etin üzerine döşenir, köz haline gelmiş ateşte, tencerenin üzerine çul örtülerek, yemeğin pişmesi beklenirdi. Öğleden sonra ocak üzerine konan yemek, akşama kadar yavaş yavaş çulun altında kendi buharı ile pişer, akşam tek ulaşım aracı olan kamyonun bağa girmesi ile sofraya hazırlıkları başlardı. Kuyudan aşırımlarla çekilen karla karışık su, sürahi içerisinde, yarı kar, yarı su şeklinde, sofrada yerini alırdı. O gün bir de evde ekmek pişirilmişse taze bazlamalar sofraya ayrı bir güzellik, ayrı bir lezzet taşırdı. Evin reisi, elini yüzünü kuyu başındaki çiçeklikte yıkayıp sofrada yerine oturduktan hemen sonra tencere ocaktan alınır, sofradaki tepsiye o kadar dikkatle ters çevrilip aktarılır ki nar gibi kızaran etler, yemek üstünde, zaten nefis bir lezzet taşıyan yemeğe çok hoş ayrı bir görüntü verirdi. Çocukluğumdaki koyun eti mi yoksa yemeğin diğer malzemeleri mi farklıydı bilmem ama zaman zaman pehli yapmak için niyetlenmiş, özel tencereler vs. yaptırmışsam da bu güne kadar çocukluğumdaki pehlinin lezzetini bulmak maalesef mümkün olmamıştır.

Eve gelen yiyecek maddelerinin bozulmadan saklanması da anlatmaya değer ayrı bir olaydı. Niyette, dağların arasında, “buzluk” tabir edilen, içi soğuk hava üfleyen küçük odacıklar bulunurdu. Kışın niyet sakinleri tarafından karla doldurulur, buzluk ağustos ayının ortalarına kadar bu karları erimeden muhafaza ederdi. Buzlukta her evin kendisine ait “taka” tabir edilen bir bölümü vardı. Et, yoğurt ve diğer yiyecek maddeler bozulmadan burada saklanır, lazım olduğunda yerinden alınarak kullanılırdı. İlginçtir ki evlerden biraz uzakta bulunan buzlukta, kilit altında değil açıkta duran bu maddelere sahibinden başka hiçbir kimse dokunmaz

veya almazdı.

Düşünün bir kere; su kısıtlı, elektrik yok, buzdolabı, bulaşık-çamaşır makinesi, telefon, radyo, televizyon yok, Ulaşım aracı son derece kısıtlı, aydınlatma aracı yok. Yok yok yok. Ancak insanlar mutlu, insanlar samimi, içten ve dürüst.

Şimdi bağlarda kar kuyularına muhtaç olmadan su ihtiyacı çok geniş bir şekilde musluklarla giderilmekte, ulaşım araçları ise eski ile kıyaslanamayacak şekilde gelişmiş ve çoğalmış, her evde birkaç araç bulunmaktadır. Teknolojinin getirdiği imkânlar sınır tanımamaktadır. Ne var ki yemeklerdeki lezzetlerin yok olup gittiği gibi, insanlar eski bağcılık günlerine özlemle bakmakta, mübalağa derecesinde geniş, ayrıntılı, süslü ve pahalı evler içerisinde, eski bağlardaki tabiiliği ve eski yaşam tarzını hasretle aramaktadır.

Bundan daha da beteri, eski günlerde var olan insanların birbirlerine olan güven duygusu, samimiyet, içtenlik, açık kalplilik, dürüstlük de maalesef kaybolmuştur. Zaman içinde buharlaşan güven, yerini güvensizliğe bırakmıştır. İnsanlar artık güvenmiyor birbirlerine, samimi davranmıyor, devamlı bir çıkar, menfaat aramaktadırlar ilişkilerinde.

Burada bir soru geliyor insanın aklına. Kim daha şanslı? Teknolojiden yoksun geçmiş mi yoksa teknoloji ile bütünleşen gelecek mi? Bilinen bir şey var ortada. Teknoloji ile samimiyetin, güven duygusunun, dürüstlüğün kısaca insanlığın ters orantılı kavramlar olduğu. Yani “teknoloji ilerledikçe insanlık gerilemektedir”

Geçmişe duyulan özlem hiç dinmeyecek gibi geliyor bana. Zira dünler bu günlerden, bu günler yarınlardan daha güzel oluyor. Bu yüzden bizden sonraki nesli düşünmek, onların yaşayacağı ortamı göz önüne getirmek adeta ürkütüyor insanı. ■



Göksel Baktagir'le Söyleşi

Sanat Sınırsızlığı İfade Ediyor.

■ Sınırsız olanda hepimiz yol almaya, duygularımızı birleştirmeye çalışıyoruz.

■ **Müzik genellikle sahnede icrasıyla sınırlı kalan bir sanat. Yazılı kültürde hak ettiği yeri bulmasına katkıda bulunmak için sizin gibi değerli müzisyenlerle söyleşiler yapıyoruz. Türk müziği ve özelinde kanun enstrümanı ile ilgili sizden bilgi almak istiyoruz. Kanun Türk müziği içerisinde önemli bir enstrüman. Rivayetlere göre kanunun geçmişinde Farabi gibi bir filozof bulunuyor. Bu durumdan dolayı kanuna, Türk müziği nazariyatı açısından hem matematiksel yönünü temsil eden bir enstrüman diyebilir miyiz?**

● Kanun, üç buçuk oktavlık ses sahasına sahip bir enstrüman. Sol tarafında bulunan bizim mandal adını verdiğimiz ve makamsal müzikte perde olarak nitelendirdiğimiz seslerin açılımını sağlayan bir düzeneği bulunuyor. Mandalların verdiği imkanları da dahil ettiğimizde kanun, çok zengin imkanları olan müthiş bir enstrümandır. Aslında Türk müziğinin mızrapla çalınan enstrümanları arasında yer almasına

rağmen, icra teknikleri açısından adeta vurmalı saz hüviyetini de üstlenmiş bir özelliğe sahiptir.

Ancak az evvel sizin bahsettiğiniz bilgilere biraz ilave yapmak istiyorum. Çünkü bu tarz akustik enstrümanların orijini hakkında araştırma yaptığımızda hiç bir yerde kesin bilgilere rastlamıyoruz. Bununla birlikte bilindiği gibi, medeniyetlerin çıkış noktası Orta Asya ve Mezopotamya'dır. Bu bölgelerin tarihlerinde kanunun iptidai şekillerde kullanıldığını görebiliyoruz. Mesela antik çağda Sümerliler tarafından kanunun kullanıldığına dair bir takım bilgiler mevcut. Bunun yanı sıra biraz evvel sizin de bahsettiğiniz gibi IX.-X. Yüzyıllarda yaşamış olan önemli filozof ve musiki bilgini Farabi tarafından icat edildiği de söyleniyor. Ama nihayetinde aslında bizim ülkemizde, Türk müziğinin içinde kanun da, diğer enstrümanlar gibi kendine ayrı bir vücut bulmuş. Musiki tarihi içerisinde kendine mahsus özellikler kazanmıştır. Çünkü daha

önceki dönemlerde mandalsız olarak icra edilen ve bu nedenle çok çeşitli icra zorlukları bir enstrümanken, yeni dönemlerde duyulan ihtiyaçlar vesilesiyle, mandallar ilave edilmiş ve çok zengin imkanlara sahip bir enstrüman haline gelmiştir.

Kanun, ortak kültürlerin müziği içerisinde başka ülkelerde, icra edilmektedir. Mesela Arap dünyasında da yoğun olarak icra edilir. Bunun yanı sıra, Ermenistan'da, İran'da, Yunanistan'da da ciddi manada çok kabul gören bir enstrüman. Fakat hem yapım hem de icra olarak bu enstrüman Türkiye'de zirveye ulaşmıştır. Türk musikisinin önemli çalgılarından biridir.

■ **Günümüzde ise kanunun dünyada tanınan bir enstrüman olması adına sizin önemli çalışmalarınız var. Kanun bugün dünyada etnik bir çalgı olarak mı adlandırılıyor, yoksa evrensel bir enstrüman olarak kabul ediliyor mu?**

● Müziğin aslında kendisi nitelikli olduğu zaman evrensel bir boyut

kazanıyor. Günümüzde bir çok konuda olduğu gibi bir enstrümanı ya da musiki türünü tanıtmak, popüler anlamda bazı çalışmalar yapmayı gerektiriyor. Yani sadece enstrüman değil, aynı zamanda farklı bir müzik akımı da güzel ve gerektiği şekilde desteklendiği zaman dünya ölçeği içerisinde evrensel kabul görebilir. Başka türlü mümkün değil. Yani biraz popülerlikle alakalı. Mesela size şöyle bir örnek vereyim. Benim bu enstrümanımızın tanınması için yaptığım çalışmalar var. Kanun Türk müziğinin piyanosu olarak tarif edilir. Açık piyano hüviyetindedir. Yani

■ **Kanun Türk müziğinin piyanosu olarak tarif edilir. Açık piyano hüviyetindedir. Yani piyanoyu da açtığınız zaman aynı kanunu görürsünüz içinde.**

piyanoyu da açtığınız zaman aynı kanunu görürsünüz içinde. Referans enstrüman olarak kanunu, ilköğretim çağındaki öğrenci çocuklarımıza temel eğitim aracı olarak öğretmeyi planladığımız bir proje üzerinde çalışıyoruz. Eğitime başladığım zaman inşallah kanun açısından bu proje bir kazanım olacak. Aynı zamanda bizim ülkemiz açısından da. Ama şöyle düşünüyorum. Yetişen bir çocuğumuz dünya çapında önemli bir sanatçıyla bir araya getirilebilir. Elbette günden güne bizim enstrümanlarımızın gelişim anlamında aldığı yol inanılmaz derecede ilerlemiş durumda. Üstelik

bu sadece kanunda da değil. Şimdi yaptığımız çalışmalar hem çok ciddi bir değer ifade ediyor hem de özelikle enstrümanların müziği olarak nitelendirdiğimiz enstrümantal müziğe ciddi bir ilgi oluşması yol açıyor. Bu ilgiyle birlikte icralar da günden güne çok daha güzel hale gelmeye başladı. Dolayısıyla hem yapım hem de icrada önemli bir altyapı oluştu. Bu durum, muhakkak ileriye dönük çok daha büyük güzellikler oluşturacak.



■ **Hocam, sizin hem kanun enstrümanına göz ardı edilmeyecek katkılarınız var, bir de bestekarlık yönünüz var. Özellikle enstrümantal Türk müziğine yaptığınız bestelerle katkıda bulunduğunuzu düşünüyorsunuz. Saz semaileri, sirtolar ve benzeri geleneksel müzik formlarının yeniden ihyası anlamında büyük emeğiniz var. Bir çok albümünüz dinleyicilerle buluşuyor, konserler veriyorsunuz. Bu konularda da okurlarımızı bilgilendirir misiniz?**

● Benim çocukluk dönemimde klasik bir başlangıç olarak, mandolinle

müziğe başladım. Ardından dört yıl süren bir bağlama sevdası yaşadım. Sonrasında babamın ilgi ve motivasyonu kanuna geçtim. Mesela benim çocukluğumda, özellikle bağlama çaldığım dönemde, biraz da sazımın etkisiyle o günlerde çok popüler olan Orhan Gencebay albümlerini alırdım, dinlediklerimi notaya almaya çalışırdım. Sazımı ilerletmeye çabalırdım. Fakat inanın o ezgilerde beni cezbeden şey sözler değildi. Ben tamamen enstrümantal bir müziğin içerisinde şekillenmeye

çalışıyordum. Aslında o zaman Orhan Gencebay benim okulumdu. Çünkü O'nun albümlerindeki saz parçaları, çok zor pasajlar beni etkiliyordu ve sazımı günbegün geliştirmeme neden oluyordu. Dolayısıyla tabi ki yüce Allah'ın sunduğu bir yetenekle kendi iç dünyamda bir şeyler yapma hissiyatı çocukluğumda bu yana hep vardı. Yani sürekli bir beste yapma arzusu halen devam ediyor. Bire bir enstrüman icrası olduğum için de aslında bir enstrümanın kendi müziği olan enstrümantal müziğe daha büyük bir ağırlık verdim. Çünkü enstrümantal müzik sayesinde bugün gençlerimiz adeta bir metot

halinde o eserleri geçerek müthiş bir yerlere geliyorlar. Yıllar öncesinde aslında ilk albümlerimizde attığımız tohumlar bir anlamda bugün yeşermeye başladı. Aynı heyecanla çalışmalarımıza devam ediyoruz.

■ **Gençliğinizde bağlama çaldığınızı belirttiniz. Bağlama halk müziği aleti malumunuz. Bu açıdan bakıldığında taşrayla ve köyle daha çok ilgili. Türk sanat müziği de biraz şehirli olmayı temsil ediyor diyebilir miyiz? Bu benzetme doğruysa şehir ve müzik hakkında neler söylersiniz?**

● Mesela şimdi Osmanlı dönemine baktığımızda aslında bir İstanbul müziğinden bahsedebiliriz. Çünkü o zaman tamamen Osmanlı'nın himayesinde korunan ve yaşayan bir müzik var. Bu müziği sadece saray müziği olarak nitelendirenler var. Ben bunu doğru bulmuyorum. Çünkü, mesela bugün ben 25 yıldan fazla bir zamandır Kültür ve Turizm Bakanlığı sanatçısıyım. Şimdi Kültür ve Turizm Bakanlığımızın himaye ettiği Türk müziğinin içerisinde sanatımı icra ediyorum. Dolayısıyla eski İstanbul'u düşündüğümüzde İstanbul'un bir medeniyet şehri olduğunu teslim ederiz. Bir çok medeniyeti gerçekten ev sahipliği yapmış özel bir şehirdir. Kaldı ki hala öyledir. Türkiye genelinde baktığımızda şunu görürüz. Bizim kültür hazinelerimiz ülkemizin her yerinde adeta fişkırlıyor. Ama doğduğu yerde yaşama imkanı bulması her zaman mümkün olmuyor. İşte İstanbul kültür hazinelerimizin toplandığı, korunduğu ve yaşatıldığı bir yer olma özelliği taşıyor.

Mesela taşra dediğimiz yerlerden çok başarılı öğrenciler geliyor. Nihayetinde gözleri yine İstanbul'da oluyor. Çünkü orada bir çok sanatçıya ulaşma imkanı var. Osmanlı döneminde de günümüzde de durum böyle. Büyük bir medeniyet şehri olan İstanbul bir merkez halinde

GÖKSEL BAKTAGİR

1966'da Kırklareli'nde doğdu. Müziğe sekiz yaşında, babası Muzaffer Baktagır'ın gözetiminde başladı. 1988'de İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuari'nden mezun olduktan bir yıl sonra lisansüstü eğitimine başladı. Aynı yıl, Tanbûri Necdet Yaşar yönetimindeki Kültür Bakanlığı

İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu'na girdi. "Necdet Yaşar Ensemble" ile çeşitli ülkelerde konserler verdi.

Beste çalışmalarına konservatuar yıllarında başlayan Göksele Baktagır'ın, sözlü ve enstrümantal olarak 400 kadar eseri bulunmaktadır. Eserlerinin birçoğu TRT repertuarına alınmış, "Sazım" adlı Zâvil saz semaisi, 1990'da TRT tarafından düzenlenen bir yarışmada ödül kazanmıştır. "Tek Kelime" adlı Muhayyerkürdi şarkısı, Milliyet Gazetesi tarafından 1997'nin en sevilen 10 şarkısı arasına seçilen sanatçının "Doğu Rüzgârı" albümü 2000'de Türkiye Yazarlar Birliği tarafından ödüllendirilmiştir. 2004 yılında merkezi İsviçre'de bulunan Avrupa Birliği Vakfı'ndan Yılın Müzik Ödülü'nü almıştır. 2013'de Musiki Vakfı ve Beyoğlu Belediyesi işbirliğiyle gerçekleşen İtrî Müzik ödülleri arasında Yılın Bestekârı Ödülü'nü almıştır.

Baktagır 1984'ten bu yana, kanun icrasında diğer tekniklerin yanı sıra, özellikle "sol el" için geliştirdiği teknik üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. Günümüzün en önde gelen kanun icracılarından biri kabul edilen sanatçı, temelde bir Türk müziği enstrümanı olan kanun enstrümanının bakış açısını New Age, Caz gibi diğer müzik türlerine doğru genişletmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Türk Müziği topluluğundaki görevinin yanında, İstanbul Sazendeleri grubu ile Baktagır, İngiltere, Fransa, Danimarka, İsveç, Belçika, Hollanda, Almanya, İspanya, İtalya, İsviçre, Makedonya, Malta, ABD, Kanada, Arjantin, Malezya, Hindistan, Türkmenistan, Azerbaycan ve Japonya'da konserler vermiştir. Çeşitli ülkelerde ve Türkiye'de ileri düzeyde kanun "workshopları" düzenlemektedir. Yirmi üç ülkenin önde gelen sanatçılarından oluşan üç denizin sesi Tekfen Filarmoni Orkestrası'nın saz solistlerindendir. 1999'dan beri İstanbul Sazendeleri grubuyla Türkiye içinde ve dışında, özellikle akademik kurumlarda konserler vermektedir.

CNN Türk yapımı "İstiklal Marşı" belgeselinin müziklerini bestelemiş ve Yurdal Tokcan ile birlikte düzenleyip icra ettikleri "Azeri" bestesi The Passion of Christ filminin müzikleri arasına girmiştir.

Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuari ve Haliç Üniversitesi Konservatuari'nde Öğretim görevlisi olarak hizmet vermiş olan sanatçının eserlerinin yer aldığı yayınlanmış bir nota kitabı bulunmakta ve minikler için kanunu öğrenmeyi kolaylaştıracak mini kanun metodu yayına hazırlanmaktadır. Sanatçı, Füsün Baktagır ile evli olup, Buğra Can ve Cansu adlı iki çocuk babasıdır. Albümlerinden bazıları: Okyanustaki Sesler 1-2-3 serisi, Kervansaray/5, Günlük, Doğu Rüzgârı 1,2 serisi, Sezgiyle Seslenişler, Sirtolar ve Longalar, Hayal Gibi 1,2,3 serisi, Duygu Pınarı, Aşk Senfonisi, Gurbet Türküsü, Furtuna, Kalb-i Coşku, Gönül Bağı.



olduğu için o merkez içerisinde daha çok şekillenen bir Türk müziği var. Çünkü orası sürekli besleniyor. Herkes birbirinden etkileniyor orada. Yani herkes birbirini etkilediği için edebiyat, müzik ve diğer sanatlar öyle bir sac ayağı oluşturmuş durumda

içerisinde diğer musiki üstatlarımız da tarihe isimlerini altın harflerle yazdıracak özelliklerle donanmışlardı. Ama ortak bir zevkte buluşmaktan da geri durmamışlardı. Çünkü ortak bir şuur vardı. Şimdi o zevk içerisinde herkes birbirini etkilediği için ortada



ki, inanılmaz bir güç ortaya çıkıyor. Zevk oluşuyor.

■ **Kayseri bir defaya mahsus bakmıyor. Heyecanını kaybetmeyen bir süreklilik duygusu var. Bu ise zaman içinde bir bağ oluşturuyor. Bu güzel bir şey.**

Baktığımız zaman mesela Tanburî Cemil Bey musikimizde zirve bir sanatkar. Hem ürettiği eserlerle hem besteleriyle. Ama aynı dönem



çok çeşitli, adeta bir gül bahçesinden bahsediyoruz. Bu manada İstanbul çok müthiş bir şekilde besliyordu sanatkarları. Biz seneler sonra onların yolundan gitmeye çalışıyoruz. Ben konservatuvar eğitimi almak

üzere 1982 'de okulu kazandım. O gün bugündür İstanbul'dayım. Ama geçmiş dönemi düşündüğümüzde, okuduklarımdan, eldeki kayıtlardan yola çıkarak düşündüğümde biz çok ucundan halkaya dahil olmuşuz. Yine de bizim bir şansımız olmuş. Mesela benim bağlı bulunduğum topluluğun kurucusu, kıymetli sanatkar hocam, devlet sanatçısı, Tanburî Necdet Yaşar'dır. Şimdi Necdet Yaşar'ın hayatına baktığımızda size az önce bahsettiğim o zirve isim Tanburî Cemil Bey'in, bir o kadar değerli sanatkar oğlu Mesut Cemil Bey'den feyz aldığını, onun öğrencisi olduğunu görüyoruz. Zincirin bir halkası olmuş. Biz de Necdet Yaşar'ın öğrencisi olarak o şansını elde ettik. Mesela ben Kırklareli'de kalsaydım böyle bir şansını elde edemeyecektim. Ama İstanbullu olup da yine o şansını elde edememek de vardı. Bizim kısme-

timizde varmış demek ki.

Yeniden altını çizecek olursak, İstanbul çok özel bir merkez. Orada şekillenen kültür daha bir kökleşmiş durumda. Şunu

da izah etmek lazım. Türk müziğine sadece saray müziği dendiği zaman bu haksızlıktır. Mesela bir Kömürcüzâde'den

■ **Türk müziğine sadece saray müziği dendiği zaman bu haksızlıktır. Mesela bir Kömürcüzâde'den bahsediliyor, kömürcünün oğlu. Mesela Hammamizâde İsmail Dede Efendi, hamamcının oğlu. Buradan şunu görebiliyoruz. Bu kültür bir o kadar da halkın içerisine sirayet etmiş müthiş bir oluşum.**

bahsediliyor, kömürcünün oğlu. Mesela Hammamizâde İsmail Dede Efendi, hamamcının oğlu. Buradan şunu görebiliyoruz. Bu kültür bir o kadar da halkın içerisine sirayet etmiş müthiş bir oluşum.

■ **Peki hocam, şunu da soralım. Bütün dünyayı gezen, dolaşan bir sanatçı olarak Kayseri'ye geldiğinizde neler görüyorsunuz?**

● Kayseri'yle bizim bir ciddi bir gönül bağımız oluştu zaten. Uzun yıllardan beri geliyoruz. Her seferinde özellikle kültür alanında çok artan ve adeta

katlanan bir duyarlılık olduğunu görüyoruz. Bu bize ayrı bir mutluluk veriyor. Çünkü bazı şeyler vardır ki, bir heyecanla başlar. O heyecan bir bakmış-sınız tükenivermiş. Çünkü o heyecanın devam etmesi birlikte hareket etmeye bağlıdır. Kayseri'de böyle bir heyecan var. Güzel şeyler yapmaya yönelik bir enerji ve adeta tatlı bir yarış



mahsus bakmıyor. Heyecanını kaybetmeyen bir süreklilik duygusu var. Bu ise zaman içinde bir bağ oluşturuyor. Bu güzel bir şey. Sanat sınırsızlığı ifade ediyor. Sınırsız olanda hepimiz yol almaya, duygularımızı birleştirmeye çalışıyoruz.

Mesela bugünkü konserimizde bir çok kesimden gelen dinleyiciler salonu doldurdular. Ama dikkatimi

gençlerin fazlalığı çekti. Onlar bizi farklı şekilde heyecanlandırıyor. Çünkü Türk musikisi ciddi ve olgunluk gerektiren bir musiki türü. Bugünü yani iletişim çağını yaşarken gençlerin böyle ilgi göstermesini çok önemsiyorum. Ayrı bir güzellik olarak algılıyorum. Kayseri her zaman için farkını ortaya koyuyor. Bu nedenle çok mutluyum.

■ **Müzik ziyafetiniz, bizimle kurduğunuz gönül bağı ve bu güzel söyleşi için teşekkür ediyoruz.**

● Ben teşekkür ediyorum. ■

Kayseri'nin Kültür Elçisi Gönül Adamı: Nevzat Türkten

09.06.1928- 09.12.2016

Âlim Gerçel

“Hayat deneyimlerini özümseyip doğru değerlendirmiş ve bunları çevresiyle paylaşabilen bilge insandır; Nevzat Türkten.”
 “Bir kültür elçisi ve gönül adamıdır Nevzat Türkten.”
 “O noksansız bir gönül adamı, Anadolu’da dik duran bir koca çınardır.”

Yusuf Özmerdivenli

09 06 1928 tarihinde Kayseri’de doğdu. Babası Yağcıoğullarından Osman Hamdi oğlu muallim Mahmut Türkten, annesi Ali Efendioğullarından İkbâl’dir.

İlkokula babasının görev yaptığı Samsun’un Havza ilçesinin köylerinde başladı. Şanlıurfa’nın Birecik ilçesi Fırat İlkokulu’ndan mezun oldu. Orta ve lise öğrenimini Kayseri Lisesi’nde tamamladı. 1952 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi’nden mezun oldu. Askerliğini topçu yedek subay olarak Gelibolu Yarımadası’nda yaptı. 1954 yılında Kayseri’de avukatlık stajına başlayarak 27 05 1955’te ruhsatname aldı. Serbest avukat olarak çalışmaya başladı.

1960-1972 yılları arasında DSİ Kayseri 12. Bölge Müdürlüğü ile Zirai Donatım Kurumu, Tarım Kredi Kooperatifi, Hisarcık, Hacılar, Özvatan Belediyesi, Meysu-Meybuz Anonim Şirketleri, Kayseri Kireç ve Tuğla Fabrikası yönetim kurulunda; Vakıflar Bankası Kayseri Şubesi, Emlak ve Kredi Bankası Kayseri Şubesi avukatlıklarında bulundu.

1955 yılında Hüseyin kızı Sebahat Oka ile evlendi. Mahmut-han ve Murathan isminde iki oğlu, altı torunu bulunmaktadır.



1947 yılında Türk Gençlik Teşkilatı Kayseri Şubesini, 1950’de Türk Milliyetçi-ler Derneği’nin Kayseri Şubesini, 1956’da Kayseri

Türk Kültür Derneğini kurdu. Kayseri Barosu, Türk Kızılayı, Nuh Naci Yazgan Köylü Talebe Yurdu ve Derneği, Türk Ocağı, Kayseri Yüksek Öğrenim ve Yardım Vakfı, İLESAM, Folklor Araştırma Kurumu gibi derneklerde ve vakıflarda üyelikleri bulunmaktaydı.

Anadolu’nun en uzun ömürlü ve istikrarlı dergisi olan, 1978 Ocak ayında yayına başlayan Erciyes Dergisi’nin hazırlanmasına katılmış, 1980 yılından itibaren 2013 yılı sonuna kadar da derginin sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğü görevini üstlenmiştir. Erciyes Dergisi gibi



bir eser bırakmıştır ki bu dergi Kültür ve Turizm Bakanlığı kütüphanelerinde ve özel kütüphanelerde vb. yerlerde dünya durdukça yaşayacaktır.

Kayseri basınında 1955 yılından bu yana

Erciyes, Ülker, Hâkimiyet, Emel, Erciyes Postası, Milliyetçi Hareket, Yıldırım, Yeni Ufuklar gibi mahalli gazetelerde, Hergün gibi İstanbul gazetelerinde ve dergilerde çok sayıda siyasi ve kültürel makaleleri yayınlanmış; bunun yanında 1948 yılında yazmış olduğu şiirleri dergilerde, gazetelerde, toplu halde de Yeniden Diriliş dergisinin Nevzat Türkten özel sayısında yayınlanmıştır. Türkiye sahinde tertip edilen birçok edebiyat ve folklor sempozyumuna bildirileri ile katılmıştır. Basıma hazır

İlm-ü irfan için çıktık bu yola
 Koyduk varımızı, girdik kol kola
 Maksadımız Türk’ün harsına hizmet
 Sa’yimize tevfiğ Allah’tan ola...
 Nevzat TÜRK TEN





iki kitabı bulunmaktadır.

Nevzat Türkten başlı başına bir kültür deryasıdır. Yarım asrı aşkın zaman diliminde Türk kültürüne, Türk edebiyatına, sanatına, halk bilimine ve şiirine hizmet vermiştir.

Meysu-Mey Buz, Kavakçılık Kooperatifi, Çinkur gibi kuruluşların kurucu üyeliği ve yönetimlerinde bulunmuştur.

Siyasi hayatına, Demokrat Parti'den ayrılarak kurulan Hürriyet Partisi ilçe başkanlığı göreviyle başlamış, Demokrat Parti'de 1960 ihtilaline kadar devam etmiş, sonra da CKMP ve MHP'de üst düzeyde görev almıştır. Alparslan Türkeş'in fikirlerine itibar ettiği kişiler arasında yer almıştır. İl başkanlığı, parti müfettişliği, merkez karar kurulu üyeliklerinde bulunmuştur.

İki dönem Kayseri Belediyesi meclis üyeliği ve bir dönem İl Genel Meclisi üyeliği yapmıştır. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonunun, Halkevleri Salonundan dönüştürülmesini o tarihte başkanı bulunduğu Kayseri Türk Kültür Derneği vasıtasıyla yaptırmıştır.

1956 yılında Kayseri Türk Kültür Derneğini kurdu. Derneğin düzenlediği çeşitli konferans, seminer, sempozyum, sergi, tiyatro, Türk büyüklerini anma programları vb. etkinliklerle gençlerin vatana, millete, insanlığa faydalı; Türk örf, adet ve ananelerine, manevi değerlerine bağlı, Türk milliyetçisi olarak yetişmesine katkı sağlamıştır.

1964 ve 1974 yıllarında Kayseri'de yapılan Kıbrıs ve 1991 yılında yapılan Azerbaycan mitinglerinin tertip komitelerinde görev almıştır.

1965 yılında Afganistan üzerinden Türkiye'ye iltica eden Doğu Türkistanlı vatandaşlarımızın Kayseri'ye gelmeleri ve sonrasında her türlü ihtiyaçları ile ilgilenmiş, onların en büyük yardımcılardan olmuştur.

İsviçre, Fransa, Hollanda, İngiltere,

İsveç, Danimarka, Amerika, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Tataristan, Başkurdistan, Hakas, Altay, Tuva, Saha (Yakutistan), K.K.T.C., Makedonya, Kazan, Suriye, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Irak çeşitli vesilelerle ziyaret ettiği ülkelerdir. Amerika seyahati sırasında Beyaz Saray



bahçesini gezerken namaz vaktini geçirmemek için ceketini çimlere sererek namazını eda etmiş ve orada namaz kılan ilk Türk unvanını almıştır.

Yurt içinde ve dışında 80'i aşkın başarı ve hizmet ödülü almıştır.

10 Aralık 2016 Cuma günü vefat etmiş, cenazesi Kayseri Şehir Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Türkiye ve Türk dünyası çerçevesinde Kayseri'ye ışık saçan, destanlaşmış, efsanevi insan, yorulmak nedir bilmeyen gurur vesilemiz olan kalem, örnek ve cümlelere sığmayan insan, ilklerin ve rekorların adamı, Kayseri'nin gururu olan, yazı yazan, her dalda binlerce yazarın yazılarının, fikirlerinin basın dünyasına kazandırılmasına vesile olan yazı fabrikatörü, eğilmez bükülmez gazeteci, kültür doktoru, ektiğini biçen, çevre aşığı, geleceğe kalan insan, Kayserililerin ağabeyi Nevzat Türkten'e Allah'tan rahmet dilerim. Gönü gibi kabri de geniş, makamı Cennet olsun. ■



'ÖNCE GÜVENLİK'

GÜVENLİĞİNİZ İÇİN DOĞALGAZ TESİSATINIZA KESİNLİKLE MÜDAHALE ETMEYİN



Doğalgazın Güvenli Kullanımı İçin Alınması Gereken Basit Tedbirler

- Doğalgaz tesisatınıza kesinlikle müdahale etmeyin ve yetkisiz kişilere müdahale ettirmeyin.
- Bacalı cihazların bulunduğu odalarda, mekanlarda kesinlikle yatmayın, uymayın.
- Pencere veya duvarınıza monte edilen, ortama taze hava girmesini ve herhangi bir gaz kaçağı durumunda da doğalgazın dışarıya tahliye edilmesini sağlayan menfezlerinizi asla iptal etmeyin ve kapatmayın.
- Yakıcı cihazlarınıza her yıl ısıtma sezonu başında yetkili servisler aracılığıyla bakım yaptırın.

ÇÖZÜM NOKTASI 444 5 429
444 K GAZ

ACİL 187

www.kayserigaz.com.tr



www.facebook.com/kayserigaz



www.twitter.com/kayserigaz



www.dogalgaz.com.tr



Kayseri Hafıza Merkezi

KAYHAM

Yard. Doç. Dr. Ahmet Somuncu

KAYHAM'IN KURULUŞ NEDENLERİ

Bir milletin bugününi sağlıklı bir şekilde anlayabilmesi, geleceğini akıllı olarak planlayabilmesi; geçmişinden bugüne yazılı olarak aktarabildiği iyi ve kötü tecrübelerini değerlendirebilmesiyle mümkün olabilmektedir. Söz konusu yazılı kültürel birikim, toplumların hafızasını ve kültürel kimliğini oluşturmaktadır. Kültürel kimliğin mahsulü olan kültür birikimi de o toplumun ufkunu açan bilgi kaynaklarından birisidir.

Kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan gelişerek yaşayabilmeleri için kendi özelliklerini ve geçmişini tanıması, bilmesi ve kültürel dinamiklerinin farkında olması gerekir. Ancak bu bilinç sayesinde kent kendini sürekli yenileyerek varlığını devam ettirebilir. Aksi takdirde küreselleşmenin ve iletişim-ulaşım teknolojilerinin yarattığı açık toplumun yok edici etkileri karşısında, savunmasız ve kimliğini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır.

Bu bağlamda, kültür birikiminin sağlanarak kentsel kimliğin korunabilmesinde dokümantasyon, arşiv ve kütüphane gibi bilgi-belge merkezlerinin ve müzelerin işlevleri hayati bir önem taşımaktadır.

Kayseri, önceki dönemlerinde olduğu gibi Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde de kültürel, ekonomik ve siyasi açılardan tarihi misyonuna uygun önemli işlevler yüklenmiş, zengin kültürel birikime sahip bir kent özelliğini sürekli taşımıştır. Bugün üniversitesi ve sanayisiyle, ulusal ve uluslararası etkin işadamlarıyla tarihi misyonunu koruyarak devam ettiren bir şehirdir.

Ancak Kayseri'de bilimsel ve kültürel yaşama, dünün bugüne ve yarına bağlanmasına katkı sağlayacak, araştırma



ve incelemelerin veri temelini oluşturacak, kente özgü bilgi, belge ve kitapların toplandığı, muhafaza edildiği ve sürekli geliştirildiği bir kent hafıza merkezinin olmayışı, KAYHAM'ın kuruluş amacını teşkil etmiştir.

01 Aralık 2006-30 Kasım 2007 tarihleri arasında uygulanan proje ile Avrupa Birliği Yerel Kalkınma Girişimleri Hibe Programı kapsamında Kayseri Hafıza Merkezi adı ile kurulan KAYHAM, yönetmeliğinin Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından kabul edilmesiyle birlikte Kayseri Araştırma ve Uygulama Merkezi adını almıştır.

KAYHAM; eğitim-öğretime, Kayseri konulu bilimsel araştırmalara ve Kayseri'de Üniversite-Sanayi İşbirliği Bilgi Sistemi alt yapısına doğrudan hizmet eden bir Kayseri İhtisas Kütüphanesi ve İstatistikli Veri Bankasıdır.

Paydaşlık temeline dayalı yönetim yapısı ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Yönetimde yer alan paydaş kurumlar;

Kayseri Ticaret Odası,
Kayseri Sanayi Odası,
Kayseri Valiliği'dir.

Ayrıca 14 Ekim 2016 tarihinde Erciyes Üniversite ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi arasında "Kayseri Görsel ve İşitsel Arşivi Oluşturma Protokolü'nün" imzalanmasıyla Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile bu alanda işbirliği başlatılmıştır.

KAYHAM'IN MİSYONU:

Kayseri'nin geçmişini doğru anlayarak, bugünü verimli/iyi değerlendirerek ve geleceğini akıllı planlayarak Kayseri'nin kültürel ve ekonomik kimliğini korumak ve geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere, Kayseri İhtisas Kütüphanesi'ni kurmaktır.

KAYHAM'IN VİZYONU:

Kayseri hakkında mevcut yazılı, görsel ve işitsel kaynakları toplayarak ve yenilerini tedarik ederek, Kayseri'nin sosyal, kültürel ve ekonomik temel sayısal verilerini sistemleştirerek ve veri bankasını kurarak araştırmacıların hizmetine sunmaktır.

FAALİYETLER:

KAYHAM'ın kütüphanecilik ve istatistikî veri tabanı oluşturmak şeklinde başlıca temel iki işlevi bulunmaktadır. Bunlara ek olarak Kayseri gündemi, aylık etkinlik programının hazırlanması ile ve haftalık elektronik haber kayıtları ile takip edilmektedir.

Kütüphanecilik faaliyetleri kapsamında Kayseri hakkında bugüne kadar yazılmış eserler bir merkezde toplanmaktadır.

Tablo 1. KAYHAM Katalog Sistemindeki Kaynak Durumu

KAYHAM KATALOG SİSTEMİNE DAHİL EDİLEN MATERYAL SAYILARI (Mayıs 2017)		
Kitap		1.855
Tezler	Sosyal Bilimler Yüksek Lisans Tezi	494
	Sosyal Bilimler Doktora Tezi	60
	Sosyal Bilimler Bitirme Tezi	79
	Sosyal Bilimler Staj Raporu	1
	Fen Bilimleri Yüksek Lisans Tezi	181
	Fen Bilimleri Doktora Tezi	32
	Sağlık Bilimleri Yüksek Lisans Tezi	87
	Sağlık Bilimleri Doktora Tezi	14
	Sağlık Bilimleri Ens. Bilim Uzmanlık Tezi	3
	Tıpta Uzmanlık Tezi	48
	Eğitim Fakültesi Yüksek Lisans Tezi	36
	Eğitim Fakültesi Doktora Tezi	1
	Diğer Enstitülere Ait Tezler	3
Toplam Tez		1.040
Elektronik Olarak Ulaşılabilen Tez		644
CD		66
Sürelî Yayın (Dergi-Gazete-Bülten-Rapor)		3.897
Makale-Haber-Röportaj-Konuşma Metni		4.698
Türkiye Büyükşehirler Köşesi*		217

*Büyükşehir Belediyesi bulunan illere yazı gönderilerek, kendi illerine ait mevcut kaynakların gönderilmesi talep edilmiştir. Gönderilen kaynaklarla da KAYHAM bünyesinde Türkiye Büyükşehirler Köşesi oluşturulmuştur.



Kaynaklar, kütüphanelerden, üniversite enstitülerinden, kişi ve kurumlardan bağış yoluyla elektronik kaynaklar çeşitli web sitelerinden ve YÖK'ten tez merkezinden alınarak ve satın alma yoluyla da kitapçılardan temin edilmektedir.

Kayseri İstatistikî Veri Tabanının (KİVT) oluşturulmasındaki amaç ise endüstride ve üniversitede Kayseri konulu araştırma yapacaklara istatistikî bilgi hazırlamak ve sunmaktır. İstatistikler için temel kaynak, 2008 yılına kadar “İllerde İl Envanterlerinin ve Kırsal Altyapı Hizmetlerinin Uygulama ve İzlenmesinde Modernizasyon Projesi” (İLEMOD) olmuştur. Projenin sonlandırılmasının ardından Kayseri Valiliğine bağlı il müdürlüklerinin hazırladığı kurum brifingleri temel kaynak haline gelmiştir. Temel istatistik kaynaklarının yanı sıra ulusal istatistik veri tabanları da kontrol edilerek Kayseri konulu veriler toplanıp düzenlendikten sonra KİVT sisteminde yer almaktadır.

Kayseri Görsel ve İşitsel Arşivi'nin oluşturulmasına 14 Ekim 2017 tarihinde Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile imzalanan **işbirliği protokolü ile başlanmıştır. Amaç, KAYHAM'ın yazılı eserlerin yanı sıra Kayseri konulu görsel ve işitsel kaynakları da toplayarak tam bir Kayseri İhtisas Kütüphanesi haline gelmesidir.**

Gündem Takibi: KAYHAM web sitesinde Haziran 2010 tarihi itibarıyla haftalık “Elektronik Haber Arşivi” oluşturulmaya başlanmıştır. Ayrıca her ay Kayseri’de düzenlenecek etkinlikler, düzenli bir program haline getirilerek KAYHAM web sitesinde yer almaktadır.



ARŞİV DURUMU:

KAYHAM arşivindeki mevcut durumda sırasıyla; kütüphanedeki materyal sayılarına, konularına göre istatistiklerden oluşan tablo ve grafik sayılarına yer verilecektir. Bunun ardından ise, görsel ve işitsel arşiv oluşumunda gerçekleştirilen faaliyetler belirtilecektir.

KÜTÜPHANEDEKİ MEVCUT KAYNAK DURUMU:

Kütüphane katalog sisteminde kaynaklar, yedi başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; kitaplar, tezler, elektronik olarak ulaşılabilen tezler, CD'ler, süreli yayınlar, makale ve benzeri dokümanlar ve son olarak ise Türkiye Büyükşehirler Köşesi'dir. Katalog sisteminde yer alan kaynaklarla ilgili sayılar Mayıs 2017 itibarıyla Tablo 1'de yer almaktadır.

KENTSEL İSTATİSTİKLERLE İLGİLİ MEVCUT DURUM

KAYHAM KİVT veri tabanında yer alan istatistikler; genel yapı, ekonomik yapı ve sosyal yapı olmak üzere üç başlıkta toplanmaktadır. Belirtilen başlıklarda yer alan tablo ve grafik sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

GÖRSEL VE İŞİTSEL ARŞİV MEVCUT DURUM

Erciyes Üniversite ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi arasında **14 Ekim 2016** tarihinde “**Kayseri Görsel ve İşitsel Arşivi Oluşturma İşbirliği Protokolü**” kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda yer almaktadır.

Görsel ve işitsel materyallerin toplanmasında Erciyes

Tablo 2. KAYHAM KİVT İstatistik Durumu

Kayseri Genel Yapı (23 tablo)	Kayseri Ekonomik Yapı (132 tablo-10 grafik)	Kayseri Sosyal Yapı (100 tablo-4 grafik)
- Coğrafi Durum (7 tablo) - Nüfus ve İdari Yapı (16 tablo)	- Tarım (31 tablo-2 Grafik) - Sanayi (14 tablo-8 grafik) - Ulaştırma (16 tablo) - Haberleşme (17 tablo) - Turizm (10 tablo) - Kamu Gelir ve Giderleri (18 tablo) - Ticaret (2 tablo) - Dış Ticaret (8 tablo) - Bankacılık ve Sigortacılık (12 tablo) - Madencilik (3 tablo) - Konut Yapı (2 tablo)	- Adalet (3 tablo) - Eğitim (28 tablo) - Gençlik ve Spor (9 tablo) - Sağlık (33 tablo-3 grafik) - İş Gücü ve Çalışma (8 tablo) - Sosyal Yrd. Güvenlik (14 tablo-1 grafik) - Kültür (4 tablo) - Dernek ve Vakıflar (4 tablo)



Üniversitesi pilot bölge seçildi.

Toplanacak görsel ve işitsel materyallerin arşivlenmesi için sistem odası inşa edildi.

Sistem odasında kullanılacak teknolojik aletler üniversite tarafından temin edildi. Sistem odasının aktif hale gelmesi için son aşamaya gelindi.

Erciyes Üniversitesi Basın Yayın Birimi'nden ve üniversite bünyesindeki diğer birimlerden ellerinde bulunan mevcut görsel ve işitsel materyaller arşivlenmek üzere alındı. Bu materyallerin tasnif ve dijital ortama aktarılma işlemleri başladı. Diğer birimlerden de farklı sayılarda kaynaklar temin edildi.

KAYHAM TARAFINDAN DÜZENLENEN SEMPOZYUMLAR VE SEMPOZYUM YAYINLARI:

Kayseri Bilgi ve Araştırma Merkezi Sempozyumu
20–21 Ocak 2007 tarihinde düzenlenen sempozyum, “Paydaşlık Esası Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Kentsel Yenilik



(İnovasyon) Sisteminin Altyapısı” başlığı altında hazırlanmıştır. Sempozyuma ait kitap Mayıs 2007 tarihinde Kayseri Sanayici ve İş Adamları Derneği yayını olarak basılmıştır.

Kent Hafıza Merkezleri Sempozyumu:

Mart 2010 tarihinde gerçekleştirilen sempozyum “İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşiv ve Kent Müzeleri” başlığı altında düzenlenmiştir. Sempozyuma ait kitap Aralık 2010 tarihinde Kayseri Ticaret Odası desteğiyle basılmıştır.

KAYHAM İhtisas Kütüphanesi Bibliyografyası:

Merkezde bulunan tüm kaynakların künye bilgilerinden oluşturulan “KAYHAM İhtisas Kütüphanesi Bibliyografyası” 31.12.2012 itibarıyla kitap haline getirilmiştir.

KAYHAM Kayseri Kentsel İstatistikler Kitabı:

KAYHAM İstatistikî Veri Tabanı'nda yer alan istatistiklerden faydalanılarak 29.11.2014 tarihinde “Kayseri Kentsel İstatistikler Kitabı” hazırlanmıştır. ■

EMİR KALKAN
HİKÂYE YARIŞMASI
İKİNCİLİK ÖDÜLÜ

Sirayet

Caner Çaylak

Mart 1915 Erzurum

Alman subaylardan birisi Tevfik Salim Bey'e şiddetle itiraz etti: Bu yöntemi biz denemedik mi sanıyorsunuz? Dünyada henüz yapılamamış bir şeyi burada nasıl yapacaksınız? Bahsettiğiniz bu aşı sağlam insana tifüs bulaştırmaktan başka bir işe yaramaz! Ben böyle bir aşırı vurulmayı kendi adıma reddedeceğim! On gün önce tifüsten hayatını kaybetmiş olan Hafız Hakkı Paşa'nın yerine göreve gelmiş olan Üçüncü Ordu Kumandanı Mahmut Kamil Paşa bu itirazı yersiz bulmuştu. Sözü tifüs aşısının fikir sahibi olan Ordu Baştabibi Tevfik Salim Bey'e verdi. İstanbul'dan yola çıkmadan önce Tabip Reşat Rıza Bey'le bu konuda uzun araştırmalar yaptık. İnsan kanından tifüs aşısı üretmekten başka çaremiz yok. Aksi halde bütün askerlerimizi, cepheyi ve savaşı tamamen kaybedeceğiz. Ve hatta belki de tüm Erzurum ahalisi yok olacak. Sadece ahaliden her gün yüze yakın insan hayatını kaybediyor tifüs yüzünden. Mahmut Kamil Paşa aynı fikirde olduğunu anlatırcasına başını sallayarak: "Bu çalışma için eksiklerinizi gidererek bir an evvel bir çare bulunuz Tevfik Bey. Emredersiniz, müsaadenizle çalışmalara başlamalıyım diyerek selam verip çıktı Tevfik Salim Bey. Dışarıda bekleyen emir eri İbrahim'e bir görev kâğıdı yazıp verdi. Vakit kaybetmeden Erzurum'a gidip karargâh subayına bu emri vermesini, kâğıtta yazılı olan sıcak su kazanını yaptırıp hemen Hasankale'ye getirmesini söyledi.

İbrahim gün doğarken Hasankale'den çıkmış, yatsı ezanına doğru Erzurum'a girmişti. Şehir sessiz, soğuk ve karanlıktı. Sokaklar boş, evler karla örtülüydü. Gecenin belirsiz karanlığında yükselen ve çöken soba dumanları bir hayal perdesini andırıyordu.

Ayşe'nin yüzünü hayal meyal hatırlıyordu. Gözünün önüne getirmeye çalıştığı o güzel yüz yağın karlar arasında yitip gidiyor, nefesleri soğuktan buz tutup parçalanıyordu. Beyaz nefeslerinin ardındaki güzel yüz siliniyordu. Gözünün önünü göremiyordu İbrahim. Ayşe'nin yüzü gözlerinin

önünden kaçıp gittikçe, cebinde aylardır sakladığı hediye dokunuyordu. Omuzlarına, atının yelelerine, kasketine kar birikmişti. Burnu, ağzı ve elleri soğuktan uyuşmuş bir haldeydi. Sokaklar harabeye dönmüş, çeşmeler buz tutmuş, dükkânlar kapanmıştı. Evlerden ağlama sesleri duyuluyordu. Sokaklar boştu. Bütün bu durgunluğun üstünü karlar örtmüştü. İbrahim kendine itiraf etmese de bu soğuk ve تنها yürüyüşten ürküyordu. İçindeki ürper-tiye, yüzündeki uyuşmaya, gökten düşen iri kar tanelerine rağmen geçtiği her sokağa dikkatle bakıyordu. Ayşe'nin evini hatırlamaya çalışıyordu. Aslında bütün bu sokakları taniyordu. Bu sokaklarda yaşayanlar gözünde hayal meyal canlanıyordu. Babasıyla her sonbaharda sokak sokak gezip kürk, çizme, kalpak ve kaput tamir ediyorlardı. Bütün evler birbirine benziyordu. Hepsi savaştan bezmiş, hepsi yorgun ve yoksuldu. Hepsinden cenazeler çıkmıştı. Hepsi kendi içine kapanmıştı. Tifüs salgını nedeniyle kimse dışarı çıkamaz, kimse kimseyle tokalaşmaz ve konuşmaz olmuştu. Her gün yüzlerce kişinin canını alan tifüs şehre egemen olmuştu.

Seferberliğin ilanından beri Erzurum'da bütün dertli sokakların ucu Üçüncü Ordu Karargâhına çıkıyordu. İbrahim'in atı da yolu ezbere biliyormuş gibi cılız ve kar üstündeki ürkek adımlarıyla sahibini Karargâh binasına götürdü. Karargâhtaki nöbetçi subayını sobanın başında kolundaki yaraya pansuman yaparken buldu. Genç bir teğmendi. Sarıkamış Harekâtı'nda yaralanıp geri hizmetine alınan yüzlerce subaydan biri olmalıydı. İbrahim selam verip kendisini tanıttı. Hasankale'de bulunan Üçüncü Ordu Baştabibi Tevfik Salim Bey'in yazmış olduğu görev kâğıdını teğmene verdi. Teğmen okuyup düşündükten sonra başka bir kâğıda gideceği demircinin adını, evini ve gerekirse gece kalacağı hanı yazıp İbrahim'e verdi. Karargâhtan çıktıktan sonra üç büyük sokağı aşırıp teğmenin verdiği adresi buldu. Yanılmamıştı. Ayşe'nin evi de bu sokaktaydı. Sokağın başında durdu, yıllar öncesini seyretmek ister gibi

elini gözlerine siper ederek yağın kardan korumaya çalıştı. Çatılardan buzlar sarkıyordu, duvar dipleri buz bağlamıştı. Yağın kar altında bu haliyle sokaktaki bütün evler birbirine benziyor olsa da demircinin evini, dükkânını ve Ayşe'nin evini kolayca seçebildi. Ağır ağır yürüdü. Ayşe'nin evinin önündeyken yüreğinin hızla çarptığını hissetti. Bir kapı açıldı, bir ayak sesi, bir öksürük sesi duydu. Kar taneleri havada asılı kalmış gibiydi. Bu Ayşe'nin sesiydi. Öksürüyordu. Kapı tekrar kapandı. Evin içinden bir öksürük sesi daha duydu İbrahim. Sokağın bir başka yerinden bir kapı daha açıldı. Demircinin evinden dört adam çıkıyordu. Demircinin evinden ağlama sesleri geliyordu. Sokağın buzlu parlak karanlığında yankılanıyordu. Kapının açılmasıyla içeriden gelen ağlayışlar da perde perde yükseldi. Ağzlarından beyaz dumanlar çıkaran, bakışlarını yerden kaldırmayan dört adam çıktı kapıdan. Demirci en arkadaydı, ağlıyordu. Dişlerini sıkıttığı, çenesinin kenetlendiği sakallarının hareketinden anlaşılıyordu. Elindeki gaz lambası, titreyerek yanıyor ve duvardaki buzlara çarpıp kırılarak, süzülüp eriyerek, sağa sola, pencere kasalarına, duvarları ören taşlara cılız ışıklar fırlatıyordu. En öndeki adamın kollarında yorgana sarılmış küçük bir naaş vardı. Demirci, üç adam ve evinin her köşesine dağıttığı semavi gülücükleri, kapı diplerinden, pencere kenarlarından, yastık yüzlerinden, avuç içlerinden söküp götüren çocuğun naaşı, karları eze eze karanlığın içinde kaybolup gittiler. Adamların çıktığı kapı üzerlerine kapanınca içerideki kadınlar perdeleri çekti, gaz lambasını söndürdü, karanlık odalarda sessizce ağlamayı sürdürdüler. Burada böyle bekleyemezdi demircinin dönüşünü. Teğmenin söylediği hana gitmek zorundaydı.

Avlusu arkada olan, ön kapısı sokağa açılan, kesme taşlarla örülü, iki katlı bir binaydı han. Yüzyılların ağırlığını taşımaktan yorulmuş gibi, ahşap destekleri eğilmişti. Eski şaşaalı günlerini düşündükçe gözleri dolan bir ihtiyardı han. Trabzon'dan gelip Tebriz'e giderken burada konaklayan kervanları, bu şehrin on bir kapısından girip kırk dört çeşmesinden su içen iyi huylu kervan develerini anımsamaktan memnun, hatırladıkları kendine yeten bir ihtiyardı han. Odalarında uyumuş olan tüccarların, askerlerin, yolcuların, âlimlerin, memurların ve dervişlerin ortalıkta gezen hatıralarıyla, bir meczup gibi fısıldayarak konuşan ve odalarında evvelce uyumuş uykuların, edilmiş duaların, kurulmuş hesapların gururuyla mağrur bir ihtiyardı han.

İbrahim kapıdan içeri girdiğinde adımını basacak yeri

zor buldu. Yerlerde serilip yatan askerler, öbek öbek kendi üzerine kapanmış muhacir aileler vardı her yerde. Giriş kapısından arkadaki avluya kadar her yer doluydu. Sol tarafta bir merdiven beyhude çabalar içindeydi. Uyuyan, hasta, yorgun ve yaralı insanlarla dolu basamakların ikinci kata çıktığını iddia ediyordu. Buna handaki kimse inanmıyordu. Parmak uçlarına basa basa ikinci kata çıktı İbrahim. Mum ışığıyla aydınlanan üç odadan ilkine girdi. Pencere kenarından bir asker elini kaldırıp çağırdı kendisini. Yanında oturacak bir boş yer vardı. Yatacak bir yer zaten imkânsızdı. Soğuktan titreyerek kendisini çağıran askerin yanına çöküp etrafına baktı. Duvarda bir gaz lambası yanıyor, han odasını istediği gibi şekillendiriyordu. Gölgesi canavara, fısıltıları çığlığa, askerden askere zıplayan sarhoş bitleri ölümcül akreplere çeviriyordu. Duvarda büyüğü bir gaz lambası, orta yerde efsunlu bir soba yanıyordu. İbrahim ile beraber on iki asker sus pus olmuş, sarhoş bir hayalet, şuursuz bir dev gibi yalpalayan gölgesi izliyor, duvarlardaki taşların aralarından bir çıkış yolu arıyordu. Askerlerin endişeli fısıltıları, ürkek nefesleri hep aynı şeyi konuşuyordu. Henüz yaşanmış olan Sarıkamış faciası ve tüm ağırlığıyla yaşanmakta olan tifüs salgını. Hepsi genç çocuklardı, hepsi tedirgin. Bu gece uyuduktan sonra soğuk ve dondurucu bir mahşere uyanacağından korkuyordu herkes. Sanki bu son akşamdı. Yataklar mezara, han odası berzah âlemine dönmüştü sanki. Yarın neler olacağını kimse bilmiyordu. Duvarda yalancı gaz lambasının, orta yerde düzenbaz sobanın alevi giderek cılızlaşıyordu. Duvarlardaki gölgeler yara almış askerler gibi küçülüyor, kendi üzerlerine kapanıp büzüşüyordu.

Gece iyiden iyiye bastırıp sonsuz karanlığı insanın göz bitimlerine sürdüğü bir vakitte dışarıdan sesler duyuldu. Duvar dibinde uzanmış olan bir asker fısıldayarak, Tifüsten ölenleri toplamaya geldiler, dedi. Sesler içeriden geliyordu. Askerlerin ayak sesleri ikinci kata çıkıyordu. Yandaki odaya girip iki naaşı boş bir çuval gibi sırtlayıp götürdüler. Dışarıda bekleyen at arabasına, toplamış oldukları diğer naaşların üstüne koydular. Uyumaya korkuyordu. Uyuyacağı her dakika Tevfik Salim Bey'in yapacağı tifüs aşısının gecikmesi demektir. Uyumamak için dışarıya çıktı İbrahim. Kusursuz bir soğuk vardı dışarıda. Yağın kar gökyüzünü kızıla boyamıştı. Gökyüzünde başlayan bir büyük yangının külleri gibi savruluyordu kar taneleri. Sanki gökyüzü tutuşmuş yanıyor, birazdan insanların başına çökecek gibiydi.

Çökmeye başlayan bir çatının altından kaçır gibi ace-

leyle yürüdü. Demircinin evine gitti tekrar. İçeriden hâlâ ağlayan kadınların sesi duyuluyordu. Kapının üstündeki tokmaklardan hangisinin erkekler için olduğunu karanlıkta seçemedi. Eliyle yokladı, büyük olanı buldu. Kapıya vurdu. Kapıya vurduğu elini ovuşturdu. Soğuktan buz tutmuş bir cam gibi un ufak olup kırılıp dökülecekti eli neredeyse. Yandaki bir başka evin içinden kapıya koşturan ayak seslerini ve “Oğlum geldi!” bağırışlarını duydu. İhtiyar bir sestti. Sesin sahibi kapıyı sevinçle açsa da askere gitmiş olan oğlunu karşısında göremedi. Birden boşanan gözyaşları içinde kapattı kapısını, içeri girdi. Ardından demircinin sesi işitildi. Tifüsten ölen yok bu evde? Ağam aç kapıyı, ben kürkcü Osman’ın oğlu İbrahim! Demirci uykusuz ve hatırlamaya çalışan bakışlarla açtı kapıyı. İbrahim’i, selam verip elini öptükten sonra hatırlayabildi. Vazife kâğıdını gösterip; Ağam beni Hasankale’den Üçüncü Ordu Baştabibi gönderdi. Bu kâğıttaki su kazanının hemen yapılması gerekiyor. Karargâhtaki Levazım Teğmeni senin yapmanı istedi. Demirci içeri girip kaputunu ve kalpağını alıp çıktı. Dükkânı evinin yanındaydı. Üzüntüden titreyen bir besmeleyle açıp gaz lambasını yaktı. Köşede istiflenmiş odun ve kömürleri gösterip ocağı tutuşturdu. Tevfik Salim Bey’in çizmiş olduğu su kazanına bakarak başka bir kâğıda başka resimler çizdi. Kazanın üst, alt, ön ve arka yüzlerini ölçülerıyla çizdi. Sac levhalar getirdi dükkânın arka kısmından. Ölçtü, işaretledi, kesti, parçaları hazırladı. Tutuşmuş ocakta demir çubukları eriterek parçaları kaydattı. Ocaktaki ateşin ışığı yüzüne vurdukça ağlamaktan gözlerinin şiştiği görüliyordu.

Çekinerek konuştu İbrahim; Ağam, başın sağolsun. Torunum... Ali... tifüsten gitti... Bu su kazanını tifüse karşı aşı yapabilmek için kullanacak Baştabip Tevfik Salim Bey. Bütün bir Osmanlı yurdu şimdi bu Erzurum’un altında yatıyor. Kim geldiyse öldü, kim geldiyse burada kaldı. Daha bakalım kaç kişiyi Erzurum’a defnedeceğiz! Ne köy kaldı, ne bucak, savaşın arkasından tifüs geldi, bütün Erzurum’un altı şehitlik oldu. Baştabip inşallah başarılı bu işi.

Sabah ezanı okunana dek, kar ufalanmış yıldız tozları gibi yağdı durdu. Demircinin çalışmasından çıkan sesler, işleyen bir saat gibi vaktin daraldığını anlattı. Bitkinleşen ateş sönüp gitmek istedikçe, İbrahim yeni odunlarla ikna etmeye çalıştı alevleri. Sabah ezanı okunana dek, kar bir masal gecesindeymiş gibi yağdı durdu. Demirci çalışırken bir yandan torunu için ağladı. Ağlaya ağlaya çalıştı. Ocağın

ateşi gözyaşlarını bir çırpıda kuruttu. Evinde annesinden ayrı uyuyamayan Ali, ak Ali, gül Ali, bal Ali, şimdi soğuk toprak altında bir başına nasıl uyuyordu? Annesinin koynunda, sağ yanına yatarak uyuyan Ali’yi, ak Ali, gül Ali, bal Ali’yi, ışıksız toprağın içine nasıl yatırmışlardı? Sabaha dek yağın kar en nadide yıldızları indirip yeryüzüne, Ali’nin mezarını süsleyip durdu. En hüznü yıldızlarını alıp yanına, sabaha kadar Demirci ile beraber ağlayıp durdu. Sabah ezanı okunurken Demirci kazanı bitirdi. Köşesine noktalar vurarak üç harf yazdı. Ayın, lam, ye; Ali.

Kazanı alıp çıktı. Demirciyi dükkânda gözyaşlarıyla, sönmeye yüz tutmuş bir ateşle, ecel gelip kendisini bulana dek soğumayacak olan torununun acısıyla baş başa bıraktı. Sabah ezanı okunuyordu. Kar şiddetini arttırıyordu. Gözünün önünü seçemiyordu. Elinde su kazanıyla ağır ağır yürümeye başladı. Atı hanın ahırındaydı. Cebinde Ayşe için sakladığı hediyeyle hanın aksi yönüne, Ayşe’nin evine yöneldi. Bunu yapmamalıydı, biliyordu. Hasankale’de Tevfik Salim Bey tifüs aşısını yapmak için bu kazanı bekliyordu. Geri döndü. Hana yöneldi. Bir kapı sesi duyuldu. Arkasını dönüp baktı, Ayşe’nin ihtiyar babası Sadık Ağa bastonuna dayanarak camiye gidiyordu. Ayşe’nin annesi ölmüştü biliyordu. Şimdi evde yalnız olmalıydı. Son defa gidip görmek ve cebinde aylardır sakladığı hediyeyi vermek istiyordu. İri kar taneleri heyecanını boğuyordu. Artık soğuktan adam akıllı titremeye başlayan adımlarla Ayşe’nin kapısına yaklaştı. Durdu. Hediyesini cebinden çıkardı. Ayşe kendisini kınamazdı, kızmazdı, biliyordu. Çünkü Ayşe’nin sesi şefkatli, gözleri sevecen, elleri uysaldı. Bunu en iyi İbrahim biliyordu. Bir öksürük sesi, bir kapı sesine karıştı. Ayşe bahçeye çıkmıştı. Soba külünü boşaltırken öksürüyordu. Öksürük sesi dahi Ayşe’nin, şu git gide vahşileşen ve her yana ölümler saçan dünyada, bir cennet sedası gibi geliyordu İbrahim’e. Şimdi cennetle arasında sadece bir duvar vardı. Yine de yapamayacaktı. Su kazanının demiri soğuktan eline yapışmak üzereydi. Burada harcadığı her dakika tifüs aşısının biraz daha gecikmesi, her harcanan dakikada yüzlerce insanın daha ölmesi demekti. Yapamadı. Hediyesini cebine koyup geri döndü. Ayşe ise her şeyden habersiz kapısını kapatıp evine geri döndü.

Her gün bu saatlerde, hüznü bir sabah ezanıyla yüreği burkulduktan sonra düşüncelere daldı. Babası camiye gittikten sonra evin içi elemli bir alacakaranlıkla dolardı.

Sobaya birkaç odun atıp üzerinde babası için çorba pişirirken boynunu bükerti. Güzel gözleriyle pencereden girmeye çalışan solgun aydınlığa dalar gider, her gün bu saatlerde İbrahim’i düşünürdü. Tamir ettiği babasının ceketini teslim ederken başını yerden kaldırmadan, bir kapı aralığından konuşmuştu İbrahim. Seferberlik çıktığını, askere gideceğini, yarın sabah ezanından sonra kendisini bir defalık olsun yakından görmek istediğini söylemişti. Ayaklarının titrediğini hissetmişti Ayşe. Fakat yapamamıştı. Yanlış bir şey yapıyor olmaktan korkmuş, vicdanını razı edememişti. Ertesi gün pencere arkasından İbrahim’in geldiğini, öğle ezanına kadar beklediğini görmüştü. Yüreği koşar adım kapıya giderken vicdanı izin vermemişti. Öğle ezanı okunurken geldiği gibi sessizce uzaklaşıp kaybolmuştu İbrahim. O günden beri Ayşe her sabah ezanı vaktinde pencerede onun gelişini beklese de boşunaydı. Evin içi ağır ağır aydınlanıyordu. Ateşinin yükseldiğini fark etti. Soğuk aldığını düşündü. Sıcak ve cana yakın bir ıhlamur kaydattı kendisine.

Şehirden çıkalı iki saat olmuştu. Kurt sesleri duyuyordu İbrahim. Etrafına baktı korkuyla. Büyük bir gayretle yağın karın indirdiği perdelerin altında bir şey göremedi. Kurt sesleri çoğaldı. Sağ taraftan geliyordu sesler. Az ilerisinde bir koruluk, onun da ilerisinde yayvan bir tepe vardı. Tepenin üstünde saldırıya geçmiş iki kurt gördü. Koşarak tepeden aşağıya doğru iniyorlardı. Dikkatli bakınca koruluğun önünde yerde çırpınan bir asker gördü. Bu kış sadece insan etiyile beslenmiş olan kurtlar parçalamak için bu askere saldırıyordu. Atını koruluğa doğru sürüp tabancasını belinden çıkardı. Önce havaya ateş etti, kurtların dikkatini çekip hızlarını kesti. Kendisine yönelen kurtların öndekini vurması ve tekrar tabancasına mermi sürmesi arasında diğer kurt o kadar yaklaşmıştı ki dişlerini görebiliyordu. Atı kurttan ürküüp şaha kalktığı sırada ikincisini de vurup öldürdü. Dağlarda yankılandı silah sesleri. Ağaç dallarından kargalar havalandı.

Yerde yatan askere yaklaşmıştı. Uzun zaman önce yere düştüğü, kalkmak için çırpınmış başaramadığı, tekrar yere kapaklandığı üzerindeki, yüzündeki ve ellerindeki çamurlardan belliydi. İbrahim yerden biraz taze kar alıp askerin yüzündeki çamuru temizledi. Minnet dolu gözlerle kendisine baktı asker. Soğuktan yüzü mosmor olmuştu. Ağzından beyaz dumanlar çıkarak ismini sordu askerin. Cemal, dedi, Mahmut oğlu Cemal, Malatya. Ellerinin ve ayaklarının morardığını gördü Cemal’in. Donma başlamıştı. Yakınlarda bir köy evine bırakılmazsa donarak ölecekti. Atının arkasına bindirdi. Atını mahmuzlayıp az önce kurtların indiği tepeye doğru sürdü. Mahmut oğlu Cemal’in bedeni soğuktan uyuşmuş, hareketleri yavaşlamış ve direnci tükenmiş olsa da üzerindeki bitler hâlâ azgın, iştahlı

ve akılsızdılar. Cemal’in saçlarının arasından, gömleğinin yakasından ve dikiş yerlerinden, kolundaki yaraya sardığı bezin kıvrımlarından ve dolaklarında saklanmış binlerce bit kör bir iştahla İbrahim’in bedenine hücum etti, şuursuz tifüs mikrobunu İbrahim’e de bulaştırdı. İbrahim bütün bunları bileklerinde, ensesinde, kulak arkalarında ve göğsünde bir kaşıntı gibi hissetti ilk başta, önemsemedi.

Cemal’i içi yaralılarla dolu eve, bir belirsiz akıbeta bıraktıktan sonra yola çıktı tekrar. Hasankale’ye ulaştığında akşam olmak üzereydi. İki gündür açtı, uykusuzdu. Sırtında, midesinde, ayaklarında dayanılmaz ağrılar başlamıştı. Çarıklarından içeri giren kar suyu bacaklarını uyuşturmuştu. Ateşi yükseliyordu. Güneş ağlayarak batıyordu tepelerin ardından. Askeri hastane bir kıyamet yerine dönmüştü. Cepheden dönen binlerce yaralı ve hasta asker hastanenin etrafında, duvar diplerinde, ağaç altlarında, karlar üstünde bekliyordu. Hastanede bir kişilik yer boşalmasını ve içeriye alınmayı bekliyorlardı. Başları eğik, yüzleri zayıf, bedeni cılızlaşmış, yaralı ve hasta, baygın ve inleyen yüzlerce asker. İçeriye girdi. Tevfik Salim Bey’i bir askeri muayene ederken buldu. Selam verip su kazanını teslim etti. Tevfik Salim Bey sırtını sıvazladı İbrahim’in; Aferin aslanım! Tekrar selam verip çıktı İbrahim.

Gidecek hiçbir yeri yoktu, kaldığı bir koğuşu, bir çadırı yoktu. Tevfik Bey’den yeni bir emir beklemek üzere dışarıda bekleyen askerlerin yanına gitti. Bir ağaç dibinde yer buldu. Kaputunu yere serip oturdu. Ateşi yükseliyordu. Midesine müthiş ağrılar saplanıyordu. Açlıktan olduğunu düşündü. Sırtında bir titreme başlıyordu. Karanlık çöktükçe öksüz ve yetim titremelere tutuldu. Öksüz sırtından kuyruk sokumuna, yetim göğsünden çenesine kadar titriyordu. Dişleri birbirine vuruyordu. Çenesine söz geçiremiyordu. İşgalci soğuk çarıklarından dizlerine, oradan da beline kadar çizgi çizgi tırmanmıştı. Tüm bedeni soğuktan uyuşmuştu. Soğuktan tortop olmuş askerlerin sırtlarında kar biriktikçe bir yanı yosun tutan şikâyetsiz taşlara döndüler. Kar kapladı her yanlarını. Sadece biraz güneşe muhtaçtılar, sadece biraz ılık. Biraz umut, biraz beklenti ve tutunma çabası. Uçurumun dibinde bir dal parçasına tutunur gibi Ayşe için cebinde sakladığı hediyeyi dokundu. Bir kere daha görebilseydi gözlerini Ayşe’nin, kaşlarını ve kirpiklerini. Bu berbat hastane bahçesine belki daha kolay direnebilirdi. Belki burada, bu rezil soğuk karşısında Ayşe’nin sıcak bir gülümseyişi, mahcup bakışlarını yere eğişi olsaydı böyle titremezdi.

İbrahim’in hayalinden medet umduğu saatlerde Ayşe ise soluğunu tıkayan öksürükleri ile başucunda duran mum alevini titretiyordu. Elindeki ıhlamurdan yardım istiyor, olmuyor, öksürükle birlikte ateşi yükseliyor, babası Sadık Ağa endişeleniyor, okuduğu Kur’an’ı kapatıp kaldırıyor,

hastaneler asker dolu, Ayşe’yi hastaneye götüremeyeceğini biliyor, vakit ilerliyor, aklına gelen şüphelere inanmak istemiyor, bastonuna dayanarak kalkıyor, gücünü toparlamıyor, bir besmele çekiyor, vakit ilerliyor, iyi misin kızım diye soruyor, “Soğuk aldım galiba” diyor, şifayı uykuda arıyor Ayşe, öksüre öksüre iki büküm kalkıyor, babasının sabah namazında alacağı abdest için ibriğe su doldurup babasının yatağını serdikten sonra karanlık ve soğuk uykulara bırakıyor bedenini. Soluğunu bırakıp güzel yüzünü yastığa gömüyor. Uykuda yüksek ateşin bedenini ele geçirdiğini anlayamadan gece ilerliyor.

Üç büyük koğuştan vardı Hasankale’deki askeri hastanenin. Sarıkamış Harekâtı’nda aldıkları ölümcül yaraları gurur verici bir rütbe gibi taşıyanlar birinde, Doğu Cephesi’ne bir çığ gibi düşmüş olan tifüs salgınının kurbanları ikincide, tifüs haricinde bulaşıcı hastalık taşıyanlar ise üçüncüdeydi. Tevfik Salim Bey bütün vaktini ikinci koğuştan geçiriyordu. İbrahim’i Erzurum’a gönderdiği gibi bu koğuştan aşı çalışmalarını için bir yer hazırlatmıştı. En köşeye, aşı çalışması ile ilgili aletler için bir masa koydurmuştu. Pencere kenarına sıcak su tertibatını hazırlatmış, yemekhaneden bir tencerenin içerisine odun doldurup üzerine de İbrahim’in yaptırdığı sıcak su kazanını koydurmuştu. Odun dumanlarının çıkabilmesi için tencere ile kazan arasına bir soba borusu sıkıştırıp bir ucunu pencereden dışarı uzattırmıştı. Koğuştaki bütün bakışlar kendisini izliyordu. Bütün yorgun ve hasta bakışlar, elinden bir çare bekleyen bakışlar, kimi zaman göz kapağını dahi kaldırmaya takat bulamayan mecalsiz bakışlar. Göz göze geldiğinde uçuruma düşen bir insandan geriye kalan son bakışları anımsatıyorlardı Tevfik Salim Bey’e.

Uçurumun kıyısındaki baş dönmesi gibi başını her çevirdiğinde göz göze geliyor ve kendisini içeriye, yankılı bir uçurumun boşluğuna çekiyorlardı. Işığı ve uykuyu umursamayan, gece yarılarında karanlığın rahmine sapanıp kalmış, inleyen ve acılı, yanlışlıkla bir lahzalığına kapandığında bir şimşegın çıkmaması gibi kâbuslara düşen, cephegedeki berbat anıları yeniden yaşayan, göğsüne bir bıçak saplanır gibi yeniden karanlığa açılan tükenmiş bakışlar. Bütün bu bakışların yardım isteyen yakarışlarının altında Tevfik Salim Bey aşı çalışmalarına başladı.

Bu mevsimde beklenmeyen bir güneş ışığı, içeriye sızan odun dumanlarının arasında geziniyor, kırılıyor, tülleniyor, dumanlarla beraber yükseliyor, etraflarını bir tütsü gibi sardığı Tevfik Salim Bey’i hasta askerlerin gözünde ilahi bir varlığa, savaş meydanına indirilmiş bir mücahit meleğeye dönüştürüyordu. Parlak güneş ışığı Tevfik Salim Bey’in önlüğünün kenarlarında geziniyor, ince ince ısıldıyor, şakalaşıyor, gülüyor, saçlarından alınına süzülüyor, omuz başlarından, başının üzerinden, saçlarının arasından, kollarının altından

kırılıyordu. Tevfik Bey’i ışıktan bir heykele, varlığın sırlarına ermiş bir bilgeye dönüştürüyordu. Hasta askerler için bu adamın elleri farklı, yüzü farklı, duruşu, nefes alışışı farklıydı. Üzerinde hikmetle karışık bir esrar, erdemle karışık bir büyü hali var gibiydi. Işıklı buharlar arasında gezinen bir masal kahramanı gibiydi.

Tevfik Salim Bey tifüsten baygın yatan bir askerin yanı başında oturuyor, ateşin seyrini izliyor. Askerin gözkapaklarını kaldırıp bakıyor, bilincinin kaybolduğuna kanaat getiriyor. İlk tifüs aşısı denemesinde kullanmak için ilk kanı almaya hazırlanıyor. Askerin üstündeki örtüyü sıyırıp sağ kolunu açıyor. Askerin sağ kolu avuç içinden omuz başına kadar derin yaralar, kesikler ve sıyrıklarla doluydu.

İğneyi yavaşça batırdı askerin koluna. Kanı çekmeye başladı. Şırınganın ölçeğine bakarak yirmi mililitre dolunca çekti iğneyi. Kanı bir cam şişeye boşalttı. Çalkalamaya başladı. Kan çalkalandıkça pıhtılaşıyor, pıhtılaşan kısımlar dibe çöküyordu. Tevfik Salim Bey’in çalkaladığı kan tüm pıhtısından iplik iplik ayrıldı. Pıhtısından ayrılan kanı bir başka şişeye aktardı. Güneşe tutarak baktı, ısıldıyordu. Yaratılışın nüvesi, yaratılmışların beklediği cennet müjdesi gibiydi. Güneş ışığıyla öpüştükçe ortalığa kesme kristal kırmızı ışık zerrecikleri saçıyordu.

Hastabakıcılardan biri kanın şişesini İbrahim’in yaptırdığı sıcak su kazanına daldırdı. Diğeri bir cam çubukla kanı karıştırıyor, Tevfik Salim Bey de termometre ile kanın sıcaklığını ölçüyordu. Tifüs bakterileri kan içindeki saltatının en kudretli devrini yaşıyordu. Kan ısınmaya başlayınca küstah özgüvenlerinin içinde önce umursamadılar. Kan ısındıkça birer birer tahtlarından düşmeye başladılar. Hanedan üyeleri, şehzadeler, gözdeleler, tifüsün kan içindeki yumurtaları karanlık dehlizlerde telle boğduruldu. Kanın sıcaklığı elli beş dereceye ulaşınca tüm bakteriler elden ayaktan düşmüş, hareket kabiliyetini yitirmiş, sersem ve şuursuzlaşmıştı. Fakat ölmemişlerdi. Aciz ve hükümsüzdüler. Tevfik Bey şişeyi sıcak suyun içinden çıkarıp ağız kısmını gaz lambasının alevinden geçirdi. Dezenfekte etti. Başka bir cam şişeye aktardı. Artık elinde dört kişiyi tifüse karşı koruyacak aşı denemesini tutuyordu. Tuttuğu derin soluğunu bıraktı, yüzünü güneşe döndü. Aynı işlemi iki defa daha yaparak on iki kişilik aşı elde etti.

İbrahim’in hastane bahçesinde yüzlerce kırgın askerle beraber beklediği ikinci günün gecesiydi. Vakıttan yatsıyı geçmiş, karanlık bir gülle gibi çökmüştü. Yağmaya hazırlanan kar gökyüzünü kırmızıya boyamıştı. İbrahim yüksek ateş yüzünden uyuyamamış, dudakları, dili, damağı birbirine yapışmıştı. Ağzının içinden boğazına ve ciğerlerine kor ateşler yayılıyordu. Yüzüne bir kar tanesi düştü. Gökyüzüne baktı, yüzlerce kar tanesi üzerine düşmeye başladı. Yüzünü

tekrar yere eğmedi. Kendini sırt üstü, buz tutmuş toprağa bıraktı. Sırtındaki ateş yine de sönmedi. Kar taneleri yüzüne değerek değmez ateşin azabından eriyordu. Yüzüne kar taneleri düşüyor, göğsündeki yangın bütün bedenine yayılıyordu. Yanmış, yapışmış dudaklarını açamıyor, ateş zihnini kurutuyor, bilincini kavuruyor, başı dönüyor, kendinden geçmek üzereyken çocukluğu geliyordu aklına. Bir çocukluk gününde sırt üstü uzandığı sazlıkta başının üzerinden bir kuş geçiyor, uyanıyor, kalkıyor, yerdeki karları alıp yüzüne sürüyordu. Dudaklarındaki tuzlu çöl yangını bir lahzalığına sönüyordu. Askerlerin arasından sesler yükseliyordu. Bir asker inliyor, bir asker boğuluyor gibi öksürüyor, bir asker ağlıyordu, İbrahim’in kendine hâkimiyeti git gide azalıyordu. Göğsü cehennem ateşine dönmüştü. Gömleğinin düğmelerini çözdü. Bakışları bulanıyordu. Yanındaki asker kendisine bir şeyler söylüyor, İbrahim anlayamıyor, açık gömleğinden göğsüne giren soğuk söndürmüyor ateşi, bir asker ciğerini parçalar gibi öksürüyor, bir asker ağlıyor, cephegedonmuş bacağı kesilen askerin bağırışları yükseliyordu hastanenin içinden. Hararet göğsünden sırtına atlıyor, cehennemin ebedi sakinleri, şirk sahipleri gibi yanıyordu sırtı.

“Allah’ım!” deyip kapatıyor kulaklarını, şu asker bitlerini mi kırıyor? Kırılan bitlerin parçalanma sesleri sanki birer heyelan gibi çöküyordu kulaklarına. Bit kıran parmaklar kana boyanıyor, askeri istila eden bitler kırmakla bitmiyor. Sinsi bir işgal ordusu gibi, güneş doğana kadar şehrin bütün sokaklarını ele geçirmek ister gibi çıldırmış bir hırsla askerden askere hücum ediyordu bitler. Bir asker kaşıntıdan deliriyor, belindeki kasaturasını çıkarıp göğsünü, sırtını, bacak içlerini kesiyor, kan revan içinde kalıyor yine de bitlerin kaşıntısını durduramıyordu. Bir asker soğuktan titriyor, bir asker açlıktan midesinin suyunu kusuyor, bir asker uykusunda sayıklıyor, bacağı kesilmiş askerin ağlayışları gök kubbeyi dolduruyordu. İbrahim sırtındaki günahkâr yangınlar yüzünden anadan üryan haşredilmiş zannediyordu kendisini. Divan kurulacak, defterler açılacak, herkes kendi nefsinin derdine düşecek, zerre kadar kötülük, zerre kadar iyilik tartıya çıkacak zannediyordu. Kendi kıyametini koptuğunu, anadan üryan bir halde cehennem ateşine atıldığını, içinde hiç pazartesi olmayan haftalar boyunca yandığını zannediyordu. Milyonlarca bitin istilasına uğramış kıyafetlerini çıkarıp yere atıyor, hastane bahçesinden çıkıyor, ezilmemiş taze karların üzerine atıyor bedenini. Karları alıp alıp göğsüne, yüzüne, alınına,

bacaklarına sürüyor. Ateşi yavaş yavaş sönüyor, sayıklamalar azalıyor, soluğu seyreliyor, bir mübarek Pazartesi’yi, bir kutlu doğumun gününü gösterince takvimler, cehennemin kapıları açılıp içeriye serin bir rüzgâr üfleniyor, İbrahim’in ateşi dinliyor, karların üzerinde uyuyakalıyordu.

Ezan sesi çocuklarını yoksul bir sofraya çağıran mahcup bir anne gibiydi. Kendilerini sıkıntıların beklediği bir güne uyandırdı insanları çekinerek. Ayşe’nin babası Sadık Ağa ne kadar ihtiyarlamış olsa da eksik ve karanlık bir sabaha uyandığını gözlerini açar açmaz fark etti. Ezan sesiyle birlikte her sabah evdeki karanlığı Ayşe dağıtıyordu. Yakmış olduğu mumun ışığı ve kendisi için çorba hazırlarken çıkardığı tıkırtılarla günü başlatıyor, güneşi eve girmeye cesaretlendiriyordu. Fakat bu sabah ev sessizdi. Karanlık bütün ağırlığıyla evin içinde olduğu gibi duruyordu. Ayşe’nin sobayı yakmasıyla her sabah ısınan ev bugün bir dağ başı gecesindeymiş gibi buz kesmişti. Titreyerek kalktı yataktan. Ayşe’ye seslendi. Ses yoktu. En ufak bir akis, kıpırtı, bir soluk belirtisi yoktu. Ayşe’nin yatağına yöneldi endişeyle. Karanlıkta yerde duran Kur’an sehпасına çarpıp devirdi. Ayşe uyanmamıştı. El yordamıyla mumu bulup yaktı. Ayşe’nin yüzü aydınlandı “Eyvah!” dedi Sadık Ağa. Sırlıklam terlemişti kızı. Kendinde değildi. Yüzünde kırmızı lekeler vardı. Omzundan tutup sarstı, uyandıramadı. Dillendirmeye korktuğu şey başına gelmişti. Tifüs illeti en sonunda gelip kızını da bulmuştu. Hızlı hızlı giyindi. Şehirdeki bütün hekimler şimdi askeri hastanedeydi.

Gün aydınlanırken kan ter içinde ulaştı hastaneye. Hastanenin etrafında yüzlerce sıra bekleyen asker vardı. Yerlere serilmiş yüzlerce bitkin asker. Ayaklarında kalan son takat ile son bir umut içeriye girdi. Daha ikinci adımında pişman oldu içeriye girdiğine. Bağırın, ağlayan, inleyen, yaralı ve hasta askerlerin sesleri içeriyi dolduruyordu. Birkaç genç hekim sürekli sağa sola giderek yaralıları bakıyor, pansuman yapıyordu. Bir tanesini yanından geçerken durdurdu Sadık Ağa; Hekim Bey Allah rızası için yardım et! Kızım tifüse yakalandı! Evde baygın yatıyor! Boşuna bekleme. Hastanede sadece iki tane sağlam hekim var. Diğer hepsi tifüse yakalandı. Bak bir tanesi de burada yatıyor. Adamın gösterdiği yerde yüzüstü yatan bir hekimin sırtına pansuman yapıyordu genç hasta bakıcılar. Hekimin sırtı tifüsten baygın yattığı dört hafta içinde yara olmuş, yarası bakımsızlıktan büyümüş, irin ve cerahat bağlamıştı. Genç adam Sadık Ağa’ya hem

isyan eder hem de derdini döker gibi tekrar konuştu; Ben de hekim değilim zaten. Vilayet memuruyum. Hekimler ve sıhhiyeciler memurların hepsi tifüse yakalanınca vilayet ve kaymakamlık memurlarını buraya gönderdiler. Onlar da teker teker can verdiler gözümüzün önünde. Sadece dört memur iki hekim kaldık koca hastanede.

Hastanenin bahçesinde, karların üstünde baygın yatan İbrahim'i bir parçalanmış hasırın üstüne yatırdılar. Elbiselerini karların üzerinden toplayıp getirdiler, ceplerinde önemli bir şey var mı diye baktı biri. Ayşe'nin hediyesini ne olduğunu bilmeden, çok da düşünmeden İbrahim'in yanına bıraktı. Gömleğin ve pantolonun her kıvrımından bitler ve bir toz bulutu halinde yumurtaları dökülüyordu. Fırında elbiselerin bitlerini yaktılar, kaynar suda yıkayıp yanına bıraktılar. Ertesi sabah mecalsiz bir halde gözlerini açtığı anda Tevfik Salim Bey'i gördü. Koğuşun uzak köşesinde bir askeri muayene ediyordu. Tekrar kendinden geçip gözlerini tekrar açtığı anda bu kez yanı başında gördü. Kendini karların üstüne atmasaydın şimdi ölmüş olabilirdin, derken bir yandan da ateşini ölçtü. Göğsündeki ve omzundaki birkaç yere parmağıyla bastırıp tekrar rengini kazanmasını bekledi.

Tevfik Salim Bey'in yüzü asılıyordu yavaş yavaş. Kırmızı renkli döküntüler kaybolmuyordu. Avuç içlerine ve tabanlarına baktı. Oralarda yoktu bu döküntüler. Elindeki kâğıda; "Osman oğlu İbrahim: Tifüs" diye yazdı. Önce geçiştirmek istedi. Aylardır hizmetinde olan ve oğlu kadar sevdiği emirlerini üzmemek istemiyordu. Çünkü tifüs aşısı başarılı olsa bile İbrahim için artık çok geçti. Sonra etrafına baktı. Bu tifüslü askerlerin hepsini birileri oğulları kadar seviyordu ve birilerinin oğluydular. Hangisinden gizleyebilmişti tifüsü. Tifüse yakalanmışsın, dedi sessizce. Hiçbir tepki vermedi, hiçbir şey söylemedi İbrahim. Uzun uzun, itiraz etmeyen gözlerle baktı Tevfik Salim Bey'e. HüvelBaki, dedi sessizce. Avucundaki hediye için daha sıkı tutmak istedi fakat gücü tükenmişti.

Tevfik Salim Bey gönüllü aşı vurulacak olan subayların yanına çıktı. Elinde on iki kişi için hazırlanmış olan aşı denemeleri ile içeriye girdiğinde cephelelerin mevcut durumu ve Rusların nereden ilerleyebileceği konuşuluyordu. Başlayabiliriz, dedi Üçüncü Ordu Baştabibi Tevfik Salim Bey. Kumandanlar kollarını gömleklerinden sıyrıyor. Şırınga cam tüpten beş mililitre çekiyor. İğne kusursuz bir sivrilikle önce deriyi ardından da damarı deliyor. Herkes sus pus olup Tevfik Salim Bey'i saniye saniye dikkatle izliyor. Askerlik

tıbbı, savaş ilme itaat ediyor. Tevfik Salim Bey'in fikirleri kumandanların damarlarında dolaşmak için, korumak ve kurtarmak için, hayat vermek için hazırlanıyor. Tevfik Salim Bey şırıngaya bastırdıkça, kan vücutlarına zerk oluyor, damar damar içlerinde dolaşıyor. İçlerinde başına buyruk dolaşan ve hastalık taşıyan bu kan bir soru işaretini kılcal kılcal kalplerine sokuyordu. Alman subaylarının itirazlarında haklı olması durumunda hepsi tifüs hastalığına yakalanacaklardı ve çok büyük bir ihtimalle can vereceklerdi. Fakat Tevfik Salim Bey'in kendine güvenen sesi soğukkanlıydı; Geçmiş olsun. İlk yedi gün çok önemli. Yedi gün boyunca sizleri muayene altında tutacağım. Bu yedi günü tifüse yakalanmadan atlatmanız, yaptığımız aşının tifüs bulaştırmadığı anlamına gelmektedir. Buradan alacağımız sonuçlara göre diğer askerlere ve ahaliye aşı vurma işlemine başlayacağız ve yurdu büyük bir felaketten kurtaracağız.

Gelen günleri yatağında, bir pencere kenarında, yarı baygın halde karşılıyordu İbrahim. Günler bir tren katarı gibi doğup batıyordu. Hastaneye yaralıları taşıyan ve vakti geldiğinde kefenlenmiş bir halde indiren bir yorgun tren. Yüksek ateşin azabıyla geçirdiği her baygınlık bir istasyon gibi menzile bir adım daha yaklaştırıyordu kendisini. Her yüksek ateş nöbetinden sonra gücü biraz daha azalıyor, biraz daha zayıflıyordu. Yüzünün çöktüğü, sakalının iyice uzadığı, kollarının ve bacaklarının incelendiği günlerde bir düşünce istirahatına çekilmiş gibi Ayşe'yi düşünüyordu. Çökmüş gözlerinin önündeki bulutlar Ayşe'yi kapattıkça gücünü toplamak, doğrulmak, büyük bir haykırıyla bulutları dağıtmak istiyordu. Fakat olmuyordu. Ayşe hep bulutların ardında, hep muhayyel, hep sessizdi. Aralarında hep bir engel vardı. Seferberlik, savaş, tifüs salgını ve şimdi de yüksek ateşin kararttığı gözlerinin önündeki bulutlar. Hırıltılı soluğunu tutup doğrulmak ve bulutları dağıtmak istiyordu. Fakat olmuyordu, gücü tükeniyor, gözleri kapanıyor, ateşi yükseliyordu. Dışarıdan rüzgârın uğultusunu duyuyordu. Yanılıyordu. Yüksek ateş zihnindeki taşları tek tek deviriyordu. Yatağının yanındaki pencereyi rüzgârın titrettiğini sanıyordu. Yanılıyordu. Vücudunu ele geçiren tifüs mikrobu bilincini sarsıyordu. Çocukluğunu aklından söküp götürmüş, mesleğini ve askerliğini unutturmuş, donarak ölen askerlerin bakışlarını, buz tutmuş dar geçitlerden geçerken uçurumdan düşüp ölen askerlerin boşluğa savrulan seslerini, kurtların canlı canlı parçaladığı askerlerin çığlıklarını, ayakları ve

elleri donan askerlerin başına konup gözlerini yuvalarından çıkaran kargaların vahşetini silmiş, kar fırtınalarının acısını ve aklıdan zar zor sakladığı Ayşe'nin hatıralarını işgal etmeye, sokakta deri ceket tamir ederken pencere arkasından kendisini gizli gizli izleyen gözlerini aklından silmeye çalışıyordu. Yavaş yavaş bunu da başarıyordu. Aklının tüm kılcal damarlarını işgal eden yüksek ateş Ayşe'nin güzel yüzünü de İbrahim'in hafızasından alıp götürdükten sonra bilincini tamamen tüketti. Elleri gevşedi, Ayşe için avuç içinde sakladığı hediye kaydı, yere düştü.

Günler geçti, yorgun akşamlar, beyhude ikindiler, anlamsız gün doğumları geldi geçti. Ölüm taşıyan kervanlar konup göçtü Hasankale'den. Gün, güneş ve karanlık değip geçti pencere kenarında bilinci yitik bir halde yatan İbrahim'in üstünden. Günler birer gürz darbesiyle vurup geçtikçe, alnı asırlık düşüncelere dalmış gibi kırıştı. Kolları inceldi, parmakları kurudu, elleri sonbahar görmüş bir ağaç gibi yarıldı. Gözleri eriyip çöktü, sakalları uzayıp yüzü solgunlaştı. Göğsü yedi büyük kıtlık, yedi uzun kuraklık görmüş gibi parçalandı solukları...

İhtiyar bir adamdı Sadık Ağa. Elinden fazla bir şey gelmiyordu. Üç gündür yüksek ateşle baygın yatıyordu Ayşe. Komşulardan yardım isteyemiyordu. Hastalığın bulaşması korkusundan kimse kimseye yardım etmek istemiyordu artık. Ayşe'nin alnına sirkeli bez koymaktan başka bir şey gelmiyordu elinden. Sessizce başında bekleyerek, bir solgun mum ışığında Kur'an okumaktan, hüznlenmekten ve vakti geldiğinde namaz kılmaktan başka bir şey gelmiyordu elinden. İhtiyar bir adamdı Sadık Ağa. Geride bıraktığı ömründe namazını hiç aksatmamıştı. Heybetli tekbirler alıp gurur verici kıyaamlara durmuştu. İtaatkâr rükûlara eğilip yakaran secdelere varmıştı.

Ayşe için içten içe yakardığı bir secde anında evin karanlık boşluğunda bir ses yankılandı. Namazında tereddüt etti. Ayşe'den geliyordu ses, titreyen bir nefes. Daha önce duyduğu hiçbir şeye benzemiyordu. Namazını bozamıyordu. Gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Daha önce duyduğu bir ses değildi bu. Titretmesi gibi bir kuşun konduğu leylak dalını, güneşin tüylerinde gezinmesi gibi bir Nisan günü, bir tüy gibi, bir kanat vuruş, yükseliş, yükselen kuşun ardından leylak dalının güneş altında salınması gibi, ışığın kırılması, dağılması, mor, beyaz, yeşil ışıkların saçılması gibi etrafa, saçılması gibi çocukların yüzlerine kuşların gözlerine, yükselen bir kuşun geride bıraktığı bir tüyün süzülerek toprağa düşmesi gibi bir sestir bu. Gelinlik çağıdaki kızının son nefesiydi bu.

Namazını ağlayarak tamamlayıp selam verdiği sırada evin kapısı hızlı hızlı vuruldu. Yorgun dizleriyle toparlanıp

kalkana kadar tekrar vuruldu, ardından bir askerin sesi duyuldu; Tifüsten ölen var mı bu evde? Kapıyı açmadan içeriden cevap verdi Sadık Ağa; Hayır, kimse yok, dedi. Başka bir şey sormadan arabaya binip gitti askerler. Sokağın sonuna doğru karanlığın içinde azalarak kayboldular. Sokağın sonunda yerde üzerini kar kaplamış bir karartı vardı. İsimsiz, sahipsiz ve hiç yaşamamış gibi ardında bir iz bırakmadan öylece yatan bir ölü. Sırtlayıp arabaya attılar.

Yalan söylemişti Sadık Ağa. Yalan söylemek zorundaydı. Doğruyu söyleseydi bu gece toplanan tifüs kurbanlarıyla birlikte üzerine kireç dökülerek toplu halde defnedilecekti Ayşe. Vicdanı buna elvermiyordu. Savaş bu yaştan sonra kendisini yalan söylemek zorunda bırakmıştı. Çok şeyler görmüştü bugüne kadar. Varlığı, yokluğu, yoksulluğu, acıları, zamansız ölümleri ve hepsinden daha beter olan doksan üç harbini. Fakat böyle bir acı tatmamıştı. Dut ağaçlarıyla çevrili bahçesinin ortasında odunları biriktirip yakacağını düşünemezdi. Odunların alevi karanlığı iki paralık edip geceyi tan yerine çevirmişti. Odunların alevi donmuş toprağın buzunu erittiğinde, bahçenin toprağını kazmaya başladı. Böyle bir şey görmemişti, böyle bir şey yaşayabileceğini kimse söylememişti. Gelinlik çağıdaki kızına evinin bahçesinde bir mezar yeri kazacağını kimse söylememişti. Abdest alırken ağlayacağını, bedeni henüz soğumaya başlayan Ayşe'yi beyaz bir çarşafa saracağını düşünemezdi. İhtiyar bedeniyle güç bela taşıyacağını, genç kızlık hayallerini, beklentilerini, umudunu incitmekten korkacağını, sahipsiz ve kimsesiz gibi tek başına defnedeceğini, ne bir imamın ne bir cemaatin bulunmayacağını, cenazesinin dahi kılınamayacağını, arkasından ağlayan, dua eden kimsenin olmayacağını düşünemezdi. Ayşe'yi usulca yatırdığı mezarın içinde doğrulup ağlamaktan kızarmış ihtiyar gözleriyle evine baktı Sadık Ağa. Ev karanlık, soğuk ve ışıksızdı.

Tevfik Salim Bey odasında çalışıyordu. Son bir ayda yapılan tüm çalışmaları gözden geçirdi. Askerlere yapılan beden temizliğinin, yemekhanede, koğuşlarda, çamaşırhanede uygulamaya konan yeni temizlik kurallarının, cepheden dönen bitli askerlerin dezenfeksiyon çalışmalarının günlük raporlarını Ordu Kumandanlığına sunmak için toparladı. Tifüs aşısı vurulan gönüllü subaylar ile ilgili tutulan raporları ayrı bir dosya haline getirdi. Tüm kurmay subaylar ve hekimler karargâh binasında toplanmıştı. Büyük bir masanın etrafında oturuyorlardı. Üçüncü Ordu Kumandanı Mahmut Kamil Paşa'nın sağında Tevfik Salim Bey ve Türk subaylar oturuyordu. Solunda ise Alman subaylar sıralanıyordu. Rusların bu aşamada ne yapmak istediğine dair fikirler tartışıldı. Rus hâkimiyetinde bulunan köylerdeki Müslüman çobanlardan alınan istihbarat bilgileri görüşüldü. Cephane ve yiyecek durumu bildirildi. Çanakkale, Yemen, Sina ve Hicaz

cepheleri konuşuldu. Bütün bunlar konuşulurken herkesin aklı Tevfik Salim Bey'in açıklayacağı tifüs aşısı raporundaydı. Tifüs aşısı gecikirse bütün bu konuşulan şeylerin bir manası kalmayacaktı. Ordu Kumandanı Mahmut Kamil Paşa sözü Tevfik Salim Bey'e verdi. Tevfik Salim Bey hazırladığı raporları Mahmut Kamil Paşa'ya sunduktan sonra konuştu;

Kumandanlarım ve saygıdeğer subay arkadaşlarım, Reşat Rıza Bey'in İstanbul'da araştırmalarını ve fikri altyapısını oluşturduğu tifüs aşısının çalışmaları tarafımızdan tamamlanmış bulunmaktadır. Dünya tababetinde bugün aşı, kültürden yani etkinliği yok edilmiş zayıf mikropların suni ortamda üremesini sağlayarak yapılıyor. Ancak tifüs hastalığı için henüz böyle suni bir çalışma geliştirilememiştir. Bizim mücadelesini verdiğimiz yöntem ise insan kanından aşı üretme esasına dayanmaktadır. Tifüslü hastanın kanını alıp elli beş dereceye ısıtarak tifüs mikrobunu canlı tutarak aynı zamanda etkisizleştirmeyi başardık. Güçsüzleştirilmiş olan bu tifüslü kanı sağlam insana deri altından enjekte ettik. Böylece sağlam kişinin vücudunu tifüs mikrobuna karşı ayaklandırmış olduk. Beden her daim tifüse karşı mücadele eder vaziyette olduğu için bitlerin ısırması sonucu tifüs vücuda girse dahi derhal yok edilecektir. Gönüllü olarak aşı vurulan subaylardan Selahaddin Bey ve Haydar Cemal Bey aşının üçüncü günü hastalığa yakalandılar. Yaptığımız tetkiklerde bu iki subayın hastalığın yedinci gününü yaşadıklarını anladık. Yani aşı vurulmadan önce tifüse yakalanmışlar. Dördüncü gününde bu iki subay tifüsün yüksek ateşinden bilinçlerini yitirdiler ve on beş gün süren çok ağır bir tifüs geçirdiler. Aşının yedinci günü İhsan Arif Bey ile Tevfik İsmail Bey hastalığa yakalandılar ve hafif bir şekilde atlattılar. Diğer subaylar ise hastalığa hiç yakalanmadılar. Dünyada bir ilki başarmanın ötesinde milletimizi büyük bir beladan kurtarmış olduğumuza inanıyorum. Elde etmiş olduğumuz bu sonuçlara güvenerek askerleri ve ahaliyi tifüs aşısı ile aşılamaya başlayabileceğimizi huzurlarınızda gururla arz ederim.

Koğuş sessiz, soğuk ve ürperticiydi. Uzaktan uzağa kurt sesleri duyuluyor. İki hastabakıcıdan biri uykuda, diğeri nöbetteydi. İbrahim'in yorgun bedeni tükenmeye yüz tuttuğundan beri, hastabakıcılar her gece belli aralıklarla geliyor, son nefesini verip vermediğine bakıyor. Nöbetteki hastabakıcı uykuya direnmekten sarhoş olmuş bir halde yanına geliyor. Nabzını tutuyor, sayıyor, tekrar gidiyor. Hastabakıcı için İbrahim öldüğü zaman koğuşta bırakıl-

maması gereken bir sıradan bir tifüslü olsa da, hastalıklı bir yatak üzerinde yüzü çökmüş, nefesleri tükenmiş, bedeni zayıflamış olsa da, yüzünde, ellerinde ve kollarında tifüsün lekelerini bir apolet gibi taşıyor olsa da, çektiği bütün acıları buraya kadar sürükleyip getirmiş olsa da, İbrahim'in ruhu şimdi çiçekler açmış taze bahar çayırlarındadır. Rüzgâr bir ninni gibi esmekte, başından sarkan salkım söğüt dallarına şarkılar söyletmektedir. Bir çayırın ortasında, bir evin bahçe kapısının önündedir. Üstünde hiç savaş görmemiş gibi temiz bir gömlek, içinde alışıksız olmadığı bir neşe, yeni elbisesini giyen bir bayram çocuğu neşesi. Güneş neşeli bir genç kız gibi bütün renklere kendi güzelliğini katmaktadır. Üstündeki gömleğinin beyaz ışıltılamaktadır. Kolları savaşın yaralarından temizlenmiş, bedeni güçlü, sağlıklı ve gurbüzdür. Yüzü genç, canlı ve sakindir. Yeni baştan yaratılmış gibi umursamaz, sessiz ve dingindir. Renklerin, rüzgârın ve güneşin ahenkli şarkısını dinlemektedir.

Koğuş sessiz, soğuk ve ürperticiydi. Soğuk mart rüzgârı pencere kenarlarından uğuldayarak giriyor. İbrahim'in bedeninden çıkan son nefesi de dağıtıp bırakıyor. Göğsündeki kırılğan titremeyi fark eden nöbetçi gelip bakıyor. Boynu gevşemiş, başı yana düşmüş Osman oğlu İbrahim'in bileğini tutuyor. Nabzının durduğundan emin oluyor. Üstündeki çarşafı yüzüne örtüyor. Koğuş defterini açıyor. "Osman oğlu İbrahim, tifüsten öldü" yazıyor.

Oysa ölüm bir kapıyı aralamaktı İbrahim için. Beyaz, sarı, mor, pembe çiçekler açmış bir bahçeye girmektir. Beyaz çiçeklerini açmış erik ağaçlarıyla, söğüt dalları, misafirperver güller, leylaklar ve akasya ağacının çiçekleriyle dolu bir bahçede yürümektir. Bir iğde ağacının altında bekleyen ilk sevgilinin ölümsüz gülümseyişi ile karşılanmaktır. İğde ağacının cennet kokusu sarmışken bahçeyi, Ayşe'nin ayağa kalkarak kendisini karşılaması ve ışıltılayan bir bardak su ikram etmesiydi ölüm. Kendisine su veren parmakları, uzun, ince, hassas, beyaz, narin, ürkek parmakları izlemek gibi, sevgilinin eline ilk defa dokunmak gibi, bilmediği bir sevginin içini sarması gibi bir şeydi. Toprağın yumuşaklığına benzeyen, cömertliğine, güneş altında tüten buğusuna benzeyen sevgilinin yanağına bir dokunuştur ölüm. Rüzgârın bitmez tükenmez şarkılarıyla uçuşan saçlarını bir şiir gibi düzeltmesi Ayşe'nin, beyitlerin büyüğü bitişlerinde, kafiye-lerin ardındaki boşluklarda bir sessizlik, karşılıklı bir rıza ve kabulleniş, susuş, alışıksız olmadığı bir huzurun içini sarması ve sevgiliyi ilk defa öpmek gibi bir şeydi ölüm İbrahim için. ■

Türk Telekom'un akıllı teknolojileriyle şehirler akıllanıyor

Türk Telekom, teknolojik altyapısı ve yenilikçi çözümleriyle Türkiye'yi geleceğe taşıyor. Hayata geçirdiği "Şehirler Akıllanıyor" projesiyle; güvenli, modern, ekonomik ve çevreye duyarlı şehirler oluşturmak için çalışıyor. Doğal kaynakların etkin kullanılmasını ve belediye giderlerinde tasarruf edilmesini sağlayan hizmetler sunuyor, şehirlerdeki yaşam kalitesini yükseltiyor.



Türk Telekom

kurumsal.turktelekom.com.tr • 444 5 444

İki Doktor Bir Yolculuk

Alper Asım

Seyyahların kitaplarını okurken ayrı bir keyif alırsınız. Hatta öyle ki kitabın içine girer siz de onunla gezdiği, yolculuk yaptığı yerleri birlikte gezersiniz. Geçmişe onunla yolculuk yapar, vadilerden onunla geçer, dağlara onunla tırmanırsınız. Çünkü seyyahlar bu toplumun sadece hafızası değil, aynı zamanda, zamanı, mekânı, tarihi, geleneği, acıyı, mutluluğu bize aktaran insanlardır.

Seyyah sizinle aynı derdi, kaygıyı ve kültürü paylaşıyorsa yolculuğunuz biraz daha rahat olur. Lakin eğer seyyah sizin kültürünüze, tarihine, geleneğinize ait değilse o zaman okuduğunuz metin hem anlam bakımından hem de yolculuğunuz bakımından daha ayrı bir önem kazanır. Onun içindir ki bir mekânla, bir zaman dilimi ile ya da tarihin belli bir dönemi ile ilgili yabancı seyyahların gözlemleri bizler tarafından daha dikkat çekicidir. Bunun böyle olması da tabiidir.

Dr. Warren H. Winkler'in Yapı Kredi Yayınları tarafından Türkçeye kazandırılan İki Doktor Bir Yolculuk isimli kitabı yukarıda belirttiğim anlamda gerçekten önemli ve eşsiz bir metin. Kitap sadece yazdıkları ve anlatımı ile değil o dönem çekilmiş fotoğrafları ile de önemli bir belgesel niteliğinde. Kayseri'nin yakın tarihini yazacaklar bu kitabı göz ardı ederek

elbette ki yazı yazamayacaklardır.

Winkler 1959-1967 yılları arasında yaşadığı Talas Amerikan Hastanesi'ndeki izlenimlerini, hatıralarını, yaşadıklarını anlatıyor.

Winkler kitabın ithaf bölümünde Kayserili köylüleri onore ediyor. Özellikle onların yaşadıkları her tür şartlara rağmen şükreden, sabreden yanlarını önemle anıyor. "Bu kitapta kaydedilen çalışma gücü ve dokunaklı çabalar, Anadolu'nun minnettar köy halkına ve cefakâr hastalarına ithaf edilmiştir. Onlar, sert, verimsiz, soğuk iklimde hayatta kalma mücadelesi

vererek hayvanlarıyla birlikte kıt kanaat geçinirken insanoğlunun yakalanabileceği bütün hastalıklara yakalandılar ve kendini adanmış klinik personelimizin sağladığı, modern tıbbın ancak kenarından geçen sağlık hizmetle-

r i n -

den yararlandılar. Bizi kabul ettikleri, mevcut koşullar altında mümkün olanın en iyisini yaptığımızı anladıkları, tıbbi açıdan başarılı olduğumuz kadar başarısız olduğumuz durumlarda da yanımızda oldukları için köy halkına teşekkür ederiz." S. 7

Winkler yolculuğuna bölgenin mahalli doktoru Tohtur Salih ile başlar. İsbile'li Tohtur Salih okumuş, eğitim almış bir doktor değildir. O bölgenin imkânsızlıklarının ortaya çıkardığı kendisinden şifa umulan bir insandır. Doktorluğu da halkın teveccühünden gelir. Ama bu teveccüh boşuna değildir. Salih askerde sıhhiye olmuştur ve bu onun için hem kendi hayatını hem de bölgenin hayatını değiştirecek bir durumdur. Çünkü Anadolu'da askerliğini sıhhiye yapan, ya da bir hastane de sıhhiye olan kişi köyünde doktor olarak kabul edilir.

Yazarımızın kendinden önceki bir insanı böylesine tanımlaması tesadüf değildir. Çünkü bölgenin doktorudur ve bölgedeki insanlar ona o gözle bakmaktadır. Winkler bunu yok saymaz. Tohtur Salih'in bölge insanları üzerindeki sosyo-psikolojik etkisini çok iyi görmüş ve bunu insanları tedavi ederken de kullanmıştır. Tohtur Salih ile Dr. Winkler'in birbirleri ile tanışması da enteresandır. Tohtur Salih bir

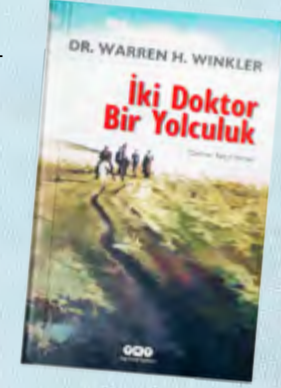
gün rahatsızlanır ve Dr. Winkler'e muayene olmaya gelir. Böyle başlayan tanışıklık daha sonra birlikte doktorluk yapmaya kadar çıkar.

Hatıralar ve gezi kitapları bizim sosyal tarihimizin olduğu kadar iktisadi durumumuzun da tarihidir. İlk hastası Kuruköprü Köyü'nde bir mağarada iki eşek, beş keçi ve dokuz koyunla birlikte sekiz aylık hamile ve bir buçuk yıldır omur tüberkülozu nedeniyle yatan bir kadındır. Bir başka bölümde iki saat kar altında eksi 12 derecede eşek üzerinde yolculuk yaparak kendisine muayene olmaya gelen bir başka hastasından söz eder. Kışları köy halkının hastalara daha kolay ulaşılması için hep birlikte köy yollarını kardan nasıl fedakârca temizlediklerini anlatır. İmkânsızlıklara rağmen insanların umudunu, aidiyetlerini ve birbirlerine olan bağlarını yitirmemelerinin en önemli göstergesidir ona göre bunlar.

Kitabının 68. Sayfasında yöresel

tedavilerden söz eden Winkler ilginç biçimde bu hastalıkları tedavi etme biçiminin kendi bağlamındaki mantıksal tutarlılığından söz eder. "Köy tıbbi ilginç, büyüleyici ve aynı zamanda korkutucu. İlginç; çünkü görüldüğü kadarıyla

bir mantığa dayanıyor. (...) Büyüleyici çünkü yöresel tedavi yöntemleriyle iyileşme biraz da üfürükçünün aurası ile ilişkili. Her üfürükçü kulaktan kulağa yayılan hikâyelerle ün kazanır. Başarılı bir üfürükçünün etrafa anlatılacak yeni hikâyeleri ve mistik bir havasının olduğunu gözlemledim. Ayrıca aura, çok büyük hikâyeleri



olan meşhur bir eski üfürükçünün hima-yesinde yetismeye, ondan el almaya da bağı.” S. 68-69

Muska, kurşun dökmek gibi tedavi yöntemlerinin yaygınlığından söz eden Winkler aslında bir bakıma bir sosyal gerçekliği anlamaya çalışıyor. İnsanların doktorsuzluklarından dolayı yaşadıkları rahatsızlıklara ne gibi çözümler bulduğunu ve bunun sonuçlarını izah etmeye çalışır. Anlatırken de alaycı veya aşağılayıcı bir tavrı söz konusu değildir. Bunun daha çok psikolojik etkileri üzerinde dururken, pozitivist bir tıp anlayışının da tersinden eksik yanına dikkat çekiyor.



Kitabın bence en önemli yanlarından biri de bölge insanının Winkler ve arkadaşlarının doktorluk hizmetine karşı verdikleri karşılık ve bunun insani boyutudur. Kitapta Anadolu insanını tanıma bakımından önemli anekdotlar var. Hemşire Beth Miller'in düğününe gelen hastalardan söz eden Winkler, gelen köylülerin düğüne kuzu, oğlak, bir kap yoğurt, ya da kendi dokudukları küçük bir halı gibi hediyelerle geldiklerini anlatır. S.93 Nitekim bir başka yerde de tedavi ile ilgili ödeme yapamayacak olanların birkaç yumurta veya tavuk verdiklerini belirtir. Bölgedeki insanların zengin ve fakirini ayırd etmenin mümkün olmadığını söyleyen Winkler bir başka ilginç olaya da şöyle dikkat çeker: “Sonbahar aylarındaydık ve çiftçi o yıla ait buğdayını toplamıştı. Köy berberine

gelmiş ve pazarlık yapıyordu. Sonunda anlaştilar. Berber, bir buçuk teneke buğday karşılığında bir yıl boyunca çiftçinin saç tıraşını yapacaktı.” S. 101

Bölge insanının tüm imkânsızlıklarına rağmen nezaketini ve inceliğini anlattığı satırlar ise gerçekten insanı hem hüznendiriyor hem de mutlu ediyor. “İnsanların bize getirdiği bütün tuhaf hediyeleri kaydetmem gerek. Söz gelimi gerçekten de oldukça garip bir yelpaze, ama önemli olan düşünceleri. En çok gelen hediye bir kap yoğurt. Tavuk gerçek bir minnettarlık ifadesi. Bugün, yakınlardaki bir köyden bir kadın, eşeğine yüklediği bir saksı çiçekle geldi. Geçen hafta çok minnettar hasta bizim onurumuza bir kuzu kesme sözü verdi. Hasat döneminde bir sepet üzüm ya da ev yapımı köy ekmeği veya yumurtlama döneminde bir düzine yumurta sık gelen hediyeler arasında. Kronik akıntılı osteomyeliti tedavi ettiğim bir adamın getirdiği keçi postundan bir halım var. Yaklaşık 160 km uzakta bulunan ve mermer madenciliği yapılan bir köyden, RH uyuşmazlığı (kan uyuşmazlığı) nedeniyle dijitalizasyon tedavisi uyguladığımız ve belirgin şekilde rahatlatığımız bir çocuğun babasından gelen mermer bir kâse var.” s.125

Köylülerin her zaman nazık, minnettar ve misafirperver olduğunu söyleyen Winkler en fazla da çocukların bakımı ile ilgili dertlenir. Ve genellikle insanların bu konudaki bilgisizliğinden ve bilinçsizliğinden söz eder.

Köylülerin klasik müzik dinledikten sonra kendi çalgıları ile türkülerini icra etmeye başlamaları, daha sonra da hem klasik müzik icracıları hem köylülerin birlikte icraya başlamaları ve bunun verdiği ahenk ve keyif gerçekten düşünmeye değer. Sanki uluslararası bir karma konser olmuş.

Winkler Batı adetleri ile Türk adetlerinin çatıştığı yerlerde ise doğal olarak şaşırır. Kadınların erkeklerle dans etmemesine hayıflanır. Ramazanda oruç tutmanın hastalıklar üzerinde olumsuz

etkilerinden söz eder. Erkek-merkezli toplumsal yapının kadınlar ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkisinden bahseder.

1999 yılında gezmek için döndüğü köylerde hiç kimsenin kendisini tanımadığını söyler. Sadece İsbile Köyü'nde bir amanın kendisini sesinden tanıyarak siz benim başıma dikiş atan doktorsunuz sözünü duyduğundaki rahatlamasını ve mutluluğunu anlatır. Sonra çektiği fotoğraflardan hazırladığı sunumu İsbile (Başakpınar) köylülerine gösterir. Kimisi annesini, kimisi babasını, kimisi nenesini ve kimisi de dedesini görür bu fotoğraflarda.

Gezi, hatıra ve benzeri kitaplar özellikle sosyal tarihi ortaya çıkarmak bakımından çok önemlidir. İki Doktor Bir Yolculuk bu anlamda hem bizim hikayemiz hem de Batılıların bize bakış açılarının hikayeleri.. Burada şunu da belirtelim ki; Kayseri Talas'taki Amerikan Koleji ve Hastanesi misyonerlik çalışmalarıyla ilgili oluşumlardır. Dolayısıyla konumuza mevzu bahis olan kitabı okurken bu hususun dikkatlerden kaçırılmaması da önemlidir. Diğer deyişle kitap yalnızca bir doktorun hatıraları olmasından öte bir misyonerlik kuruluşunda görev yapan bir doktorun Kayseri, Talas ve Anadolu ile ilgili izlenimleridir.

Ancak burada şöyle bir hataya da düşmemek önemlidir. Söz konusu kitabın yazarının bir misyoner olduğunu dikkate almak, kitapta nakledilen, anlatılan ve aktarılan hususların önemini ortadan kaldırmaz. Öyleyse amaç, böylesi kitapları değerlendirirken tek boyutlu ve tek taraflı bir okumadan kaçınmak, iyi bir biyografi okuması yapargibi kitabı, yazarı, yazdıklarını anlamaya çalışmaktır. Bu anlamda kitap fotoğrafları ile de önemli bir belgesel niteliğinde.. ■

Sofra

Patlıcanlı GÜVEÇ



HAZIRLANIŞI

Güveç tenceresinin dibi uzun ince parçalar halinde doğranmış kuyruk yağları ile kapatılır. Etler bolca serpilir daha sonra soyulmuş ve irice doğranmış patlıcanlar eklenir. Üzerine ince doğranmış biber, sarımsak ve en son olarak da yuvarlak halkalar halinde doğranmış domatesi, tuzu, az miktardaki suyu eklenerek ve bir kaç parça tereyağ en üstüne atılarak üzeri folyo ile kapatılmak suretiyle -mümkünse mahalle fırınında odun ateşinde- yavaş yavaş yaklaşık 2-2,5 saat pişirilir. Pişmeye yarım saat kala folyosu açılır. Bu yemeğin özellikle yaz aylarında Kayseri'nin bağ kültüründe önemli bir yeri vardır. ■

Malzemeler

750 gr kuşbaşı et
1 kg patlıcan
250 gr kalem biber
500 gr domates
Yağ
Sarımsak
Su
Tuz

afiyet olsun...

Kadim Bir Ticaret Şehri Olarak Kayseri’de Ekonomik Dönüşüm ve

OSB

Yard. Doç. Dr. Aylin Yonca Gencoğlu

Kadim bir ticaret şehri olan Kayseri, tarih boyunca uluslararası ekonomik faaliyetlere önemli bir kavşak noktası olarak ev sahipliği yapmıştır. Ancak 19. yüzyıla gelindiğinde sanayi kapitalizminin yıkıcı etkisi Osmanlı’nın genelinde olduğu gibi Kayseri’de de kendisini derinden hissettirmiş ve Kayseri 20. yüzyılın son çeyreğine kadar yerel düzeyde bir üretim ve ticaretin hâkim olduğu bir ekonomi havzasının merkezi olmaktan öteye geçememiştir. 1970’li yıllarda oldukça sınırlı bir üretim kapasitesi ve sermaye birikimine sahip olan şehir, 1976 yılında kuruluşunu tamamladığı 1. Organize Sanayi Bölgesi teşebbüsü ile kabuğunu kırmak için yola çıkmıştır. 1980’li yıllara gelindiğinde aradan çok az bir süre geçmiş olmasına rağmen, hızlı bir gelişme ve

sanayileşme performansı göstererek Anadolu Kaplanları arasında yerini almıştır. Böylece Türkiye’nin küresel ekonomik faaliyetlere dâhil olabilen ve (kapitalist ilkeler) çerçevesinde işleyen önemli sanayi merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bu yazıda Kayseri ekonomisinin söz konusu başarısı hikâyesini doğuran sosyoekonomik süreç ve koşullar tartışılmaya çalışılacaktır.

Kayseri ekonomisinin ticaret ekonomisinden, üretim ekonomisine atlayışının hikâyesi esas olarak Türkiye’de ihraç ikameci kalkınma politikalarının uygulanmaya konulması ile başlamıştır. İhraç ikameci politikalarla birlikte, ekonomide dışa açılmanın gerçekleştirilmesi Kayseri’yi küresel ekonomi ile doğrudan tanıştırmış ve şehrin temel ekonomik aktörlerini sadece küresel ekonominin getirdiği risklerle başa çıkmaya zorlamakla kalmamış aynı zamanda yeni fırsatları da onlara sunmuştur. Dolayısıyla Kayseri ekonomisinin küresel kapitalizmle olan karşılaşması şehrin ekonomik aktörlerini iki seçenekle karşı karşıya bırakmıştır. Ya Küresel Ekonominin temel niteliklerine uyum sağlayıp

ekonomik faaliyetlerini büyütme ve küresel ekonomiye dâhil olmak ya da giderek küçülüp mevcut zenginliklerini de kaybederek ekonomik yaşamdan silinip gitmek. Zira kapitalizmde temel kural büyümektir. Aksi takdirde yok olmak kaçınılmaz bir sondur. Küresel Ekonominin derin sularında açıldıkça büyük dalgaların darbelerine karşı direnabilmenin tek yolu daha büyük gemiler inşa etmektir. Dolayısıyla ekonomide dışa açılma politikaları ile bir şekilde kapitalizme dâhil olmak zorunda olan Kayseri, kapitalizmin okyanusunda batmamış, giderek daha büyük gemiler inşa ederek onun şartlarına uyum sağlayıp güçlenmeyi başarmıştır.

1980’lerle başlayan bu hikâyenin serencamında Kayseri ekonomisinin kendine özgü koşulları etkili olmuştur. Bu koşullardan en önemlisi Kayseri’nin tarih boyunca gelişmiş bir ticaret merkezi olmasıdır. Dolayısıyla Kayseri’de geçmişten gelen bir kâr düşüncesi ve belli bir sermaye birikimi mevcut olagelmıştır. Üretimin zor, satmanın ise kolay olduğu kapalı bir ekonomide üretim yapabilmeyi başarmak yüksek kâr oranlarına ulaşmak anlamına gel-

mektedir. Bu nedenle Kayseri’de üretime özel bir anlam atfedilmiştir. Kayserililere göre tek başına ticaret tüketen topluma hitap emektir. Mevcut ekonomik kaynakların sermayeye dönüştürülmesi yani kârlılığın devam ettirilebilmesi ancak üretimle mümkündür. Nitekim Türkiye’nin ilk sanayi sitelerinden biri Osman Kavuncu’nun belediye başkanlığı döneminde Kayseri’de kurulmuştur.

Eski sanayinin oldukça erken bir dönemde kurulması Kayseri’ye üretim mekânları kurma ve bu mekânları girişimciler için çekici hale getirme konusunda önemli bir tecrübe kazandırmıştır. Bu tecrübe 1980 sonrasında üretim mekânlarının (Organize Sanayi Bölgesi) kurulmasının giderek daha örgütlü ve profesyonelce gerçekleştirilmesini sağlamış, şehrin üretim kapasitesinin kârlı bir biçimde artmasında etkili olmuştur. Böylece Kayseri’nin ticari sermayesi hızla üretime aktarılabilmiş ve sanayi sitesi tecrübesi şehir ekonomisinin küresel kapitalizmle uyumunu kolaylaştırıcı bir işlev görmüştür. Eski sanayi ile başlayan bu serüven, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi’nin ardından İncesu ve Mimar Sinan Organize Sanayi



Bölgelerinin kurulması ile devam etmiştir. Bugün Kayseri, yeni kurduğu organize sanayi bölgelerine dışarıdan yatırım çekmenin ve sermaye birikimini arttırmanın yollarını aramaktadır. Organize Sanayi Bölgesi Kayseri'nin geleneksel üretim ve ticaret anlayışının değişmesinde, verimliliğe dayalı bir çalışma mantığının üretiminde etkili olan bir sosyoekonomik mekân olarak işlev görmüştür. Çarşılar üretimin değil, ticaretin gerçekleştirildiği alanlar olduğundan buradaki coğrafi yakınlık kimin hangi malı kaça alıp kaça sattığını takip etmeyi kolaylaştıran bir sosyal ortam doğurmaktadır. Oysa üretim mekânları olan organize sanayi bölgelerindeki coğrafi yakınlık, girişimcileri hangi firmanın nasıl ve ne kadar çok ürettiğini görerek örnek aldığı bir sosyal ortam üretmiştir. Böylece organize sanayi bölgesi girişimcilerin kapitalist koşullara uyumunu kolaylaştırmış ve Kayseri'nin sanayileşme potansiyelinin çok daha verimli bir şekilde hayata geçirilmesini sağlamıştır.

Kayseri'nin ticari geleneği aynı zamanda şehrin ekonomik aktörlerinin en önemli özelliklerinden biri olan kâr odaklı bir zihniyetin mevcudiyetine ve bu zihniyete sahip kişilerin birer kapitalist girişimciye dönüşmelerine de kaynaklık etmiştir. Ancak Kayseri'deki girişimcilik Batılı anlamdaki girişimcilikten çok farklı hatta yer yer onunla zıt özellikler arz eder. Zira Kayserili girişimcinin kâr hedefine ulaşma çabalarındaki temel motivasyon kaynağı, çok büyük paralar kazanarak hızla zenginleşmek ve bu uğurda büyük riskleri göze almak değil aksine kendisine ve firmasına bir güvenli liman bulmaktır. Dolayısıyla Kayseri'nin özgün koşulları küresel kapitalizmin kaygan ve belirsiz ekonomik zemininde güvenlik arayışına dayalı bambaşka bir girişimcilik kültürünü doğurmuştur. Temkinli girişimcilik olarak adlandırılabilir bu kültür, mümkün olan en az riskle ekonomik

■ **Kayseri'nin kadim ticaret geleneği ve bu geleneğin ürettiği potansiyelin, küresel ekonominin belirsizlik ve risklerle dolu ortamında başarının anahtarı olarak şehrin sosyo-ekonomik karakterini biçimlendirdiğini söylemek mümkündür.**

faaliyetleri yürütmeyi ve gerektiğinde daha büyük kazançlardan feragat etmeyi gerektirir. Temkinlilik, kâr hedefine ulaşmaya çalışırken maksimum büyüme ve zenginleşmenin karşısına sağlam fakat emin adımlarla zenginleşme ve büyümeyi koyar. Bankalara ve devlete karşı derin bir güvensizlik duyan temkinli girişimci, öz kaynaklarını mümkün olan verimli şekilde kullanmaya çalışarak, yavaş fakat sağlam bir büyüme stratejisi ile hareket ederek firmasını krizlere karşı dayanıklı hale getirmiştir. Krizlere dayanma başarısını gösteren her firma bu süreci bir yenilik ve öğrenme sürecine dönüştürerek krizleri kendisi için bir fırsata dönüştürmüştür.

Girişimcilik kültürünün biçimlenmesinde ise şehrin bir geleneği olan oturmaların özel bir yeri vardır. Güvenlik arayışı içindeki girişimciler bu geleneği ekonomik hayata taşıyarak iktisadi rasyonalite ile geleneğin uzlaştırıldığı bir dayanışma ağına dönüştürmüşlerdir. Oturmalar işadamları arasında samimi, yüz yüze ilişkilere ve karşılıklı güvene dayalı ömür boyu sürebilen bir bağlılığı meydana getiren, başka bir deyişle



▲ Kayseri OSB sadece ticaretle değil yaptığı kültür faaliyetleri ile de katkılarını kalıcı hale getiriyor. Ticaretin kültürel altyapısına atıfta bulunarak, kültür ve sanat kaygısı olmadan ekonominin tek başına anlamsız olacağının altını çiziyor.

bir aidiyet duygusunun olduğu birer sosyalleşme mekânı olmuşlardır. Bu bağlamda ekonomik kaynakların sermaye olarak bir araya getirildiği, ekonomiye ilişkin ortak algıların geliştirildiği, mevcut bilgi ve tecrübenin aktarıldığı, gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde ilişki kurma becerisinin kazanıldığı bir girişimcilik okulu olarak Kayseri'ye özgü bir girişimci tipi olan temkinli girişimciliğin üretiminde önemli bir rol üstlenmiştir.

Bu hikâye, 1980 öncesinde sınırlı bir sermaye birikimi ve üretim kapasitesi ile yola çıkan ve bu yolda kapitalist nitelikler çerçevesinde işleyen bir ekonomi haline gelen Kayseri ekonomisinin kapitalizmin engin ve dalgalı okyanusundaki seyrine rengini verenin sadece kapitalizmin kendisinin değil, şehrin tarihsel ve kültürel birikimi olduğunu bize anlatmaktadır. Dolayısıyla Kayseri'nin kadim ticaret geleneği ve bu geleneğin ürettiği potansiyelin, küresel ekonominin belirsizlik ve risklerle dolu ortamında başarının anahtarı olarak şehrin sosyo-ekonomik karakterini biçimlendirdiğini söylemek mümkündür. ■

elmacıoğlu

Kayseri'deki tüm lezzetlerin bulunduğu mekanlar

ÇARŞI
ET LOKANTASI

Millet Caddesi 5
Melikgazi / Kayseri
carsi@elmaciogluiskender.com
Rzv. + 90 [352] 222 69 65

GÜLTEPE
ET LOKANTASI

M.K.P. Bulvarı 56
Melikgazi / Kayseri
gultepe@elmaciogluiskender.com
Rzv. + 90 [352] 223 99 99

CADDE
EKSPRES

Hunat Mh. Uluğ Sk. 12/A
Melikgazi / Kayseri
cadde@elmaciogluiskender.com
Rzv. + 90 [352] 231 93 24/25

İSTASYON
EKSPRES

Gevhernesibe M. İstasyon C. 33/A-1
Kocasman / Kayseri
istasyon@elmaciogluiskender.com
Rzv. + 90 [352] 221 11 64/65

www.elmaciogluiskender.com

Kültürden...



ŞEHİR VE DÜŞÜNEN ŞEHİR'E ÖVGÜ

"Türkiye'de Böyle Dergiler Yok"

TRT'nin son yıllarda ilgiyle izlenen dizisi Diriliş Ertuğrul dizisinin senaristi ve yapımcısı Mehmet Bozdağ, Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'i ziyaret etti. Mehmet Bozdağ, ziyaretinde Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkarılan iki dergiden övgüyle bahsederek, dergileri "Muazzam" olarak nitelendirdi.

Ziyaretin gündemini Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkarılan "Düşünen Şehir" ve "Şehir Kültür Sanat" dergileri oluşturdu. Başkan Çelik'in bu dergileri çıkararak inanılmaz bir iş yaptığını ifade eden Bozdağ, "Muazzam dergiler çıkıyor. Bunu hiçbir belediye başkanı yapmıyor. Bunları çıkarmak milliyetçi muhafazakar kesimin en büyük hayalidir. Türkiye'nin hiçbir yerinde böyle dergiler yok" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de bu dergilerin şehir kaygısı ile yapıldığını belirterek, "Kültür sanat alanında hak ettiğimiz yerde değildik. Şehri okuyan şehir, düşünen şehir yapacağız. Bu konuda hem çalışmalar yapacağız hem de yapılacak çalışmaları teşvik edeceğiz. Bu dergiler seçim kaygısı ile değil şehir kaygısı ile yapılmış dergiler" diye konuştu. Çelik, Diriliş Ertuğrul dizisinin yapımcısı Mehmet Bozdağ ile bir süre görüştü. Başkan Çelik, Mehmet Bozdağ Diriliş Ertuğrul dizisindeki başarılı çalışmaları nedeniyle tebrik etti.



Yeşilhisar'da Temel Atma Töreni ve Kayısı Festivali

Çevre ve Şehircilik Bakanı Mehmet Özhaseki, Vali Kamçı ve protokol üyeleri Yeşilhisar'da 5 projenin temel atma ve açılış törenine katıldı. Burada bir konuşma yapan Bakan Özhaseki; "Toplu açılış ve temel atmak için kayısı diyarımız Yeşilhisar'dayız. Emeği geçen herkese hemşerilerim adına teşekkür ediyorum" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'te konuşmasında bugün Yeşilhisar İlçemiz için önemli ve güzel bir gün. Yaklaşık 6,4 milyon liralık tesislerin temel atması ve açılışının yanı sıra 8. Geleneksel Kayısı ve Kültür Festivalini de başlattık. İçmece Sosyal Tesisleri, Yöresel Ürün Satış Merkezi, Yüksek Okul Öğrenci Yurdu, Çadırkaya ve Soğanlı Mahallesi Halı Saha, Musahacılı Köy Konağı, Kayadibi Çok Amaçlı Salon Kavak Köy Konağı açılışını yaptığımız ve temellerini attığımız tesisler. Ayrıca 35 milyon liralık Kentsel Dönüşüm Projesinin de çalışmalarına başlanmış oldu. Yapılan bu güzel çalışmaların Yeşilhisarımıza hayırlı uğurlu olmasını diliyorum" dedi.

Temel atma ve açılış programının ardından Bakan Özhaseki, Vali Kamçı ve protokol üyeleri, bu yıl 8.si düzenlenen Geleneksel Yeşilhisar Kültür ve Kayısı Festivaline katıldı.



Büyükşehir'e İki Ödül Birden

Mahalli İdareler Araştırma ve Geliştirme Merkezi (MİARGEM) tarafından düzenlenen 3. Etkin Belediye Proje Yarışması'nın ödül töreni yapıldı. Törende Kayseri Büyükşehir Belediyesi iki ayrı dalda birincilik ödülüne layık görüldü.

Belediyecilikte marka olan ve Türkiye'de ilkleri yapan Kayseri Büyükşehir Belediyesi, projeleri ve yatırımlarıyla ödüller almaya devam ediyor. Mahalli İdareler Araştırma ve Geliştirme Merkezi (MİARGEM) tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen "Etkin Belediye Proje Yarışmasında" ödül sahibi belediyeler belirlendi.

Çevre ve altyapı projeleri, iyi yönetim projeleri, sosyal-ekonomik ve kültürel projeler ile tarihi ve kültürel mirasın korunmasına yönelik projelerin olduğu yarışmada Kayseri Büyükşehir Belediyesi iki ayrı projesiyle ödül aldı. Ankara Green Park Hotel'de gerçekleştirilen ödül törenine 174 belediye katıldı.



ULUSLARARASI FESTİVALE BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ

MİARGEM'in Etkin Belediye Proje Yarışması'nın sosyal ve ekonomik projeler kategorisinde birinciliği Kayseri Büyükşehir Belediyesi kazandı. Kayseri Büyükşehir Belediyesi alanında ilk ve tek olan Uluslararası Liselerarası Tiyatro Festivali ile birinciliğe layık görüldü. Kayseri Büyükşehir Belediyesi bu yıl festivalin 12'incisini gerçekleştirmişti.

TARİHİ DEĞERLERİ KORUYAN BELEDİYE

Tarihi değerlerimizi restore ettirerek ayağa kaldıran ve bir fonksiyon yükleyerek yaşamasını sağlayan Büyükşehir Belediyesi, bu çalışmalarıyla da takdir görmeye devam ediyor. Büyükşehir Belediyesi, MİARGEM'in ödül töreninde Tarihi ve

Kültürel Değerlerin Korunmasına Yönelik Projeler kategorisinde de birincilik ödülüne layık görüldü. Kayseri Büyükşehir Belediyesi bu ödülü Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi ile elde etti.



Büyükşehir'den Bilim Kampı

Büyükşehir Belediyesi ve TÜBİTAK tarafından Kayseri'ye kazandırılan Kayseri Bilim Merkezi'nde Bilim Kampı açıldı. Bilim kampında, Astronomi, Fizik, Kimya, Biyoloji, Sanat, Robotik ve Matematik alanlarında uygulamalı atölye çalışmaları yapıldı.

Çocukların ve gençlerin bilime olan ilgisini artırmak için Kayseri Bilim Merkezi önemli bir etkinlik daha gerçekleştirdi. Kayseri Bilim Merkezi tarafından açılan Bilim Kampı için önce başvurular alındı. Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik (STEAM) eğitim modeli baz alınarak hazırlanan bilim kampında Astronomi, Fizik, Kimya, Biyoloji, Sanat, Robotik ve Matematik alanlarında uygulamalı atölye çalışmaları yapıldı.

Bilim Merkezi'nde Temmuz ayı boyunca gerçekleştirilen etkinlikler üçer günlük periyotlar halinde düzenlendi. 10.00-16.00 saatleri arasında Kayseri Bilim Merkezi'nde verilen eğitimlere 9-13 yaş aralığındaki öğrenciler katıldı.

4-6 Temmuz, 11-13 Temmuz, 18-20 Temmuz ve 25-27 Temmuz tarihleri arasında kampa alınan öğrenciler, bilimsel atölyelerde eğlenerek çalışma imkanı buldular. Yaşlarına uygun bilimsel eğitimlerden geçen öğrenciler ayrıca Türkiye'nin en büyük planetariumunda film izleme imkanı buldular.



AGÜ Bilgisayar Mühendisliği'nden AB Projesi

Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) Bilgisayar Mühendisliği Bölümünün AB projesi ile yüksek lisans ve doktora programlarında eğitim gören öğrenciler yenilikçi proje tabanlı eğitim yöntemiyle farklı ülkelerden bilişim sektöründen firmalar ve akademisyenlerle ortak araştırma ve geliştirme projeleri ve tezleri yürütecek.

AGÜ Mühendislik Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. M. Şükrü Kuran'ın dahil olduğu 8 Avrupa Birliği üye ülkesinden üniversitenin ortaklığıyla yürütülecek olan "Improving Employability through Internationalization and Collaboration" isimli eğitim ve araştırma projesi, AB ERASMUS+ koordinatörlüğü tarafından kabul edildi.

Proje kapsamında, yüksek lisans ve doktora programlarında eğitim gören

öğrenciler yenilikçi proje tabanlı eğitim yöntemiyle farklı ülkelerden bilişim sektöründen firmalar ve akademisyenlerle ortak araştırma ve geliştirme projeleri ve tezleri üzerinde çalışacak.

Öğrencilerin eğitim hayatları süresince farklı ülkelerden firmalar ve akademisyenlerle çalışarak farklı kültürler ve farklı çalışma ortamlarını tecrübe edip deneyim kazanmalarının hedeflendiği proje 3 yıl sürdürülecek.

Danimarka'dan Aalborg Üniversitesinin koordinatörlüğünde yürütülen proje ekibinde Türkiye'den Abdullah Gül Üniversitesinin yanı sıra Almanya'dan Hamburg-Harburg Teknik Üniversitesi, İspanya'dan Katalunya Politeknik Üniversitesi, Polonya'dan UTP Üniversitesi, Norveç'ten Stavanger Üniversitesi, Letonya'dan Riga Teknik Üniversitesi ve Hollanda'dan Saxion Uygulamalı Bilimler Üniversitesi bulunuyor.



ERÜ'de Okçuluk Müsabakası

Erciyes Üniversitesi (ERÜ) ev sahipliğinde düzenlenen 1. Uluslararası Sancak Beyi Atlı Okçuluk Müsabakasının ödül töreni düzenlendi.

ERÜ Veteriner Fakültesi yanı Atıcılık Spor Sahası'nda düzenlenen ödül törenine; Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Karamahmet Yıldız, Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hakan Poyrazoğlu, Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İhsan Keleş, Geleneksel Spor Dalları Federasyonu Atlı Okçuluk As Başkanı Levent Talha Suluoğlu ile çok sayıda dekan, öğretim üyesi, kulüp sporcusu ile idari personel katıldı.

Memlük Klasmanında birinci Mihail Cazmei, ikinci Şevket Sarıdemir ve üçüncü Ertan Erkekoğlu'na; Kabak Klasmanında birinci İbrahim Güneş, ikinci Yavuz Ayaz ve üçüncü Ümit Tekcan'a; 2'li Disiplin Klasmanında birinci Barış Demirtaş, ikinci Christoph Nemethy ve üçüncü Fatih Köse'ye madalya takdim edildi.

Mسابakanın Genel Klasman Sıralamasında ise birinci İbrahim Güneş, ikinci Yavuz Ayaz ve üçüncü Christoph Nemethy'e ise kupa, ok ve yay takdim edildi.



15 Temmuz İçin Kayseri'den İki Klip

Türk Halk Müziği sanatçısı Namık Kemal Bilgin, hazırladığı klipte 15 Temmuz darbe girişiminin yıldönümü dolayısıyla bir klip hazırlandı. 15 Temmuz darbe girişimi sırasında yaşanan olaylara ve şehit düşen Abdullah Tayyip Olçok'a yer verdi.

Demokrasi ve millet iradesi bilincini yaşatmak adına bir yıldır çeşitli okul ve kuruluşlarda etkinlikler düzenlediklerini belirten Bilgin, bu yüzden böyle bir klip hazırlamaya karar verdiğini ifade etti.

Bilgin, 15 Temmuz'un unutulmaması gerektiğini vurgulayarak, "Abdullah Tayyip Olçok için yazılan şiiri bestelemeye çalıştım ve bununla ilgili klip hazırladım. Bu klibi 15 Temmuz yıl dönümüne yetiştirdiğim için çok mutluyum." dedi.

Namık Kemal Bilgin, klibin orijinalinin Abdullah Tayyip Olçok'un annesine hediye edildiğini belirterek, "Tarihimize kara bir leke olarak kazınan 15 Temmuz'un hatırlanması ve bu bilincin gelecek kuşaklara taşınması adına şair arkadaşlarımızla çeşitli etkinlikler düzenliyoruz. Şair arkadaşlar tarafından yapılan çalışmalar sonunda 15 Temmuz Diriliş Güldestesi ismiyle bir kitap hazırlandı ve bu kitabın önsözünü Sayın Cumhurbaşkanımız yazdı" dedi. Şehit Abdullah Tayyip Olçok için şair Hacı Kısır'ın kaleme aldığı şiirin kendisi tarafından bestelendiğini ifade eden sanatçı Namık Kemal Bilgin, "Klibin çekimi tam 15 gün sürdü" diye konuştu

Kocasinan Belediyesi ve Refika Küçükçalık Ortaokulu öğrencileri iş birliğiyle 15 Temmuz darbe girişiminin yıldönümü dolayısıyla bir klip hazırlandı. 15 Temmuz şehit ve gazilerine vefayı ve 15 Temmuz ruhunu canlı tutmayı amaçlayan klip, Kocasinan Belediye Başkanı Ahmet Çolakbayraktar tarafından gerçekleştirilen bir toplantıyla kamuoyuna tanıtıldı.

Cumhurbaşkanlığı'ndan gereken onayların alınmasıyla, 15 Temmuz darbe girişiminde hedef alınan kurumların önünde çekilen klip, büyük beğeni topladı. Toplantıda konuşan Çolakbayraktar, öğrencilerin böyle anlamlı bir klip hazırlamasından gurur duyduklarını söyledi. Çolakbayraktar, 15 Temmuz'un unutulmaması gerektiğini vurgulayarak, "15 Temmuz gecesi Türkiye'nin her bir köşesinde vatanına, bayrağına, mukaddesatına ve iradesine sahip çıkanlar için özellikle tarihe altın harfler ile yazılan şehit ve gazilerimiz için minnet ve şükran duyguları ile hazırladıkları bu eserden dolayı gençlerimizi kutluyorum. 'Bu vatan bizim, bu bayrak bizim' diyen gençlerimizin emeklerine, yüreklerine sağlık. Emegi geçen herkesi tebrik ediyorum." şeklinde konuştu.

Konuşmaların ardından İl Milli Eğitim Müdürü Osman Elmalı, projeye desteklerinden dolayı Çolakbayraktar'a Cumhuriyet Meydanı'nı simgeleyen bir tablo hediye etti. Program, Çolakbayraktar'ın klibi hazırlayan öğrencilere çeşitli hediyeler vermesi ve ardından öğrencilerin kendilerini tanıtmasıyla sona erdi.



ERÜ'de 15 Temmuz Darbe Girişimi Tel'in Edildi

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü tarafından "15 Temmuz Şehitleri Anma, Demakrosi ve Milli Birlik Günü" etkinlikleri düzenlendi. 15 Temmuz Cumartesi günü düzenlenen program saat 13.45'de Rektörlük binası önünde bulunan tören alanında toplanılarak başladı. Menfur darbe girişimini tel'in programı saat 14.00'de saygı duruşu, İstiklal Barışı ve Rektör Muhammet Güven tarafından basın bildirisi okunmasıyla başladı. Ardından Kayseri İl Müftüsü Doç. Dr. Şahin Güven tarafından şehitler için dua edildi. Duaların ardından Menfur Darbe Girişimini Tel'in yürüyüşü düzenlendi. Yürüyüş, Rektörlük binasından başlayarak Sabancı Kültür Sitesi'ne kadar sürdü. Ardından, yürüyüşe katılanlar saat 1500'te Erciyes Üniversitesi, Büyükşehir Belediyesi ve Anadolu Ajansı işbirliği ile düzenlenen, "15 Temmuz ve Demokrasi Nöbetleri" adını taşıyan Fotoğraf Sergisi'ni gezdi.



AGÜ İLK SIRALARDA

Türkiye Üniversite Memnuniyet Araştırması (TÜMA) 2017 yılı raporu yayınlandı. Rapora göre, devlet üniversiteleri arasında Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) en yüksek memnuniyet oranına sahip devlet üniversiteleri sıralamasında ilk 2'de tüm üniversiteler sıralamasında ise ilk 5'te yer aldı.

Prof. Dr. Engin Karadağ ve Prof. Dr. Cemil Yücel tarafından yapılan çalışmaya, 164 üniversiteden, tüm sınıf düzeyinde 13 bin 694 öğrenci katıldı. Çalışmada üniversiteler, öğrenme deneyimi, kampüs ve kampüs yaşamı, akademik destek, öğrenme imkanı, kişisel gelişime olan katkısı gibi birçok konuda değerlendirildi.

Sıralamada üniversitelere A+, A, B, C, D ve FF gibi notlar verildi. En yüksek memnuniyet oranına sahip üniversiteler A+, en düşük olanlar ise FF aldı. Araştırma 164 üniversiteden 22'sinin 'A+', seviyesinde öğrencilerinin beklentilerini üst düzeyde karşılayabildiğini gösterdi.

Bu yıl devlet üniversiteleri arasında ilk 2'ye, tüm üniversiteler sıralamasında ise ilk 5'e yükselen AGÜ geçen yıl ise devlet üniversiteleri arasında ilk 3, tüm üniversiteler arasında ise ilk 7'ye girmişti.



AGÜ Tanıtım ve Tercih Günleri

Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) tarafından her yıl düzenlenen ve üniversite adayı öğrencilerin tercihler ve meslekler hakkında, akademisyenler tarafından bilgilendirildiği Tanıtım ve Tercih Günleri düzenlendi. Sümer Kampüsü'nde yapılan Tanıtım ve Tercih Günleri'ne gerek il içinden gerekse il dışından üniversite adayı öğrenciler ve velileri ilgi gösterdi.

Sümer Kampüsü'nde gerçekleştirilen tanıtım günleri süresince aday öğrencilere ve ailelere eğitim olanakları, akademik programlar, burs seçenekleri, kampüs imkanları, üniversitenin yurtiçi ve yurtdışı olanakları, barınma imkanları hakkında detaylı bilgiler verildi. AGÜ Akademisyenleri ve oluşturulan tanıtım ekibi, Rektörlük Sergi Salonu'nda açılacak stantlarda, aday öğrencileri ve velileri, meslekler ve tercih konusunda her gün 09.00 ile 19.00 saatleri arasında bilgilendirdi. Meslekler, iş imkanları, üniversite tercihleri ve tercihlerde nelere dikkat edilmesi konularında aday öğrenciler ve velilerin merak ettiği ve bilmek istediği konular açıklığa kavuşturuldu.

AGÜ'nün gönüllü öğrencileri de AGÜ'nün olanakları, üniversite yaşamı Kayseri'de yaşam gibi konularda, Tanıtım ve Tercih Günleri'ne gelen öğrenci ve velilere bilgi verdiler.

Sümer Kampüsü'ne ilk 30 bin başarı sıralamasından gelen tüm aday öğrencilerin otobüs bileti, yeme-içme ve konaklama masrafları Abdullah Gül Üniversitesi'ni Destekleme Vakfı (AGÜV) tarafından karşılandı. Bu başarı sıralamasından gelen öğrenciler, isterlerse bir gece AGÜ'nün Öğrenci Köyü'nde konaklama fırsatı buldular.

Türkiye genelinden 20'den fazla ilden yüzlerce öğrenci velisiyle birlikte AGÜ'yü ziyaret etti. 11 Temmuz'da başlayan Tanıtım ve Tercih Günleri, 26 Temmuz tarihine kadar devam etti.



ACIBADEM
KAYSERİ



15 Temmuz Diriliş Şiirleri Göldestesi

15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından, Türk Milleti'nin gerçekleştirdiği onurlu direniş; "15 Temmuz Diriliş Şiirleri Göldestesi" kitabıyla, Türkiye Üstün Zekâlı ve Dahî Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜZDEV) tarafından ölümsüzleştirildi.

TÜZDEV Genel Başkanı Op. Dr. Kemal Tekden'in derlediği, Kayserili Şair Hacı Kısır'ın editörlüğünü yaptığı kitabın sunumunu Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yaptı.

Kitabın sunumunu yapan Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan sunumunda; "Türkiye'nin kurtuluşunun sadece ve sadece milletle birlik olarak gerçekleşebileceğini idrak ettiğimiz o gece, tarihimizdeki en önemli dönüm noktalarından biridir" diyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan şöyle devam ediyor: "15 Temmuz ne kadar küllenirse küllensin, ne kadar üzeri örtülmeye çalışılırsa çalışılsın, bu milletin özünde var olan o asil duruşun yaşamaya devam ettiğini ortaya çıkarmıştır. Bunun devam etmesi iki şeye bağlıdır. Birincisi; inancımıza, tarihimize, medeniyetimize, kültürümüze, ikincisi de; ülkesiyle birlikte dünyanın her köşesindeki, mağdurlara..."

"15 Temmuz konusunda da kısa sürede, ciddi bir edebi birikimin ortaya çıktığını görüyorum. Sayın Kemal Tekden'in hazırladığı "15 Temmuz Diriliş Şiirleri Göldestesi", bu bakımdan önemli ve hayırlı bir eserdir. Kendisini ve kitapta şiirleri yer alan şairlerimizi tebrik ediyorum. Bu vesileyle şehitlerimizi rahmetle anıyor gazilerimize şükranlarımı sunuyorum."

Kitaptaki şiirleri derleyen TÜZDEV Vakfı Başkanı Op.Dr. Kemal Tekden; 49 şair ve 58 şiirden oluşan "15 Temmuz Diriliş Şiirleri Göldestesi" kitabının önsözünde; "15 Temmuz gecesi üzerine ne söylene azdır. Asırlardır, kendisini kedi sanan bir arslanın kükreyişi ve dirilişiydi o gece. Tanklar, toplar ve uçklar karşısında dik duranların destan yazmasıydı o gece... Kalabalıklar o gece yeniden milletteşti. Türkiye o gece, hür ve bağımsız bir asrın kapısını araladı" şeklinde ifadeler kullanıyor.

Kitapta, kitabın editörü Şair Hacı Kısır'ın da, İstiklal Marşı Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un;

"Asım'ın nesli diyordum ya, nesilmiş gerçek
İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek."
beytiyle başlayan bir giriş yazısı bulunuyor.



Termal Turizm İçin Sondaj Başlıyor

Büyükşehir Belediyesi, Erciyes'i dünyanın turizm gözdesi hale getirmek için çalışmalarına devam ediyor. Erciyes'e ve dolayısıyla Kayseri'ye önemli bir turizm geliri getirecek olan proje için çalışmalara başlanıyor. Erciyes'te termal turizm için yapılacak sondaj çalışmalarının ihalesi KASKİ tarafından yapıldı. Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, ihaleyi alan firmanın şantiye alanında incelemelerde bulunarak sondajın yapılacağı bölgede çalışmalar hakkında bilgi aldı.

Burada yaptığı açıklamada Erciyes'te çok hayırlı bir işin başlangıcını yapacaklarını dile getiren Başkan Çelik, "Sıcak su arama çalışmalarımız 2-3 yıldır devam ediyor. Önce MTA jeolojik ve jeofizik araştırmalar yaptı. Sıcak suyun çıkabileceği yeri tespit etti. Biz de ihalemizi yaptık. Yüklenici firma şantiyesini kurdu. Bayramdan sonra sondaja başlanacak. 2 bin, 2 bin 220 metreler civarında sıcak su bulunabilir raporu verilmişti. Temennimiz sıcak suyun çıkması. O zaman Erciyes önemli bir değere daha kavuşmuş olacak. Böylelikle hem tesislerin enerji ihtiyacı giderilecek, hem de termal turizm tesisleri ile bu proje şehrimize değer katacak" dedi.



Konservatuvar Yaz Kursları Başladı

Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın yaz kursları 3 Temmuz Pazartesi günü başladı. Konservatuvarın Büyükşehir Belediyesi yanındaki merkez binası ve Kayseri Mahallesi'ndeki Setenönü Şubesi'nde başlayan kurslara toplam 2 bin 350 kişi katılıyor.

Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın yaz kursları ağustos ayının sonuna kadar devam edecek. Konservatuvarın merkez binasında açılan yaz kurslarına 9-15 yaş grubundan öğrenciler katılıyor. Kurslarda, öğrencilere gitar, keman, bağlama, piyano, yan flüt, bateri, ney, ud ve resim olmak üzere dokuz branşta eğitim veriliyor.

Konservatuvarın Kayseri Mahallesi'ndeki Setenönü Şubesi'nde açılan yaz kurslarına ise 16 yaş ve üstü kursiyerler katılıyor. Konservatuvarda, gitar, keman, bağlama, piyano, bateri, ud, ney, resim ve halk oyunları olmak üzere dokuz branşta eğitim veriliyor. Her iki konservatuar binasında hafta içi akşam, hafta sonu gündüz ve hafta içi gündüz grupları eğitim görüyor. Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın yaz kurslarına bu yıl yoğun ilgi olduğu gözlemlendi. Dokuz branşta verilen kurslara 2 bin 350 kişi katıldı.



KAYMEK İle Durmak Yok, Eğitime Devam

Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki KAYMEK yaz döneminde de eğitimlerini sürdürüyor. KAYMEK, yaz döneminde 16 branşta meslek edindirme ağırlıklı kurslar veriyor.

Sanat ve mesleki eğitim kurslarında Anadolu'nun markası haline gelen KAYMEK, 16 farklı branşta yaz kursu açtı. İhtiyaç duyulan meslek dallarında açılan kurslara çok sayıda kursiyer katılıyor. Yıl boyunca mesleki eğitim kurslarından hobi kurslarına kadar 14 kurs merkezinde ve 99 branşta kurs hizmeti veren KAYMEK, yaz döneminde de çalışmalarına ara vermeden devam ediyor.

28 Haziran'da başlayan yaz kurslarında meslek edindirme ağırlıklı kurslar açıldı. KAYMEK tarafından verilen Adli Kalem İşleri, Bilgisayar Destekli Programlar, Dış Ticaret Uzmanlık Eğitimi, Diksiyon, Hasta Kabul İşlemleri, Hasta ve Yaşlı Refakatçisi, Temel Muhasebe, Web Tasarımı, İngilizce, Almanca gibi kurslar büyük ilgi görüyor.



Büyükşehir'den Tercih Hizmeti

Büyükşehir Belediyesi, öğrencilere ve ailelerine "tercih" hizmeti veriyor. Genç KAYMEK Gençlik Merkezi tesislerinde Genç KAYMEK ve Huzur Çınarı tarafından tercih büroları oluşturuldu.

18-26 Temmuz tarihlerinde YGS-LYS ve 14-24 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşecek TEOG tercihleri sürecinde Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki, Huzur Çınarı ve Genç KAYMEK birimlerinde görevli rehber öğretmenler ile destek veriliyor. Genç KAYMEK İhtisas merkezi başta olmak üzere tüm Genç KAYMEK tesislerinde oluşturulan tercih bürolarında üniversite ve lise tercihlerinde dikkat edilmesi gereken noktalar hakkında öğrenciler ve aileleri bilgilendiriliyor.

Tercih noktalarından Kayseri'deki tüm öğrenciler ücretsiz olarak faydalanabiliyor.

NNYÜ Yeni Mezunlarını Verdi

Nuh Naci Yazgan Üniversitesi'nde (NNYÜ) Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi ile Fen Edebiyat Fakültesi'nden mezun öğrenciler için toplu mezuniyet töreni düzenlendi.

NNYÜ Yerleşkesi Tören Alanında gerçekleştirilen mezuniyet törenine; Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, Erciyes Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Karamehmet Yıldız, Abdullah Gül Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İhsan Sabuncuoğlu, Melikgazi Belediye Başkan Vekili Dr. Yüksel Kahraman, Erciyes Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Fatih Altun, Hacılar Belediye Başkanı Doğan Ekici, KOSB Yönetim Kurulu Başkan Vekili Şeref Özdemir, NNYÜ Mütevelli Heyet Üyeleri, Kayseri Yükseköğretim ve Yardım Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri, akademisyenler, öğrenciler ve veliler katıldı.

Açılış konuşmasını Rektör Prof. Dr. Kerim Güney yaptı. Rektör Güney, gerek burs verme açısından değerlendirildiğinde

gerekse de öğrenci yerleştirme oranları açısından değerlendirildiğinde Nuh Naci Yazgan Üniversitesi'nin ülkemizdeki vakıf üniversiteleri içerisinde en ön sıralarda yer aldığını söyledi. Nuh Naci Yazgan Üniversitesi'nin fiziki ve alt yapı donanımıyla gelişmiş, nitelikli akademik kadrosuyla çağdaş eğitim veren özgün bir bilim yuvası olduğunu belirten Rektör Prof. Dr. Kerim Güney, "Üniversitemiz emin adımlarla planlı, projeli şehrine ve ülkesine en iyi hizmeti verecek şekilde gelişmesine devam etmektedir" dedi.

NNYÜ Mütevelli Heyet Başkanı Mustafa Nevzat Özhamurkar da yaptığı konuşmada Kayseri Yükseköğretim ve Yardım Vakfı hakkında bilgiler verdi. Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, vakıf üniversitesi olarak kurulması fikri ortaya atıldığında en büyük endişeyi taşıyanların başında kendisinin geldiğini belirtti.

Öğrencilere yeni hayatlarında başarı ve sağlık dileklerinde bulunan Mustafa Nevzat Özhamurkar bazı tavsiyelerde bulundu. Özhamurkar, "Sakin unutmayın. Ticaretin en büyük hilesi dürüstlüktür. Dürüstlüğünüzü kaybettiğiniz an bir çok şeyinizi kaybedersiniz. Ok gibi doğru

olursanız hedefe varırsınız. Yay gibi eğri olursanız elde kalırsınız. İnsan hizmet ettiği alanında güvenilir adam olmayı ortaya koyabildiği an unutmayın ki başaramayacağı hiçbir şey yoktur" dedi.

Daha sonra kürsüye çıkan Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik ise Kayseri'nin en önemli değerinin hayırsever insan gücü olduğunu hatırlatarak şunları söyledi; "Bu üniversitenin oluşmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Bir şehrin gelişmesinde en önemli faktörlerden biri üniversitelerdir. Eğer bir şehrin gerek ekonomik gerek marka değerini yükseltecekseniz önce üniversiteleri büyüteceksiniz. Üniversitelerin sayısı, içindeki akademisyenlerin niteliği ve şehrin zenginliği ile doğru orantılıdır." Başkan Çelik konuşmasında öğrencilere de önemli tavsiyelerde bulundu.

Konuşmalardan sonra dereceye giren öğrencilere plaket ve hediyeleri takdim edildi. Fakülte birincileri mezuniyet kütüğüne isimlerinin yazılı olduğu plaketleri çaktı. Daha sonra öğrencilere mezuniyet belgeleri verildi. Mezuniyet töreni, öğrencilerin keplerini havaya fırlatmasıyla son buldu.



AGÜ'den ABD'ye Çalışma Ziyareti

Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) öğretim üyeleri, ABD'deki Worcester Polytechnic University'ye çalışma ziyaretinde bulunarak, proje-tabanlı öğrenme üzerine etkileşimli atölye çalışmalarına katıldı. Dünya genelinden 31 yükseköğretim kurumunun temsilcilerinin de yer aldığı atölye çalışmaları, Worcester Polytechnic University, Proje Tabanlı Öğrenme Enstitüsü'nde (Institute on Project-Based Learning) yapıldı.

Enstitü programında proje-tabanlı öğrenme üzerine etkileşimli atölye çalışmalarında, uzmanlarla fikir alışverişinde bulundu ve takım çalışmalarına yer verildi.

Atölye çalışmalarında, AGÜ ekibi enstitü üyeleriyle proje-tabanlı öğrenme üzerine etkileşim kurdu ve kendilerine atanan danışmanları Dr. Fred Looft ile çalıştı. AGÜ ekibi, Abdullah Gül Üniversitesi'nin müfredatında toplumsal katkıya yaptığı güçlü vurguya uygun kurumsal stratejiler geliştirdi.



Spor A.Ş. Mahallenizde

Büyükşehir Belediyesi Spor A.Ş., "Spor A.Ş. Bizim Mahallede" adı altında mahalleleri spor ve oyun alanlarına dönüştürüyor. Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, Sancaktepe, Boztepe ve Hilal Mahallelerini kapsayan etkinlikte çocuklar ve aileleriyle bir araya geldi. Başkan Çelik, başlangıçta ayda bir planlanan, daha sonra haftada bir olması düşünülen etkinliği büyük ilgiden dolayı artırdıklarını söyledi.

Büyükşehir Belediyesi Spor A.Ş., sporu bir yaşam tarzı haline getirmek için her yaş grubuna hitap eden etkinlikler gerçekleştiriyor. Özellikle çocukların spor yapması için imkanları artıran Spor A.Ş., rekor katılımların olduğu yaz spor okullarının yanında yeni bir etkinlik daha başlattı. "Spor A.Ş. Bizim Mahallede" adı altında gerçekleştirilen etkinlikte, gidilen mahalle spor ve oyun alanları ile donatılıyor. Bu hafta dört mahallede yapılacak olan etkinlik, önümüzdeki hafta beş mahallede gerçekleştirilecek.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, Sancaktepe, Boztepe ve Hilal Mahallelerini kapsayan etkinliğe katıldı. Büyükşehir Belediyesi Spor A.Ş.'nin her yerde faaliyet gösterdiğini belirten Başkan Çelik, gidilmeyen yer kalmaması için çalışıldığını söyledi. Çocuklara

bugüne kadar görmedikleri spor aktivitelerini yapma imkanı sunduklarını dile getiren Başkan Çelik, "Çocuklarımız ve aileleri keyifli bir akşam geçiriyorlar. Çocuklarımızın neşesini gördükçe daha da şevkle çalışıyoruz. Spor A.Ş. ayda bir, haftada bir yapacağı programı daha sık gerçekleştiriyor" dedi.

Spor ve oyun alanlarını gezerek çocuklar ve aileleriyle sohbet eden Büyükşehir Belediye Başkanı Çelik, ayrıca çocuklara dondurma ve su dağıttı. Başkan Çelik, çocuklara "Derslerinize çok çalışacaksınız, sporu da ihmal etmeyeceksiniz" mesajı verdi.

Büyükşehir Belediyesi Spor A.Ş., düzenlediği etkinlikle gidilen mahalledeki park alanlarından birisini spor ve oyun alanları ile donatıyor. Şişme basketbol, tırmanma duvarı, penaltı şov, waterball, engelleri bulunan parkurlar, balon futbolu ve okçuluk alanı gibi aktivitelerle sporu eğlenceyle birleştiren Spor A.Ş. gidilen mahallelerde büyük ilgi görüyor. "Spor A.Ş. Bizim Mahallemizde" etkinliği bu hafta 13 Temmuz Perşembe günü Ziya Gökalp Mahallesi'nde, 14 Temmuz Cuma günü ise Erkiyet'te yapılacak.

KELİME AVI

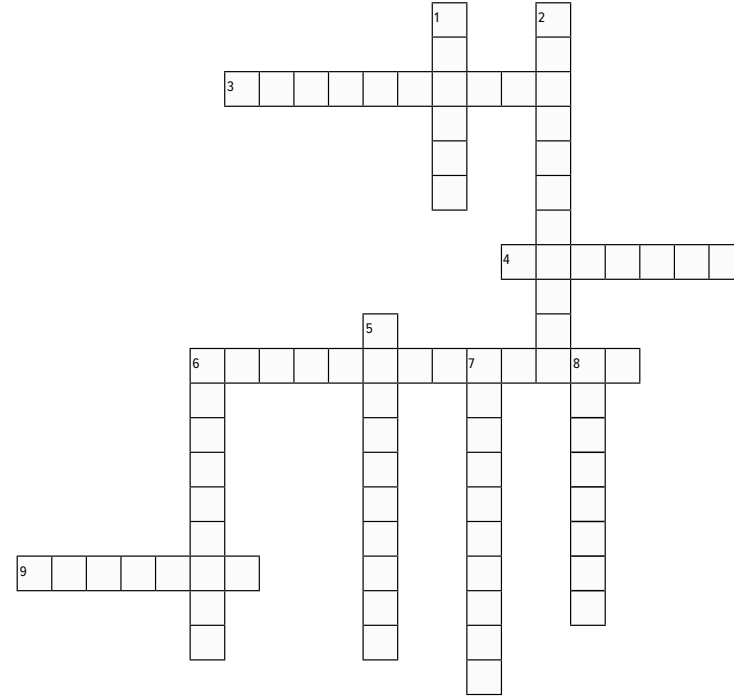
G H Y Z C F C R T D S I G P Q V M Y D B
 R A J Q P Y T D D L O N M T F X J X E R
 J M I U I W T O V C V V X Y E C Z F R Y
 O E J U T J J I N B P A E Q L G Q S E G
 N T M F Z G S T Q L Y P S K M T G L V D
 E D B Z M K M G E S İ I N A H R İ Z E V
 V V K T R P O E X N X G Z O T B E A N B
 M Z L W G A R J C G E A O E Z P U E K P
 B J V R A Z O E H O K K S X T I P O D W
 W W A Q B L S O K A D K I B E P Q C M W
 W Q B H C U T S U Q E I F D E X Q L M Z
 S O Y K C C W X A D Q B P R Y O U R B S
 T O F O X A K K S R A X P V Y U U O Z V
 I J F B G X X A M F Q Z Q L I L Z Y R J
 F G G İ P K H A D B A T Z I I X Q Q P R
 B C L A L A Z I T M M M C U O L B V K T
 U C R U B K O O A F O S J X P I W H F E
 S C F İ Y O I N P B E D E S T E N R D B
 K T Y E E O T A T Q A F L F X N S X G E
 U E U W V I X J H Z J Y M S Y N L M G F

Harflerin arasına saklanmış kelimeleri bulabilecek misiniz bakalım?

BEDESTEN
SAHABİYE
MAZAKA
GESİİNCESU
LİFOS
DEREVENK
OKBURCUZAMANTI
VEZİRHANI

BULMACA

Kayseri'yi ne kadar tanıyorsunuz?



YATAY

3) İmamzade Raşit Ağa Konağı olarak da bilinen XIX. yüzyılda yapılmış, Geç Osmanlı Dönemi'ne ait eski bir Türk evi. 1976 yılında Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edildi. Konak, kültürel öneminin yanı sıra, Milli Mücadele Dönemi'ndeki işlevi bakımından da tarihi öneme sahip bulunmaktadır. 19-20 Aralık 1919 tarihinde Mustafa Kemal, Heyet-i Temsiliye adına Kayseri'ye ilk gelişinde bu konakta iki gece misafir olmuştur.

4) Kayseri'nin ilçesi. Erciyes Dağı'nın eteklerinde, etrafı bağlarla çevrili eski bir yerleşim yeridir. Kayseri'nin güneyinde, şehre yaklaşık 11 km uzaklıktadır. Kuzey ve doğusunda Melikgazi ilçesi, güneyinde Develi ilçesi, batısında İncesu ilçesi vardır. İlçe sınırları içerisinde Erciyes Dağı dâhil olmak üzere irili ufaklı 15 civarında dağ bulunmaktadır

6) 1968 yılında Almanya'da doğmuş olan Kayserili yazarımız. Orta öğrenimini Türkiye'de tamamladı. Çeşitli aralıklarla Milli Gazete ve Yeni Şafak gazetelerinde yazılar yazdı. Halkla İlişkiler dergisini (1983) ve Nihat Genç'le birlikte Çete dergisini çıkardı (1989). Eserlerinden bazıları: Halifesiz Günler (1997); Ebuzer (2000); Türkiye-Suriye Birliği (2006); Batı'nın Soykırımcı Tabiatı (2006); Bismillah Hotel (2006).

9) Mimar Sinan doğduğu evi de içerisinde barındıran; Kayseri'nin doğusunda, merkeze 25 km mesafede, Koramaz Vadisi içerisinde kurulu tarihi bir kasabadır.

DİKEY

1) Kayseri'nin doğusunda ve şehre 16 km uzaklıkta eski bir köydür. İsmi derin düşünmek anlamındaki tefekkür kelimesinden almıştır. 1915 yılına kadar, yer aldığı bölgenin ticarî ve kültürel merkezi olmuştur. Adı 'Bahçeli' olarak değiştirilen,

köy günümüzde Melikgazi Belediyesi'ne bağlı bir mahalledir. Eski köy ise yıkılmış ve harap durumdadır.

2) 16 Eylül 1955 doğan, 4 Ağustos 2006'da aramızdan ayrılan Kayserili şairimiz. Şiirleri Yazıt, Yazılı Günler, Damar, Eşik, Kavram Karmaşa, Edebiyat ve Eleştiri, İmlasız, Varlık, Şiir Ülkesi, İnsancıl, Karşı, Bahçe, Biçem, Bireylikler gibi dergilerde yayımlandı. Bir grup arkadaşıyla birlikte bir dönem Eşik dergisini çıkardı. Eserleri: Ağustos Yazdan Sayılmaz (1996); Rehğüzar (2005)

5) Yeni bir ticaret anlayışı yerleştirmek amacıyla 1959 yılında Belediye Başkanı Şahap Sicimoğlu tarafından, kent merkezinde önemli bir yeşil alan olarak kabul edilen eski Rum Kilisesi'nin bahçesi üzerine inşa edilmiş bulunan iş hanı. Mimari açıdan avlulu yapı tipolojisinin modern bir yorumu olarak da kabul edebileceğimiz Han, döneminin yapı karakterini gösteren iki katlı bir ticaret merkezidir.

6) Kayseri'nin güneyinde, Erciyes Dağı'nın kuzey eteklerinde, bir kısım yazlık bağların bulunduğu tepelere verilen ad. Dağ, Hacılar yolundaki Kayseri'nin meşhur bağ semti Eğri Bucak'tan başlar, Kergah bağ semtini güneyden çevreler ve Belbaşı'nda son bulur.

7) Akyürek soyadlı mutasavvıf ve şairimizin ön ad(lar)ı. (D. 1872-Ö. 1944). Kayseri Mevlevihanesi şeyhi Ataullah Efendi'nin oğlu olan şairin yayınlanmış eserlerinden bazıları şunlardır: Bergüzar, Münâcât-ı Hazreti Mevlana, Mevzun Kavaid-i Farisi, Tuhfe-i Remzi

8) Bugün ismi Cumhuriyet Meydanı olan, At Meydanı da denilen alanın diğer adı.

SUDOKU

Sudoku Nasıl Oynanır

Toplamda 9×9=81 kare olan kümelere 1'den 9'a kadar rakamlar yerleştirilir. Her bir rakam, her bir satırda ve her bir sütunda sadece bir kez kullanılabilir. Her bir rakam, 3×3=9 kareden oluşan bloklarda da sadece bir kez kullanılabilir. Bulmacayı tamamlamak için tabloyu öyle bir şekilde doldurmalısınız ki dokuz kareden oluşan her satır, her sütun ve her blok 1'den 9'a kadar bütün rakamları içersin, hiçbir rakam tekrarlanmasın ve eksik kalmasin. Bazı rakamlar bulmacaya zaten yerleştirilmiş olacaktır. Bu rakamlar ne kadar artarsa bulmaca o kadar kolaylaşır.

Zorluk: ★★

9	8		5	4			1	
3		4	9		7	6	5	8
7			8			2		
1	3		4	5			7	
5	2		6		8		4	
		8		7	1		2	9
2		3	1	8	9		6	5
	9	6			5	7		1
	5			6		9		

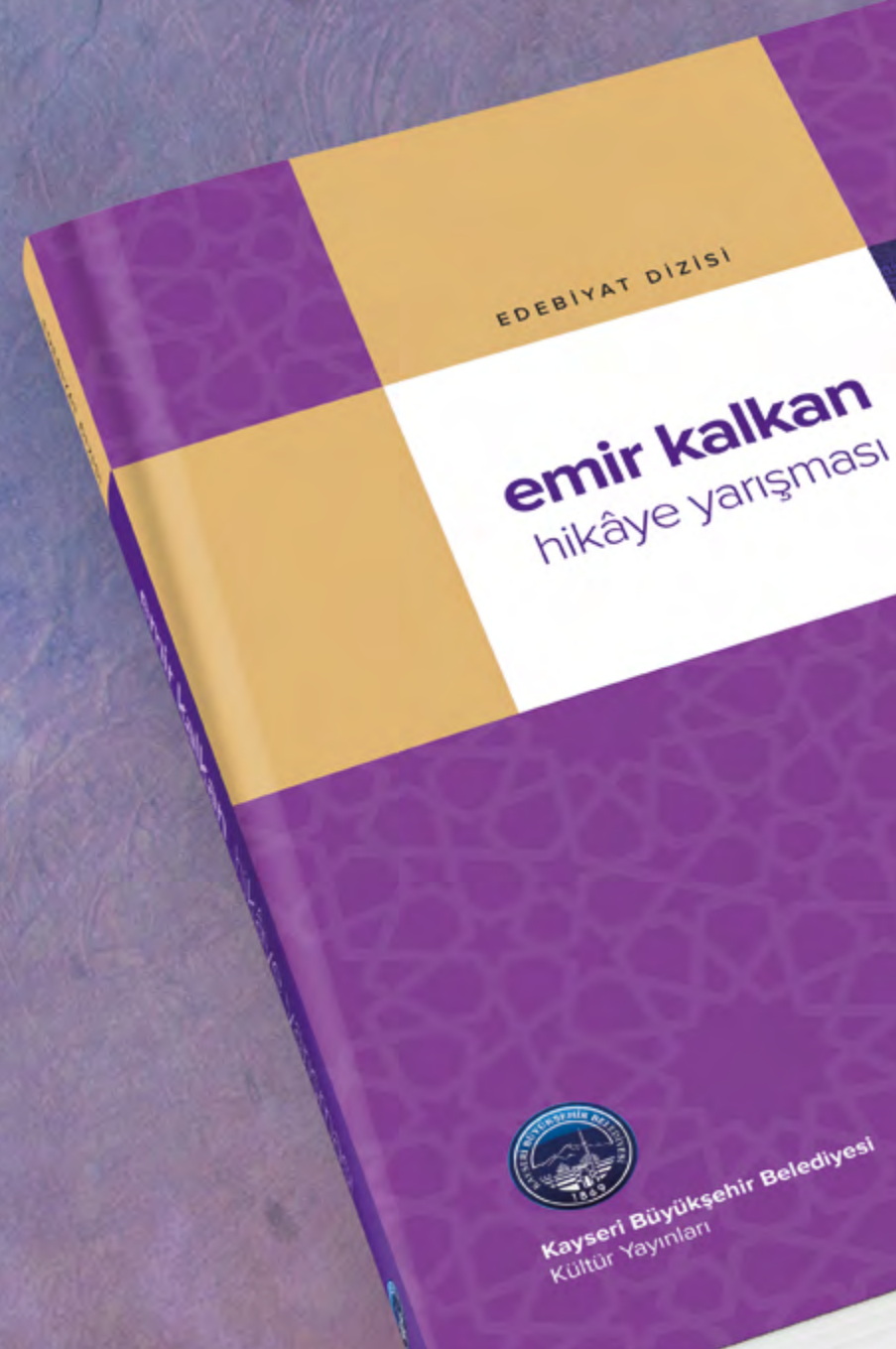
Zorluk: ★★★★★

			5		3	9		7
3					7			
	7	6						4
		5			8		3	
		2		3				
	3				6		8	2
		9		8		2		
	6		3			7	9	
7					5		4	1

Cevaplar sayfa 96'da...▼

Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınları'ndan edebiyat dostlarına

Birbirinden güzel 21 hikâye...



CEVAPLAR

KELİME AVI

G H Y Z C F C R T D S I G P Q V M Y D B
R A J Q P Y T D D L O N M T F X J X E R
J M I U I W T O V C V V X Y E C Z F R Y
O E J U T J J I N B P A E Q L G Q S E G
N T M F Z G S T Q L Y P S K M T G L V D
E D B Z M K M G E S I I N A H R I Z E V
V V K T R P O E X N X G Z O T B E A N B
M Z L W G A R J C G E A O E Z P U E K P
B J V R A Z O E H O K K S X T I P O D W
W W A Q B L S O K A D K I B E P Q C M W
W Q B H C U T S U Q E I F D E X Q L M Z
S O Y K C C W X A D Q B P R Y O U R B S
T O F O X A K K S R A X P V Y U O Z V
I J F B G X X A M F Q Z Q L I L Z Y R J
F G G I P K H A D B A T Z I I X Q Q P R
B C L A L A Z I T M M M C U O L B V K T
U C R U B K O O A F O S J X P I W H F E
S C F I Y O I N P B E D E S T E N R D B
K T Y E E O T A T Q A F L F X N S X G E
U E U W V I X J H Z J Y M S Y N L M G F

BULMACA

ATATÜRK E
F M
K E V İ
N A
K D
E
H A C I L A R
M A
H A K A N A L B A Y R A K
A V H T
S U M P
A Z E A Z
N D U R A R
A G I R N A S I
G A N M Z
I N Z I

SUDOKU

Zorluk: ++

9	8	2	5	4	6	3	1	7
3	1	4	9	2	7	6	5	8
7	6	5	8	1	3	2	9	4
1	3	9	4	5	2	8	7	6
5	2	7	6	9	8	1	4	3
6	4	8	3	7	1	5	2	9
2	7	3	1	8	9	4	6	5
4	9	6	2	3	5	7	8	1
8	5	1	7	6	4	9	3	2

Zorluk: +++

2	8	4	5	6	3	9	1	7
3	9	1	4	2	7	6	5	8
5	7	6	8	1	9	3	2	4
6	4	5	2	7	8	1	3	9
8	1	2	9	3	4	5	7	6
9	3	7	1	5	6	4	8	2
4	5	9	7	8	1	2	6	3
1	6	8	3	4	2	7	9	5
7	2	3	6	9	5	8	4	1



SÜMERBAHÇE

cafe & restaurant



Barbaros Mahallesi Erkilet Bulvarı
Sümer Yerleşkesi K.Evler No:7 Kocasinan/Kayseri
İletişim: (0533) 158 64 50 • bilgi@kaytur.com.tr

kayturkayseri kayturkayseri kayturkayseri

www.kaytur.com.tr

TURKISH
AIRLINES



BİZİ SEÇTİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

2017 SKYTRAX PASSENGERS CHOICE ÖDÜLLERİ'NDE ÜST ÜSTE ÜÇÜNCÜ KEZ
"EN İYİ BUSINESS CLASS LOUNGE İKRAMI" ÖDÜLÜNE,
ÜST ÜSTE İKİNCİ KEZ "EN İYİ BUSINESS CLASS İKRAMI" ÖDÜLÜNE VE
"EN İYİ BUSINESS CLASS LOUNGE" ÖDÜLÜNE LAYIK GÖRÜLDÜK.

